ISSN 0155-0128

MELBOURNE CHRONICLE

Independent Cultural-Social Periodical

IN THIS ISSUE

SERGE LIBERMAN — Next year, the Messiah 1
DR. PAUL GARDNER — NEEDED: Jewish information centre 3
JEAN THORNTON — Esplanade Excursion (Poem) 3
J. E. SHENFIELD — The Mikveh (Poem) 3
BARRIE COHEN — On colour of skin and turns of mind 4
SERGE LIBERMAN — An Overview of Australian Jewish Fiction Since World War II (Part 1) 6
GEDALIAH SHAIAK — Moshe Ajzenbud 9
BASHEVIS SINGER — On translating my books 10
COLIN GOLVAN — The parking fine 12
ANNE WROBY — Sights to be seen 15
ALBERT KRANTZ — Russian artists and teachers 16
MICHAEL DANBY — "Terror Network" 17
SOL ENCEL — Monash: A hero for Australia 18
"KADIMAH" — Jewish Cultural Centre & National Library 19

PRICE $1.50

Published by the Jewish National Library and Cultural Centre "Kadimah"

Melbourne, Australia No. 1 (35) Feb/March 1983

THIS YEAR

AND EVERY YEAR

Look to

JetsetTours

FOR THE LOWEST PRICES TO

ISRAEL

AND AUSTRALIA'S BEST VALUE

IN OVERSEAS PACKAGE HOLIDAYS

JetsetTours

18th FLOOR MLC BUILDING

303 COLLINS STREET, MELBOURNE, 3000.

TELEPHONE: 62 0041

Printed by York Press Pty. Ltd., 1-19 Hoddle Street, Abbotsford for the Publisher
M. Aizenbud, 7 Selwyn Street, Elsternwick, Victoria, 3185 Australia

Melbourne Chronicle

Independent Cultural-Social Periodical

FEBRUARY/MARCH 1983 **MELBOURNE, AUSTRALIA**

Address for Correspondence: Melbourne Chronicle, 7 Selwyn Street, Elsternwick, 3185, Australia

EDITORIAL

NEXT YEAR, THE MESSIAH – a fable

Serge Liberman

The Kaddish, to quote from Rabbi Joseph Hertz' commentary on the Siddur, points forward to the establishment of the Messianic Kingdom of God, with its promise of Resurrection and assurance of Immortality. It begins with a paean to God and concludes with a petitioning for peace, "for us and for all Israel".

The early Christian Church nurtured the idea of the coming of the Millenium, the period of 1000 years during which Christ, the Messiah, would return to govern the earth in person and when all flaws in human existence will have vanished and perfect goodwill and happiness — in another word, peace — will prevail.

While to the Moslems, the time shall come when Allah shall send upon earth the Mahdi, the Messiah, to renew the reign of justice, righteousness and peace on earth united in the belief in the one and only God.

And others, too, there are who hold to the idea of perfection, and of tolerance and equality and opportunity and peace.

The year is 1984. Not Orwell's 1984, but another, a gentler, calmer, happier one. The streets of Jerusalem glow. The light, true to the song, shimmers golden, the valleys are rich in their greenness, and, under a poplar, facing the Knesset, a modern-day artist is at work painting the scene of tranquility, bonhomie and harmony being enacted before him. For, barely a hundred metres away, he sees a Naturei Karta Jew enter the Knesset gates engaged in conversation with a bare-headed modern ben Abuyah; he sees Rabbis Goren and Ovadiah Yosef flanked by Pope John Paul, the Archbishop of Canterbury, Patriarch Deodoros and the Ayatollah Khomeini ascend its steps; he sees, too, Yasser Arafat, King Hussein, President Castro, President Reagan, Comrade Andropov, Prime Minister Mobutu and Prime Minister Botha along with the heads of all other nations being welcomed with delight by President Navon, being then led to dine together at one large circular table with Prime Minister Begin and all the members of the Knesset.

The artist cannot see within, but here, in the galleries, a multitude of journalists and television crews coming from as far apart as Greenland and New Zealand transmit the scene to their home networks, showing, as well as the leaders, the elected representatives of such illustrious bodies, among others, as the Ku Klux Klan, the Red Brigade, the National Front, the Irish Republican Army, the Socialist Left and Black December. Film relayed to Australia also shows Bill Hartley shaking hands with Aryeh Dulzin, Eric Butler making parley with Bob Hawke, and Joan Coxsedge proposing a toast to Isi Leibler. All around, there is a profusion of tables, each laden with herring, felafel, curry and potato crisps; while bottle after bottle of beer, red wine, orange juice, arak and vodka are avidly made short work of.

And all for good reason. For word is that, after such long delay, the Messiah has at last come to earth and is now making his way to address this gathered forum.

The "Melbourne Chronicle", published by the Jewish National Library and Cultural Centre "Kadimah", aims to deal with cultural, communal, social, political and religious issues of interest and relevance to the Jewish community.

In keeping with this aim, the "Melbourne Chronicle" invites contributions of articles, poetry, short stories, critiques and reviews from all interested members in the community. In particular, it seeks to serve as an outlet for local creative literary talent.

The opinions expressed by contributors to the "Melbourne Chronicle" are their own and do not necessarily represent the views of the editorial committee or of the Kadimah organisation.

To the artist, the harmony to which he is witness is an achievement remarkable. For long, so long, observation of world affairs has led him to the conviction that peace on earth is but a mirage. Given the complexities of personalities and issues, the force behind private ambitions and the seemingly-irreconcilable differences between opposing groups in even the flimsiest of conflicts, no formula — so he has held — can ever be devised to satisfy fully each of the competing protagonists, for that which is deemed to be a solution to conflict, when enacted, is merely the mainspring for new contingencies and complications and for extending or diverting the conflict in another direction.

To take but one example — that which until now, 1984, has been called the Middle East conflict: that long-enduring turmoil involving Israel, her Arab neighbours from Iraq and Saudi Arabia through to Libya, the Palestinians and their representatives, the United States, the Soviet Union, Europe, the nations dependent upon Arab oil, and the United Nations itself, each of these in turn fragmented into groups ranging from political moderates across a spectrum to the militants of the rabid Right and radical Left, each driven by considerations aiming at the acquisition of maximum influence in the region, one or other of these — given further, the economic, social and religious undercurrents also seeking to be countenanced and accommodated — destined to be disadvantaged by whatever settlement was to be negotiated in the process of peace-making. Considering the Palestinian issue alone, there was not one remedy — so the artist believed — that was to be without further violent sequel: the creation, say, of a bi-partite Israel-Palestine state, the establishment of a separate fully-autonomous Palestinian State on the West Bank of the Jordan, the establishment of a Palestinian entity under Israeli jurisdiction, the incorporation of the Palestinians into Jordan, the continuation of the 1983 status quo with the dispersion of the Palestinians among the separate neighbouring Arab states — not one of these remedies to be found at the end of the various suggested paths-to-peace he saw as being sufficient to placate all parties, much less the ever radical elements ever seeking to procure more than is given, aiming, ultimately in this instance, at the dismantling of Israel as the final gain, their Manifesto demanding nothing less, as if even this — such dismantling — would lead to a resolution of the differences between the Arab states, themselves ever on the threshold of internecine warfare, or contribute anything positive towards the settling of the so-named "Jewish question", the resolution of which was the motive force behind the Zionist movement and the establishment of Israel in the first place.

But the wonder is that, with the advent of goodwill everywhere, the conflict has been resolved. Also, Russia and Afghanistan have amicably settled their differences; South-East Asia, too, is quiet; England and Argentina have come to a lasting agreement, as have Iran and Iraq, Russia and China, Mozambique and Tanzania, India and Pakistan. Peace has come upon the world and all men have gathered unto Zion.

The excitement of anticipation is great. The artist behind his easel is carried along with it. He hears the happy hubbub of voices inside the Knesset on the transistor resting beside him. The Messiah is about to come. The message he is to deliver shall surely have to do with the brotherhood of man.

"At last, at last," the artist is moved to say.

From his place outside the Knesset, he is the first to see the Messiah approaching. The Deliverer is tall, wiry, long-haired and rather swarthy, every bit the Christ-figure he has seen in a score of art-museums about the world. Upon his entry into the Knesset hall, there is an uproarious tumult that the artist hears resounding on his transistor. But no sooner does this abate than another man nears the gate and enters, he more purposeful and hoary and severe, the semblance of an Isaiah of popular lore. Once again, there is a hubbub that greets the man upon his entry, but from its midst there emerge the first inklings of confusion. And this becomes still further compounded upon the appearance of a third man dressed in the opulence of a Moslem caliph, and then of a fourth — stocky, broad-shouldered and heavily-bearded — oddly ill at ease in the calico of workmen's overalls.

The artist, grim witness, lays down his brush. Already, he has a presentiment that his labours are to no purpose. And, as he hears each of the new arrivals recite to the applause of some and the rising jeers of others "I am the true Messiah come to bring eternal peace," he removes his canvas, folds his easel, and replaces his brushes and paints into his case. For, over the transistor, he hears the clamour of swelling riot, hears the din of turbulence and frenzy, now and again through the commotion makes out cries of "Mashiach!", "Jesus", "Our Mahdi!", and "Marx!", and "Marx!", "Our Mahdi!", "Jesus!" and "Mashiach!" And he leaves his place, abandons his position, too sick at heart to look back, even when he hears the first volley of quickfire explosions, even when his transistor falls silent with the disruption of all its circuits, even when he feels in his back the heat of the blast, as that which but a moment before stood embodied as the home of harmony and peace now flares into a mighty cauldron of flame and blackness, there rising from that site a monstrous cloud obliterating light and sun and the earlier luminous golden of air and crystal of sky.

From that place, then, he walks away. And to his dismay, he sees other clouds form — before him, and to his left, and to his right — and they meld together into one huge mass of blackness in which, he knows now, he is alone, all nations everywhere also going up in flames, mankind in every place now totally destroyed, he alone remaining, as on the day of man's creation a solitary Adam, daring to think — how perverse under the circumstances — that perhaps now, with no-one left to wage war, there shall be peace.

But even that notion, he senses, is not wholly true. For, though alone, he is filled with disquiet, unease, bewilderment, perhaps terror. From inner wells, there issue torrents of love, of hate, of pity, of anger; and of venom and sweetness, and yearning and loss. So is he torn; so is he divided, caught, sundered. And on the crests of these emotions lashing at him, he discovers what to him is a new truth, to him suddenly acute and searing and profound — that, **never** could there be eternal peace, never, at any time, in any place, until every man separately, in his every dimension, first and above all made peace with himself.

NEEDED: Jewish Information Centre

By Dr. Paul Gardner

Not surprisingly, Australia supported the establishment of the State of Israel. For many years, Australians reacted warmly to an image of Israelis as pioneers, as lovers of peace — and as underdogs in a continuous struggle against a phalanx of Arab foes.

During the past few years — and particularly during the past six months — that picture changed dramatically. During the Lebanese crisis, some editorials freely castigated Israel for "acts of genocide". Jews everywhere were invited to feel shame for a massacre perpetrated by Christians. Fake figures on deaths and homeless were televised without comment. Propaganda stories about non-existent "vacuum bombs" were shown and not retracted. Zionist history has been distorted: one PLO propagandist claimed that there was a 1901 plan to exterminate the Palestinians. And so on, ad nauseam.

The Jewish community did of course respond. The Board of Deputies, the State Zionist Council, B'nai B'rith, Australia Israel Publications and some student societies were all involved in media response and public relations activities. There were some successes: positive information on T.V., favourable letters and articles in the press. But it was not enough. Our enemies are numerous, active, and well financed. A slice of the world's oil money finds its way into Australia to finance the production of viciously anti-Zionist material, to send academics, journalists, politicians and churchmen to the Middle East in order to be fed PLO "facts".

The community tends to become complacent when crises have passed. The worst events of the Lebanese crisis are currently over, but we should not be complacent — there may well be new anti-Israel attacks in the months to come, and public relations is an area where we should never relax our guard, and for this reason we must maintain a continuing effort in this field.

We need to do more: We need professional, full-time staff: the work is too important to be left to part-time volunteers alone: We need better co-ordination: a united response from a united community, is the best reply to those who would distinguish between Judaism and Zionism. We need money: to produce printed material to inform the general public and the Jewish community and to place advertisements. Some good work has been done, but we need to do even better.

And so: The Jewish Information Centre. We want to establish a professionally staffed office, under the control of the Anti-Defamation Committee of the Board of Deputies.

The success of this venture now depends entirely upon you, and your family and friends. The central need is finance. To raise the money needed, we are inviting the Jewish community to become members of the Jewish Information Centre. The membership fee is $45 per year.

Please ring the Victorian Jewish Board of Deputies on 347 1711, and a membership form will be sent to you. Should you have any enquiries, please do not hesitate to contact the Board on this number or in writing to: 2nd floor, 401 Swanston St., Melbourne.

(Dr. Gardner is Chairman of the B'nai B'rith Anti-Defamation Committee, and a member of the Board of Deputies Jewish Information Centre Committee)

ESPLANADE EXCURSION

Jean Thornton

The old hotel creaks
a dignified welcome as
the perspiring landlord
sets extra chairs in a lounge
already crowded with regulars

'Catering here for every
ethnic group' he boasts:
'Souvlaki Monday
Spaghetti Tuesday
Chow Mein Wednesday
Shashlik Thursday
Roast Beef Friday
and on Saturdays — Bingo!'
(make mine Bingo and chips)

Potential guests may gyrate,
admiring upstairs improvements:
bedrooms furnished in plastic,
mirrored to reflect changed tastes

'Tween stairs an old mahogany chest
crafted by a master hand long stilled
awaits transportation by op-shop van

I trace a finger through its shroud
of dust and write 'Displaced' before
making my way to the exit.

THE MIKVEH

J.E. Shenfield

My cracked slab with paint peeling
Is slowly sinking in jagged motions.
Drowning in midair in a sweat-bathed dream
The bed merges with aqua tiles.

Shorn by a hot rough hand
The blood rushes out lukewarm and blue.
The mouth kicks chunks of heavy air
Striking against the mounted pressure.

A bride at her cleansing bath
Inspected, purified, made ready.
My eyes sting with tears at the expected
Ripping open, the seeds ravishing the body.

The rape, a sheet soiled with my own body,
Blood of fantastic dreams
Where paralysis overcomes the screams
And you wake gasping for air.

ON COLOUR OF SKIN AND TURNS OF MIND

By Barrie Cohen, M.H.R.

There are those who will think of racism as the discrimination by whites against those of different coloured skins. Unfortunately the most horrific example of racism in history occurred this century during my lifetime. It was the attempt by one group of people to eliminate from the face of the earth the Jewish people. Their skin colour may have been the same but their ethnic origins were different and it was those differences that led to six million — one third of the Jewish population of the world — 90% European Jewry being systematically slaughtered.

It is not my intention to deal with the Holocaust, other than as a background to my own experience as a child, as a youth and as a young man who lived through those years, fortunately in a country a long way from where that nightmare was occurring. The point I want to make is that one does not have to be black, brown, yellow or of mixed race to suffer the degradation and indignity of racism.

I was born in the NSW country town of Griffith in April 1935, the son of Lou and Phyllis Cohen so you will note that Al Grassby was not the only good thing to come out of Griffith. My father's parents were Polish Jews who like so many of their ilk left Russian-occupied Poland in the 1890s to escape the pogroms and compulsory military service that so many Jews failed to survive. After a short sojourn in England where three children were born, they lived for some years in South Africa, where my father was born. Just prior to the outbreak of World War I they arrived in Australia with four children and had their first meal in a Surry Hills tenement on packing cases. Two more children arrived shortly afterwards to add to the burden of poverty that surrounded the family.

My father was fortunate that by the time he was reaching maturity the family's fortune had improved sufficiently to enable them to send him, with the aid of scholarships and bursaries, to university. After graduating in the middle of the Depression and spending a year or two as a locum in Bathurst, he met and married my mother before buying a small country dental practice in Griffith NSW in 1934 — at that time it was little more than a frontier town. Shortly after their arrival there, I arrived on the scene, the first of three children. We were one of only four Jewish families in the whole district. Apart from annual visits to the city to see my relatives, my religious experience was limited to Friday night Sabbath service and the important Jewish holidays: Pesach, Rosh Hashana, Yom Kippur — in English, Passover, New Year and the Day of Atonement.

For nearly ten years that really was my only consciousness of being a Jew. It is of course a long time ago, but my clearest image of that period is simply that being Jewish was no different from being anything else. I cannot recall any incidents in Griffith of anti-Semitism from either my fellow school friends or from adults. The only time I recall being slightly different was on those days when we had scripture and my fellow students were visited by priests or clergymen and I was allowed to sit outside in the sun and read. For a long time I thought being of "The Chosen People" meant I could read comics when the other kids had to read the Bible.

If there is a feeling of being different it was simply that there weren't many of us. Seven Jewish children in a school of nearly 1000 students made us a little bit of a curiosity. However, I cannot recall one occasion when I was made to feel embarrassed about being Jewish. It is probably the reason why today I have the fondest and warmest memories of country life and the town of Griffith. It's also interesting to consider this apparent lack of prejudice, at least at that time and through my experiences, with the popular conception of Australia's rural communities being a hotbed of prejudice and racial intolerance.

This idyllic existence came to an abrupt end towards the end of World War II. It was apparent to my parents that if I was to have a proper Jewish education sufficient at least to make a fist of my Confirmation (Bar Mitzvah) by the time I was thirteen, then it would have to happen in an area where there was a rich Jewish cultural and spiritual life. Whatever Griffith was, it was not a rich Jewish cultural and spiritual centre. A decision was made, much against my wishes, to send me to boarding school in Sydney. Sydney Grammar School was chosen because, of the schools available, it was the one GPS school that was non-denominational. My religious education was not to be undertaken at the school but nearby at the Central Synagogue.

In late January 1945, I set off at the tender age of 9 to undertake 4 years of Jewish education, 400 miles from the bosom of my family and from a friendly community where I had never had anything but the kindest treatment.

It was, to say the least, a rude shock. The first day at Grammar I was involved in three fights refereed by the School Sergeant. Within hours of my arrival at school, I had been met with taunts by my colleagues of "dirty Jew, bloody Jew" and a host of others which one does not normally use in polite company. To say that I was shocked, hurt and bewildered, is to put it mildly.

Fortunately I could fight fairly well in those days so I had no further trouble with the particular boys who had proferred the insults. Nevertheless, I knew it would not be very long before I met someone who could fight better than I could.

At school, in my own class, it was bad enough but at least all the boys were of roughly the same size and weight. At the boarding school where I was the youngest and smallest, the situation was quite different. There was little I could do when a seventeen year old, 14-stone member of the school Eight decided I was "a bloody little Yid".

I am long past feeling sorry for myself, but I ask you to try to imagine what it must have felt like for a

*Text of address to the Conference on Freedom of Expression and Racist Propaganda delivered at University of Melbourne, 1982.
*Mr. Barry Cohen, MHR, is Federal Member for Robertson in the House of Representatives.

nine year old boy, lonely and homesick enough at being sent away from his parents and brother and sister and from a community that he loved and that accepted him, suddenly finding himself in the midst of this cauldron of hatred. It would have been a very unusual person who remained unmoved or unscarred by such an experience. I was no exception.

I would not want to give the impression that Sydney Grammar School was a hotbed of anti-Semitism or that the masters and the majority of students were viciously anti-Semitic. They were not. However, there were enough young anti-Semites to make life very miserable for those they chose to make the butt of their hatred. With the wisdom of hindsight and maturity I can see now that children at that age were almost certainly unaware of the cruelty they were inflicting on others. Prejudice, like other personality characteristics is passed on from the parents and from the peer group. One can hardly expect 10 year-olds to have the maturity to comprehend what they were doing. In time one of two things happens. Either they reach the point, as many have done, where they recognise the absurdity and immorality of their prejudices or they continue to reinforce those prejudices and to foster them amongst the rest of the community.

At about the same time as I was being introduced to the delights of racial prejudice, my co-religionists in Europe, or what was left of them, were reaching the end of the worst period in the history of the Jewish people.

The war in Europe ended in April 1945, just as I turned 10. In the previous 10 months as the Allied Armies swept across Europe the full impact of what had only been suspected became evident. I can still recall the devastating impact of the daily reports in the newspapers and on documentary films as the full horrors of Auschwitz, Treblinka, Matshausen, Belsen, Buchenwald and all the other death camps, unfolded. At 10 the average boy or girl is usually blissfully unaware about what happens on the international scene. These are matters for adults to discuss and agonise about. However, the war and what its aftermath revealed were brought home to young Jewish children in a way that they were not brought home to their non-Jewish friends. One would exclude from that comment those who lost parents and relations in the war itself.

The sight of hundreds of thousands of human beings, suffering from starvation and malnutrition, staring vacantly at their liberators because they were too weak to show any other emotion was a heart-rending experience. The mountains of bones, the mass graves, the piles of hair, spectacles, clothes, teeth and the gold extracted from them, the horrors of the gas chambers, the scientific experiments on human beings. All this reported and repeated daily in the press and in theatres must have had a traumatic effect on any normal person who saw it, but for those who were Jews, it left them in a state of shock from which they could never hope to fully recover. It is a salutary experience to find your very existence a capital offence.

There were other feelings that at the time were difficult to analyse. The first emotion was one of anger and rage that man could do this to a fellow human being. Another was a mixture of frustration and sadness that so little had been done to prevent it happening or to stop it once it started. Even today when I read a book or see a film on the Holocaust there is a feeling of helplessness that more was not done by the Allied authorities who knew what was going on and yet continuously ignored pleas from the Jewish underground to bomb the death camps.

The final emotions are a mixture of guilt and relief. Relief that I had been fortunate to have lived in a country where anti-Semitism was probably at a lower level than in any other country in the world, and guilt for having lived in comfort while others suffered.

No Jew who lived through that period can have escaped emotionally unmarked unless they were either stupid or had a hide like a rhinoceros. I was no exception.

Like most boys of that age I had a normal healthy interest in the same things that my friends were interested in. I do not want you to get the idea that life was a misery in which I sat around every day contemplating the horrors of World War II. Nor was I tormented unmercifully at boarding school, although my second year was even worse than the first when a boy finally came to the boarding school who could fight better than I and had views about Jews that would have made him a leading light in the Hitler Youth Movement. In fact he could fight better than anyone else at the school and finished up second boxing champion. Things got so bad at school that my father had to come down to see the House Master, a wonderful man, but strict disciplinarian, who soon made it clear to my tormentor that he could wield the cane better than the little thug could fight. He got the message and I got a little peace.

From that time I cannot recall any experience of a similar nature where I was threatened physically. The torments were of a different nature. You may find it difficult to believe but I was once red-headed — naturally earning the name "Bluey". Couple that with a liberal dosage of freckles and you will realise why I was rarely recognised as being Jewish. I often found myself in new company enjoying the conversation when someone, unaware of my ethnic origins, would make some anti-Semitic remark. Sometimes it was vicious, sometimes not, but it always was insulting, always derogatory and always hurtful. People who had never even met a Jew had nevertheless stereotyped images of them that were always unattractive. Jews were either mean, miserly, cunning, ruthless and of course, controlled the world, media, business and governments. Even as a young man I could never quite fathom out why, if we had so much power and control, were we always getting our arses kicked.

What often happened was that just when I was beginning to feel what nice people I had just met, one of them would intrude into the conversation an anti-Semitic comment that depicted Jews in a disparaging way. The effect was instantaneous. I would feel as if I had been kicked in the guts. The blood would rush to my face and I would hope that a hole would open up and I would disappear. As a young boy I was totally unable to come back with a reply. Firstly because I was usually too taken aback to think of a suitable answer and secondly because I did not know what the right answer was. Initially I was confused and bewildered to find that I had a whole range of personality defects that I was not even aware I had. It was automatically assumed I was mean with money. The slightest sign of frugality on my part would be immediately attributable to genetic inheritance. The result was that I would go out of my way to be generous. I would always try to buy the first round of drinks to ensure someone would not make a crack about my being careful with a quid.

Even then, I had to be careful because I always half expected someone to make a crack about me being "flashy". The result was that I was damned if I did, and damned if I did not.

The effect on me in my early years was to be always on guard. Never totally relaxed. Conscious that at any time the snide remark, the careless aside, the deliberate innuendo would come out at the least expected moment. Eventually I decided that being open-mouthed was not the way to handle things and I set out during my early teens to try to discover what made people anti-Semites. I read everything I could about the history of the Jewish people, anti-Semitism and later on about prejudice in general. In time I developed, as most Jews do, a defence mechanism. I developed a nice little ploy to turn the embarrassment around. After they had dropped one of their clangers, unaware of what I was. I would say "Oh really, I'm Jewish". I used to get quite a lot of pleasure out of watching them squirm. It was they who had the red face as they would stumble around trying to extricate themselves with "Oh, I didn't mean you", which made it worse, or "Some of my best friends . . . " or some such puerile remark. I got past this sadistic stage at last, and often let people know I was Jewish just so they would not make the usual blooper.

Let me remind people here tonight that the climate has changed considerably during the last thirty years. It was perfectly normal for people in which one might describe as polite company to be openly and unashamedly anti-Semitic during the 1930s, '40s, and '50s. It was only when I was doing some research a few years ago at University and my paper concerned Jewish immigration prior to World War II, that I realised how much community attitudes had changed.

Anyone who doubts this need only read newspaper and magazine articles of the late 1930s to realise just how much they have changed. I also recommend reading the Federal Parliamentary Hansard debates on the decision to take some 7,000 European Jews as migrants and the speech of the Labor Member for Kalgoorlie. Such a speech made today would have him drummed out of public life. There may well be as much anti-Semitism around today as there was forty years ago, but it is not considered politic or good manners to be openly anti-Semitic these days. In the 1930s anti-Semitism and racism were fairly conventional community attitudes and very few people bothered to hide their views. I do not suggest that many Australians approved of Hitler's attempt to exterminate Jews, but many probably agreed with his view of Jewish characteristics.

To return to my defence mechanism. One ploy, as I said, was the attempt to embarrass. Others I would ignore, particularly if I thought they were too stupid to bother about and with others I would debate the question. I suppose my first political skills were developed in trying to prove people wrong about Jews. Every now and then I would get angry and let them have both barrels. In time as I matured, I learnt to live with the problem but there is no doubt that it left its mark, not all of it for the worse. There is no doubt that having suffered from prejudice myself I was able to comprehend the feelings of others who had suffered a similar fate.

The same people who irrationally hate Jews almost always have the same attitude towards people with a different colour skin, nationality, religion or class. My feelings about prejudice were easily translated into opposition against other forms of prejudice. I became involved in the early 1960s with the Aboriginal movement and from there progressed into politics. Like many of my co-religionists, I moved to the Left in politics and finally in 1964, joined the Australian Labor Party.

I was once asked the question by a prominent Australian journalist who was doing a series of articles on leading Australian Jews, "Was I glad I was born a Jew?" My answer was "Yes," mainly because I believe it gave me an extra antenna, an extra sensitivity that no one who has not suffered from prejudice and persecution can have. It gave me a better understanding of the way in which society functions and a greater sympathy for the underdog and a determination to make some small contribution towards creating a better society. The first step in creating a more equal society is to eliminate all manifestations of prejudice.

An Overview of Australian Jewish Fiction Since World War II

Part I

Serge Liberman

World War II is an apt time from which to survey contemporary Australian Jewish fiction. The reasons are obvious. The War was, after all, a cataclysmic event and however much we may deplore it for the carnage, devastation and sheer wastage of human lives in the arena of conflict and for the debasement of human worth and human values everywhere, on another level if a more parochial one, it did prove something of a watershed in the social, cultural, religious and political life of Australian Jewry. For as well as consolidating the community in its concerted effort to muster support for the victims of persecution, the War resulted in a large migration of European Jews to Australia — as it did to the United States, South America, South Africa, etc — the effects of which are still evident. Communal organisation has become more sophisticated; the community as a whole has become more settled and affluent; and artistic activity — in the context of this paper, literary activity — has become progressively more assured. Further, with the experience of the War in the background and the transplantation of a large number of individuals to alien soil, there has taken place an increased introspection and a pre-occupation among many Jews, young and old, with their identity and allegiances, whether it be that of a strong inextricable Jewishness (as reflected in the works of the Yiddish writers Goldhar and Bergner) or of cosmopolitanism (as with David Martin), while others like Judah Waten and Morris Lurie appear to have tried to straddle the gap between them.

Literature by Jews in Australia of course did not begin in these peri-War years. After all, there had been Jews before that watershed date who spilt ink on paper to tell a story; Jews such as Isaiah Reginald Cohen as far back as the 1870s, Benjamin Farjeon in a score of books spread across the 1870s through to the 1890s

Millie Finkelstein and Mrs. A. Blitz at the turn of the century, Philip Masel in the 1930s, Nathan Spielvogel for the greater part of his 82 years before his death in 1956, and a number of others. These writers fall outside the scope of this paper. They antedate the period discussed here and their pre-occupations and themes, too, are totally different from the writers that followed.

The first work to beg attention is a bitter-sweet little volume entitled *"The Smile of Herschale Handle"* by B. Newman Jubal, published in 1947. Whatever little biographical information exists about him suggests that at the time he was 46 years old; he had escaped to Australia from Vienna some eight years before, and had worked as a cook and factory-hand, although he had been a trained theatre director in Vienna and, whilst in Melbourne, had produced a few stage plays at the Kadimah. He died in Sydney in 1961.

Now, what of Herschale Handle (or Herschale the Hawker)? One student of Australian Jewish literature of the period calls the work an apologia of the Jewish people. It is more than that. The book consists of a series of vignettes often told with irony, humour, self-mockery. In it, there are madmen and artists and prophets and revolutionaries; there are golems and gabbays and heretics and thieves. And there are times when, when the reader is addressed by Herschale directly, one could be tempted to smile. But such a smile would be the smile of Herschale Handle himself, a smile that moves on lines which are usually the path of tears. For the book is a protest, for all its humour; it is a bitter work, its bitterness directed at the violence of the world, at the wanton hounding and killing of innocents — above all, his fellow-Jews — by armies of criminals who are themselves ruled by madmen and fools and whose very existence makes a mockery of all culture and civilisation, of all the startling discoveries of mind, and of all the goodness and beauty that is in the world.

His wish is that, as he says through one of his characters, a poet:

> "In the coming world there shall be no interests. In the coming world there shall be no sovereign states and no frontiers. The world shall be a great and free one — sky, earth and water. It shall belong to everybody. All shall be equal. All shall have the same opportunities. All shall have the same. Then — there shall be no more war . . ."

and he would teach that:

> "no man can be freed from guilt for the tragic fate innocently suffered by other men. This must be made clear to the world. This must be written in the school-books of our children, this **eleventh commandment.**"

It is a heartless world that Herschale Handle tells about: it is full with death and greed and injustice, and for the Jew only the promise of wandering and liquidation, and yet . . . and yet, the narrator can be moved to say, as in a mother's letter to an unborn son:

> "Whatever it looks like down there, life is still worth living. This is not a fixed, unalterable world. It changes and changes. You will not be alone. Day by day there are many arrivals like you. I believe in you and in all of you."

Technically, *"The Smile of Herschale Handle"* is not perfect. On many occasions, Newman Jubal confronts the reader too squarely with special pleading, with direct polemical and rhetorical outcry, and with didactic intent. But it is to be remembered that the book appeared in 1947, a mere two years after the termination of a war that had claimed millions of his fellow Jews, among them his family, let alone yet more uncountable millions of other nations. So if there is bitterness under the guise of good temper, one would have to be obtuse indeed to condemn him out of hand for that.

Jubal stands as the first Jewish writer in Australia writing in English to address himself to the Holocaust and to some of the moral-philosophical issues that emerge from it.

Australian Jewish writers, by and large, do not fall into recognisable groupings or appear to form strong literary friendships based on shared thematic and stylistic concerns. There is in effect little cross-fertilisation. The reason is simple enough. Unlike the American scene, there are just not Jewish writers around to be mentioned in the same breath when comparative studies are embarked upon and, so often, their origins and the influences acting upon them are so widely different from each other in any case.

But there is an exception. Three writers who seem to fall together are Pinchas Goldhar, Herz Bergner and the younger Judah Waten. Several connections bind them. They were contemporaries, intimately acquainted. Their ages were not too widely disparate: Goldhar was born in 1901, Bergner in 1907, Waten in 1911. All were migrants: Goldhar from Lodz, Bergner from Galicia and Waten from Odessa, albeit still as a young boy. Their politics were decidedly left-wing, perhaps not so acceptable today, but understandable at a time when Soviet Russia in the 30s and 40s was seen as the sole bulwark against the spread of National Socialism to the east where the majority of Jews lived. Moreover, Judah Waten translated Bergner's *"Between Sky and Sea"* and other pieces from Yiddish; he was on the editorial committee which published Goldhar's posthumous *"Gezamlte Shriften" ("Collected Writings")* in 1949; and had himself been encouraged by Goldhar to write his reminiscences of childhood in fictional form, the fruit of which was Waten's *"Alien Son"*. And lastly, their literary style, comparable to that of the group of pictorial artists with whom they mingled — the younger Yosl Bergner, Noel Counihan, and Vic O'Connor — was that of social realism, or, as they preferred to call it, social humanism, their themes dealing often with the trials faced by Jewish migrants to Australia and with the under-privileged in society, or the loners or the dispossessed, the neglected, and the outsider. Judah Waten was in time to cast his thematic net more widely — to crime and corruption, to politics and economic oppression — but his best-regarded work is that dealing with immigrant life in Australia.

Pinchas Goldhar, in his work, was a thorough-going pessimist. Born in Lodz, he had served his literary apprenticeship and worked as a journalist there. He had there also rubbed shoulders with the rising lights of Yiddish literature of the time, and, following Markish, Ravitch, and Uri Zvi Greenberg, had experimented with various themes and styles.

Coming to Australia in 1928, he traded companionship for loneliness, belonging for alienation, the warmth of "der heym", of home, for the local hard-edged terrain and the struggle for continuity and survival. For nearly ten years after his arrival, he was, as it were, struck dumb. He worked as a dyer and edited the first weekly Yiddish paper in Melbourne, finally

publishing his first story, *"Oif a Farm"* (known as "The Pioneer") as late as 1937. His pessimism is already blatant here.

In the story, a young man, the embodiment of faith, idealism and upbuilding, seeks, in a way that is reminiscent of Tolstoy and A. D. Gordon, to sink roots into rural soil, in this instance in the Australian wilderness where those mentioned had sought to do the same, respectively in Russia and Palestine. His gentile neighbours regard him with astonishment, but not they defeat him. Rather the Jews themselves disappoint and reject him. City types, they return in time to the city. Thus defeated in his purpose, he turns back to the daughter of an Irish neighbour, she being the one person who understands him and his purpose, but whom he has earlier been prepared to renounce in pursuit of his cause. And in the final tableau, Goldhar writes:

> "They stood hard against one another, their shadows merging into the darkness."

Darkness. This is what Goldhar saw when he looked upon the Jewish reality in his adopted land. Yet, for all that, he called for a display of obstinacy, of standing firm, nowhere more potently than in his more poignant story, "The Last Minyan".

Here, a rabbi travels to a gold-mining town called Wattlehill to lead a congregation. In due course, the gold runs out, the Jews depart. Wattlehill remains without a minyan. The rabbi hires a minyan, bringing Jews from an old-age home nearby. The minyan falls out on strike, demanding more pay. The rabbi is left as good as alone in the empty abandoned prayer-hall refusing to leave his post, standing firm like the captain of a sinking ship.

Melodramatic? — Maybe. But the point is made. Hold on to your principles; cling even in the wilderness to your Jewishness; refuse to break in the face of hostility, indifference, desertion.

And there are other stories in which the same basic blackness is depicted — in stories of deaths and funerals in strange soil which represents the final logical culmination of the many disappointments encountered in this golden land; in stories of conflicts between old and new immigrants, between members of families, between old age and youth.

Goldhar may have had a blind spot in his perception of Australian Jewish society in his day. There were, after all, Jewish institutions in existence, particularly philanthropic ones; and Jewish newspapers and journals were being published; and there was a Yiddish theatre group with a good standard and repertoire. But what was probably irksome was the overall small population of Melbourne, the relative absence of Yiddish readers or of a highly-creative Yiddish circle in a community that was predominantly of Anglo-German origin and not very receptive to East European immigrants from beyond the Oder River.

Goldhar died in 1947, aged 46. He did not live to see the large influx of Jewish refugees into Australia who were to enrich the Jewish community with a plethora of new innovations and institutions. Seeing this, would he have been more optimistic? An impossible question to answer. We can only deal with facts. And the facts that stand out are that Goldhar's were the first creative works in Yiddish to be published in Australia; Goldhar was the first editor of a Yiddish newspaper; the first Yiddish writer to be included in Australian anthologies; the first to translate Australian writers into English to acquaint Jewish readers with the native literature of their adopted country.

Goldhar is thus seen as the pioneer of the creative Yiddish word in Australia.

Far more prolific was *Herz Bergner,* born in 1907 into a family of artists and writers. He was the brother of Melech Rabitch and the uncle of Yosl Bergner. His mother had herself written a luminous autobiographical work of life in Eastern Europe at the turn of the century.

To the English reader, Bergner is best known for his *"Between Sky and Sea"* (1947) and *"Light and Shadow"* (1963), both translated from Yiddish. The more interesting and, technically, the more accomplished and dramatic is *"Between Sky and Sea",* a potent story of wartime that graphically tells of a shipload of Jews fleeing from Poland in the time of the Hitler terror, only to be denied refuge in any port, resulting in the death of all the fugitives when the ship sinks in the mid-ocean.

Overall, through his three novels and five collections of stories, Bergner presents a picture of Jewish life in his generation, ranging from the vibrant Jewish existence in his native Poland, through the years of wartime calamity, to the migrant life of Jews in the young Australian society. In the latter works, those set in Australia, Bergner, like Goldhar, is prey to pessimism. In these writings, *"Light and Shadow", "The House of Jacob Isaacs", "Where the Truth Lies"* — he depicts a spiritually-impoverished and crippled community; he tells of the loss of old values without their replacement by any others worthy and enduring; he demonstrates the playing-out of hopes and aspirations, the inevitable clashes and distancing between the generations, and the nagging aching pulsations of irrepressible nostalgia. More specifically, he deals, as every migrant must, with mixed marriages; also with the tragedy of a Yiddish writer without an audience, the indifference towards the Yiddish language, and the disappointment stemming from the awareness that the culture that he and his generation wished to transpose on Australian soil would never find adequate nurture here.

Regrettably, while *"Between Sky and Sea"* is artistically excellent, much of his other work is patchy in quality. Some of the situations and resolutions are forced, not infrequently they lapse into melodrama, while an ambitious work such as *"Light and Shadow",* for all the cross-currents that are brought to play in this story of three generations coming to terms with themselves, with each other and with the unfamiliar Australian milieu, remained sadly flat, superficial and cliched.

All this notwithstanding, a strong argument could be pressed for the translation of Bergner's works, as of the works of Goldhar, for whatever the reservations, they are immensely valuable as documents of an age that is receding and that is effectively captured through the artistic endeavours of the writer.

To be continued

See also:
Yitzhak Kahn: "Pinchas Goldhar, the Pioneer of the Jewish Creative Word in Australia" (Melbourne Chronicle No.3(9), July 1977).
Hyam Brezniak: "Pinchas Goldhar: the first Yiddish Writer in Australia. — An assessment." (Includes stories "Drummond Street" and "Newcomers") Sydney, Wentworth Press, 1968, 26p.

Titles
B. Newman Jubal
The Smile of Herschale Handle.

Pinchas Goldhar
Derzeilungen fun Australie (Stories of Australia) Gezamlte Shriften (Collected Writings)
Herz Bergner
A Shtot in Poiln
Dos Hoiz fun Jacob Isaacs

Licht und Shotn — translated as Light and Shadow
Dos Naje Hoiz
M'darf Sein a Mentsch
Shtibn und Gasn
Tsvishn Himl und Vasser — translated as Between Sky and Sea
Vo Der Emes Shtait Ain

YIDDISH WRITERS OF AUSTRALIA

MOSHE AJZENBUD

by Gedaliah Shaiak *

Moshe Ajzenbud is the youngest of the small group of Yiddish writers in Melbourne, but he has attained to a sizeable achievement.

Since his arrival in 1950, he has shown fine maturation. He served his apprenticeship in the literary craft the hard way, keen to fill the gap between his school-days and his creative life caused by the intervening war. In Australia, he learnt English, re-educated himself, and sought after further knowledge.

My own contact with him began in April 1951 when Ajzenbud, then a young robust man with a crop of black curly hair and a full face, called on me in the office of the "Jewish Post", at the time located in Queen Street. He had come directly from Bonegilla, the Commonwealth Immigration Centre, having secured work as a skilled turner. He introduced himself in a perfect Yiddish, a polished Yiddish that attested to his schooling, and impressed with his down-to-earth manner and his readiness to cope with the-then-not-encouraging realities.

His aim was to be a writer. He was persuasive. I promised to print his pieces in the paper and advised him how they were to be written.

From the very first contribuion, he showed definite promise as a writer. From then on, he became a regular contributor to the "Jewish Post". He has since then become involved with the "Kadimah" (at present occupying the position of Honorary Secretary); he has taught at the Sholom Aleichem Yiddish Sunday School since 1958 and is now its Headmaster; he is Editor of the "Melbourne Bleter", the Yiddish counterpart of the "Melbourne Chronicle"; he is a contributor to the Bibliographical Dictionary of Modern Yiddish Literature; and has now published several books of prose.

These books are: "Lived Behind Bars" (Buenos Aires, 1956); "Jews of Nievizh" (Melbourne, 1965); "Lonely in a Crowd" (Melbourne 1970); and "Dilemmas of Youth" (Melbourne, 1973). He has also published a study of Yehoshua Rapoport's works, entitled "Yehoshua Rapoport's Style" (1967).

Ajzenbud, in his writings, has the ability to separate the abstract from the actual, and to maintain strict objectivity. He has a keen sense of the here and now, is ever aware of the concerns and needs of the ordinary man and, where he writes of the local Australian milieu, possesses a honed insight into the Australian way of life. His feet, as the saying goes, are firmly planted on the ground.

Moshe Ajzenbud is a native of Nievizh in

Moshe Ajzenbud

Bielorussia, born there in 1920, and educated in one of its secular schools, attending afterwards one of the technical colleges in Minsk. Many of his characters he draws from this milieu as well as from regions in deep Russia where he spent five years as a deportee.

In his preface to his "Jews of Nievizh", he dedicates the book to the memory of his fellow schoolmates murdered by the Nazis. These stories, he writes, "were written to perpetuate for posterity those destroyed villages and towns, those ghettos, the partisans of the forests, those many illustrious people; for who will remember the poor, barefoot, youngsters of that small Bielorussian village, those little Litvaks?"

Nievizh itself was an old village in Bielorussia, in the vicinity of Minsk. In 1586, it became the property of the Radziwill family, and, when, in 1793, Poland was dismembered, the village became incorporated into Czarist Russia. In 1919, it was returned to Poland, until September 1939 when, in accord with the Berlin-Moscow Pact of the previous month, it reverted to Soviet Russia to be occupied by the Red Army.

In his stories, Ajzenbud clearly depicts the events surrounding this occupation. These stories are crisp, laced with humour and irony, and interspersed with proverbs, metaphors, idiomatic Yiddish and Bielorussian slang, giving a finely-integrated picture of events of the time. He evokes particularly the disappointments of the people, and the disillusionment of the radical youngsters who had expected a better deal from the new regime. Their dream of freedom was shattered; it evaporated into ether, as their world became transformed as if overnight in ways painfully traumatic.

His later book, "Alone in a Crowd", turns to con-

* Gedaliah Shaiak is author of "Force and Defiance" published in 1982.

temporary life in Australia. In the stories included here, Ajzenbud emerges as a more mature writer who has absorbed the Australian scene in its many dimensions. Together with other sketches of his native home, these stories are bold and yet deeply nostalgic. The style is fluent and touched with fine simplicity.

His biographical sketches of "home" indicate that most of his colleagues had been Zionists. His own upbringing directed him towards the Bund, whose persuasions directed him to practical day-to-day concerns. It is evident from his more recent publicistic writings that, over the past three decades which he has lived in Australia, he has moderated a number of his views, particularly in his outlook towards Israel. On a recent visit there, he travelled widely and gained a more intimate insight into its people and into its way of life. The experience moved him to write a short moving psychological story about an Ulpan, a Sabra teacher and one of her pupils, a new arrival unable to express his thoughts and feelings in Hebrew.

In his work, Ajzenbud shows sharp insight into injustice and the torments of the spirit, writing of these with an eye for detail and a compassionate pen. A turning-point in his writing career, he says, came in 1948 when he read in the New York daily "Der Tog" a piece by the Yiddish poet H. Leivick telling of life of the refugees in German D.P. camps in which he exposed the corruption, incompetence and misrepresentations of some of the camp leaders. This polemic was then an eye-opener and turned the young Ajzenbud to creative writing.

Harvesting much knowledge and confidence since that time, Ajzenbud has become an eloquent disciple of the creative pen.

ON TRANSLATING MY BOOKS

Isaac Bashevis Singer

I am often asked: "Why do you write in Yiddish?" and I want to try to answer this question. My answer will be in the Yiddish style, which means I will answer a question with a question: Why shouldn't I write in Yiddish? Will I be able to express myself better in Turkish, Chinese or Burmese? In Burmese how do you say: *Hak nisht kein tschainik.* The literal translation of which is: "Don't beat the tea kettle."

If I wrote in English, I would have to be not a writer but a translator, and a bad one to boot.

Some time ago a translator came to me all confused and perspired. "What is the matter with you?" I asked, and he said: "How do you translate from Yiddish, *a waycher mentsch diment* which means, a man as soft as a diamond? In all languages a diamond is a symbol of hardness but in Yiddish a diamond is soft. Should I translate: soft like a diamond? Or soft like a Jewish diamond?" He seemed to be in utter despair.

Those who count words assure me that English is the richest tongue in the world. The Webster dictionary, like the Sunday *Times,* becomes fatter from year to year. But I am convinced that the richest language is Yiddish.

Take such words as: "A poor man". How many expressions are there in English for poor? You can say: "a poor man, a pauper, a beggar, a mendicant, a panhandler," and this exhausts all that can be said about it. But in Yiddish you can say: "A poor shlemiel, a begging shlimazel, a pauper with dimples, a schnorrer multiplied by eight, a schlepper by the grace of God, an alms collector with a mission, a perpetual needer, a delegate from the Holy Land, a messenger from a Yeshiva, a miracle worker without a following, a Rabbi without a congregation, a poorhouse resident, a hungerman, a flying wanderer, a warden for his own needs, a squire with a hole, a barefoot count, an owner of a cabbage head, a bag carrier, a house-to-house visitor, dressed in seven coats of poverty, a crumb-catcher, a bone picker, a plate licker, a daily observer of the Yom Kippur fast" and more and more.

This does not complete the list. When you say of a person that he is a second Rothschild or a second Rockefeller and you wink, everyone will understand that he cannot make a living.

You can say about a poor man that he is broke, sunk, chews dirt, keeps his teeth in his purse, penny pants, walks about with his tongue sticking out, is a pauper with a certificate — and everyone will know that he is constantly dreaming about rice pudding and chicken soup.

In some towns in Poland when they want to say that a man is poor they say: "He is as naked as a Turk." Why a Turk is more naked than others I don't know. But it is the same as saying: "He suffers like a saint on earth, like the wicked in heaven, he earns the water, not the groats, or that for him the whole year is one long Passover — no bread."

The writers' club in Warsaw used to be frequented by a poet who was a hippie fifty years before hippiedom and when he wanted to speak about a fellow poet in bad financial straits said: "We should both have the money he is missing toward five guldens." How could one translate all this into English?

To be serious, I happen to be one of those rare writers who works with my translators and I'd like to share my experiences with you.

Number 1) There isn't such a thing as a good translator. The best translators make the worst mistakes. I used to fight with my translators and whatever fault the reviewers found in my works, I blamed on the translators. But since I began to take part in the translations, I developed a great compassion for the translator. However, no matter how much I love them, all translators must be closely watched. If not, they are liable of making the most fantastic errors. I know of a man who translated a book from English into Hebrew. When he came to a line which read: "She cried like a woman in labor," he had a problem. He knew what a woman is, what labor is, but somehow it did not occur to him that a woman in labor is a woman who gives birth, and since labor was associated in his mind with the labor movement, he translated it: "She cried like a woman in the Histadruth."

★ Reprinted from "The World of Translation" (1971) with permission from PEN American Center, 47 Fifth Avenue, New York, 10010.

Number 2) A translation, like a woman, can be true and faithful and still miserable. What makes sense in one language may be utter nonsense in another. Some languages, like Yiddish, can take a lot of overstatements: mild exaggerations, terrible curses, nauseating blessings. Others, like English or French must be precise, logical, lean. What is a joke in one language can be sheer idiocy in another. What is dramatic in Russian is melodramatic in Swedish. Poetry and humor are almost untranslatable. The translator must be a great editor, a psychologist, a judge of human taste; if not, his translation will be a nightmare. But why should a man with such rare qualities become a translator? Why shouldn't he be a writer himself, or be engaged in a business where diligent work and high intelligence is well paid? A good translator must be both a sage and a fool. And where do you get such strange combinations?

Number 3) Translation can succeed best where the translator works with the author, or vice versa. At a lecture I was once asked: "What would you do if you were to meet God face-to-face?" And my answer was: "I would ask him to collaborate with me on some translations." I would not trust him to do it himself. I sometimes suspect that the Universe is nothing but a bad translation from God's original and this is the reason that everything here is topsy-turvy. My cabalist theory is that the Almighty trusted Satan to translate His Creation and it was published before He could correct it. I am not going to make the same blunder. I check my translators constantly — I mean those who translate me into English or Hebrew. What happens to me in Italian, Portuguese or Finnish I will never know.

Number 4) Not only is collaborating with the translator good for the translation, it also helps in editing the original. My translators are my best critics. I can recognize by their expressions when they don't like a story of mine or any part of it. Also translation undresses a literary work, shows it in its true nakedness. An author can fool himself in his own language, but many of his shortcomings become clear to him in another language. Translation tells the bitter truth. Unveils all masks. Nothing can prove the greatness of the Bible more than the fact that it has been translated into thousands of languages and it can be enjoyed in all of them. So great is the Bible that even a bad translation cannot damage it. The Ten Commandments cannot be misrepresented in translation because they are so simple, so clear and so eternally true. Many a writer should learn from the Bible what to do to assure his immortality. Writers about whom it is said that they cannot be translated at all because they play so much with language and are so ambiguous and obscure, do not deserve to be translated. My colleagues, it is my advice to you to avoid such works as you would the pestilence. A pun is clever in only one language and thousands of puns together are boring in any language. To our shame this century has produced countless writers whose works are nothing but puns and puzzles. Some critics and commentators consider this kind of stuff the most profound because it gives them a chance to write long guides and commentaries. Actually, neither the guides nor the commentaries can help the reader much.

By the way, Biblical scholars have been wondering why there are no jokes in the Bible. Many essays were written on it. One scholar thought he found half a joke in the Bible but he wasn't even certain that it was really a joke. Does this mean that God or the Prophets had no sense of humor? My own explanation is that God wanted the Bible to be understood in all languages and He knew that jokes would impede the translation. To translate a joke, a writer has to be a humorist himself. This is the reason why Gogol, Pushkin and Sholem Aleichem lose so much in translation. This is also the reason why it is so difficult to translate from Yiddish. Yiddish is a language with a built-in humor. Where in other languages are there words that do justice to such a situation?

Number 5) Since the nations did not acept Esperanto and since we are living in an epoch where old and half-forgotten languages are being resuscitated, translation is more relevant and necessary today than at any other time. No creation in one language can fill the cultural needs of a people. In literature, in science, in every field of human endeavour we are in need of translations and I sometimes think that in many cases the translator is more important than the original writer. Looking down on translators can be compared to looking down on women. We cannot do without them. The one who said that a translator is a traitor must have subconsciously compared the translator to a female. Translation must become not only an honorable profession, but an art. While I don't like bloody revolutions, I would love to see a translator's revolution. Translators are the ones who really should be liberated. In all of literature they have been the pariahs, suffering the scorn of the critics and seldom hearing a good word. When the book was good, the author got all the credit and when the book was bad, they blamed the translator. Let this conference be the beginning of a rebellion, where ink instead of blood will be shed.

Many a prophet has prophesised that radio, movies and television would make language less important. Instead literature of every kind is becoming more important from day to day. There is a real explosion of publishers, writers, journalists. More typewriters are produced each year. Even the computers do a lot of writing. The less physical work people will do, the more they will write. There are entire buildings and even entire streets where the only sounds heard are the tapping of typewriter keys. We all know the expression: "In the beginning there was the Logos," but it seems that the Logos will even play a bigger part at the end. Allow me to quote a saying of one of my heroes: "Man will end up by eating words, drinking words, marrying words, getting drunk on words." The very essence of hypnotism is language, and since every language contains unique truths not to be found in any other language, translation is the very spirit of civilization. In my younger days I used to dream about a harem full of women, lately I'm dreaming of a harem full of translators. If those translators could be women in addition, this would be Paradise on earth.

THE PARKING FINE

By Colin Golvan

It all started harmlessly enough. I received a parking fine. I left the car where I should not have. It is not worth going into. Suffice to say, I am terribly sorry.

I returned to the car to find a pink slip on the window. The news was bleak. For my trouble, I owe the city council $20.

I managed to stay reasonably calm, though I could suddenly see many cars that were eligible for pink slips but had escaped this ignominy. I wanted to rip my ticket up into many pieces in order to share out the burden equally. I did not. At this early stage in proceedings, I was keeping admirably calm.

I put the ticket in my pocket and forgot about it for a few days at least. I had enough on my mind without having to make room for a bugbear like the parking ticket.

Though I did consciously forget about it, it was behind my doing something very unusual over the next few days. Many outings in my car would start purposefully yet end with my driving quite aimlessly in the vicinity of the building where parking fines are paid. One time, I drove around the block where the building is located so many times, I began to feel terribly dizzy. I pulled over, got out of the car, went for a little stroll, returned, and found another pink slip on the window. Another $20 fine! At that moment, I knew I was harboring terrible anxiety over the first ticket. Indeed, that anxiety was instantly compounded by this second instalment in what was to become a mighty war. I looked carefully at this second slip. It read: "Parking next to Fines' Payment Office: $20." My blood was really beginning to heat up.

"Where are you meant to park your car when you come to pay a fine?" I demanded of the first clerk I came across in the building.

"Upstairs," he replied without looking up.

"Are you making fun of me?" I inquired maliciously. "If you're making fun of me, I'll really give it to you."

"Upstairs," he said, now glaring at me in a way as to suggest that he had quickly come to despise me. "Upstairs! What are you staring at?"

I decided that it was no use trying to talk sense with people at the Fines' Payment Office. I just wanted to pay and clear out.

I went upstairs.

A sign proclaimed — "Fines Here". There was a line; inevitably. I took my place and waited. At this point, I was not feeling all that bad. I was sure that the business would be finished soon and I could then get on with the rest of my life. I was humming a favorite tune of mine, when I suddenly broke free of thoughts about myself and noticed that everyone about was looking decidedly sour-faced. No one wants to be wasting time paying money to the council. That aside, you have to be a bit of a rabbit to get lumbered with a parking fine. The people about were looking ashamed of themselves. Certainly, no one felt up to talking. We sat there in silence. Such a waste, I thought to myself. Were the people united, we could overthrow these bureaucratic despots. They thrive on causing anxiety and division to the ordinary person. The Bastille of our times is the office where you come to pay parking fines. One day it will be burnt to the ground. A united people will have barbeques and bake potatoes in its glowing embers!

"Next!"

That was me. I approached the counter calmly, not wanting to give the clerk the satisfaction of seeing me as another pawn in his game. I produced the pink slips and $40. It occurred to me, that if I was in any way motivated by good sense, I would refuse to pay. What do they care where I park my car? Did I hurt them? Bastards!

"We only receive single fines," said the clerk. "Upstairs."

"Up what?" I felt I was beginning to lose my carefully nurtured cool.

"Upstairs," he repeated. "There are stairs down the passageway."

I took a few deep breaths.

"Next," he called.

"I'll pay the fines separately," I said.

"Next!" he demanded.

I was pushed out of the way by the next person in the queue. I paused for a moment, then realised that I should not let something as insignificant as this tax my nerves so. I decided to go upstairs, finish the business promptly, then forget about it forever.

On my way up the stairs, I began to get quite breezy. The humor of what was happening to me became altogether apparent. The clerks probably spend their lunch hour recounting how much they managed to antagonize the people who came in to pay their fines. It is their way of getting back at the world. Getting back at the milkman for delivering one bottle instead of two. And the kids for being grouchy and not wanting to go to school. And the wife for burning the toast. Good luck to them. I began to feel jealous. It must be very satisfying to push people around some of the time.

I joined the queue on the second floor, under a banner that read: "Multiple Fines". I was sniggering to myself and not letting a thing get me down. People around looked at me like I was set to dive into the deep end. I did not care. I was feeling fine and wanted to show it.

My turn arrived. I approached the counter with a swagger.

"Hey there Charlie," I said, with a cheeky grin.

The clerk did not speak, simply snatching the pink slips and studying them.

"Identification," he said.

"Identification of what?" I asked, leaning comfortably across the counter.

"Identification," he ordered.

"OK," I answered, "Don't lose your trousers." I palmed him back and began looking through my wallet. I produced my driver's licence.

"What's that?"

"What do you think it is?"

"I want something with a photo."

"What for?" I protested, feeling my good humor rapidly quitting my system.

"Have you got something with a photo or not?"

I looked through my wallet frantically. I did not happen to have anything with a photo and confessed that.

"Come back when you have," the clerk replied.

"Here's the $40." I produced the cash.

"I am not permitted to receive payment for a fine without proper identification from the payee."

I was seething.

"Bastard!" I yelled. "You've got nothing better to do than waste my time."

"Next," he called.

"You hear me?" I said angrily. "Your mother didn't marry your father."

"Sir," said the clerk curtly. "You're in a public place."

I must pay the fine if only to conquer that fascist. I will get identification with a photo and rub his little pink nose in it!

I rushed home, and rifled through my drawers, finally finding my passport. I took the bus back to the office, thinking that I was certain to get another ticket if I drove.

I dashed up the stairs, fully expecting to find the clerk out for the rest of the day. I decided that if he was, I would sit and wait till he returned. I know how to play tough.

He happened to be there. Alone. There was no queue. I marched proudly to the window and dumped my passport and pink slips before him.

He took my bits and pieces in hand. "You'll understand," he said, "that this is the rule. We have to follow it. No identification without photographs."

I did not change the expression on my face. I frankly did not care for any of this Mr. Friendly routine.

"You're lucky it's so empty here," he said. "Usually at this time it's packed. You have to wait for ages."

"I want to pay my fines," I said smartly.

"Certainly," answered the clerk leering at me.

He carefully looked at everything I had handed him, and then said, "$60".

"What?"

"$60."

"The tickets say twenty a piece. There's two tickets."

"50% tax for non-rate payers."

I fumed for a moment before speaking, and then measured my words carefully. "I pay rates."

"Proof."

"I'm telling you I pay rates. If you want to call me a liar then come around here and I'll knock your fat little block off."

"Proof."

"I don't have proof with me. I am not a walking filing cabinet."

"Then pay the $60," he said, ringing up that sum on the cash register.

I hissed at him, and rushed home again. A short search yielded a receipt for rates. I began to set off on the return journey, when a stroke of genius stopped me in my tracks. I went back to the drawer where I keep all my important documents, scooped up a handful, and made off for the office, sure, this time, that the clerk would be out for lunch by the time I got back. I would not be deterred if he was out for lunch. I would sit in front of his window and beat time till he finished his sandwiches and tea.

I ran up to the second floor.

"I've been waiting here for you to come back," said the clerk, falling back on Mr. Friendly. "I should have closed up by now. You see, we're here to help you."

"Look," I said breathlessly, "I pay rates."

He inspected the receipt, looked up at me, hesitated, then spoke.

"You're obviously determined to do the right thing. I appreciate that."

"What is it now?" I demanded.

"Well, do you have the title deed to your property? I have to be sure that the rates were paid by you on property that you own."

I flicked through my documents. Incredibly enough, I brought the title deed to my house. I presented it to him excitedly.

"Good," he said, a hint of disappointment in his eye.

He studied it, then said, "Just some other identification that you pay money to the city?"

"My water bill," I cried, holding this receipt up triumphantly.

"You do have your driver's licence?"

"I showed it to you."

"Would you mind showing it to me again." I could hear his voice brightening.

I poured through my wallet, praying that I had not mislaid my licence on the way.

"Here it is," I said.

"Good," he answered defeatedly.

There followed a pause while he seemed to think things through.

"A witness?" he asked suddenly.

"For what?"

"We can't receive your fine unless you have a witness."

"Wait," I said, and went out into the street. I stopped anyone, slipped him $10, and dragged him up to the clerk.

"Good," said the clerk, meaning bad. "I'm glad you've found a witness."

I patted the bewildered man-in-the-street on the back, and sent him on his way.

"Here's the $40," I announced proudly.

"Wait," replied the clerk, now looking very troubled. He took the pink slips and all my important documents, and retired to another room.

The clerk stamped the documents.

He returned after a few minutes, wearing a jaded look. He handed everything back, and said, "Upstairs."

"What!" I cried.

"Upstairs!"

"What for?" I asked. "There's everything here but my death certificate."

He did not respond.

I felt wild. I would have strangled the clerk if my hands were not full of documents. At least, I managed to stare menacingly at him.

I was absolutely determined not to give up. I turned and rushed to the staircase, only to be met by a sign

at the foot of the stairs. It read: "Third Floor Closed For Lunch."

I returned to the clerk, whimpering.

"Here's your $40," I announced.

"I can't receive it," he said, trying not to look me in the eye. "You must go upstairs."

"Take it please."

"I can't," he answered, looking up and revealing a sense of despair.

"From one friend to another."

"Upstairs, please."

"But upstairs is closed for lunch."

"I've done as much for you as I can. He looked at his watch, and packed up everything around him quickly.

"Take my money."

"Wait till after lunch," he advised as he was scuttling off, "then go upstairs. I can't say anymore."

I was left alone in the corridor of the second floor. I tried to conceive of what might lie ahead. I may have broken some important law. Perhaps there was news of something good. A lot of money at the very least. They may need my advice on some big city council issue. I built up quite a store of thoughts over lunchtime. Enough to approach the stairs with some trepidation when the sign was finally removed from the foot of the stairs.

I walked up slowly but determinedly. There were no windows on the third floor. Only a corridor and a lot of uninviting doors. I knocked on one timidly.

"Enter."

I entered and was met with a deathly stare.

"Yes," said the stare's voice.

"I was told to come up here."

"Parking fine?"

I nodded.

"Do you have all the documents?"

I nodded and handed everything to the clerk who owned the stare and the voice.

He looked me up and down, then glanced at the pile of paper I had handed him. He again looked up, studied me carefully, and said, "Wait." He retired to another room.

Alone in the office, all of my lunchtime thoughts suddenly seemed redundant. I realised that it was beyond me to conceive of what could be going on.

The clerk returned, handed everything back, sat, clasped his hands, and stared without saying a word.

"Well?" I asked.

"Upstairs," he said, sighing.

"They told me to come up here," I insisted.

"If you don't mind, upstairs."

"I don't want to go upstairs," I said, feeling frightened. I did not know what lay ahead of me on the fourth floor. I just wanted to pay the fine and be out of this building.

"You'll have to go upstairs," answered the clerk.

My blood temperature hit boiling point. I suddenly felt absolutely determined to confront the peril ahead. I charged from the room toward the stairs. Up the stairs. Into a corridor similar to the one below. Knocked on any door. And burst straight in without waiting for an answer.

"I have a parking fine," I cried. "I want to pay it."

"Wait," said the clerk, snatching all my documents.

"What for?"

He did not reply.

"Why doesn't anyone tell me what's happening?" I demanded.

He exited without a word.

Alone again; only this time I paced around like a wild cat.

The clerk returned.

I was set to pluck out his eyeballs should he attempt to send me up any more stairs.

He looked at me gravely. "Room nine."

I wanted to at least spit at him, but found my body being drawn to Room nine as if being swept along by a flowing river.

At Room nine, I pushed the door open without knocking. I fell through into what appeared instantly to be a plush hall, then paused to gather myself. The walls around were covered in black velvet. The carpet, axminster red. In the distance, a little man sat at a magnificent antique desk. He was looking at some papers, and appeared not to notice me.

I approached the desk slowly. Within a few metres of it, I stopped and cleared my throat.

"Excuse me," I said.

"Yes," he replied, looking up at me for the first time.

I could not bring myself to utter another word, and simply placed the pink slips and my documents before him.

He studied them, looked at me, flicked through them again, then made some calls on an intercom. He requested that certain people come to his office immediately.

I simply stood to attention as the grand office began filling up with distinguished-looking people. These people acknowledged the man before me in an obsequious manner. He did not bother to respond, preferring to get on with the work before him.

The eyes of these distinguished looking people soon fell almost entirely on me.

After a time, the man at the desk looked up from his work, and said, "I can see everybody is here."

There was silence.

The man stood, approached me, and put out his hand. "That'll be $40."

I produced the cash. People began applauding. A camera flash blinded me momentarily. I smiled. The man put his arm around me. Then the others came forward to congratulate me. I had finally been allowed to pay up.

SIGHTS TO BE SEEN

Anne Wroby

Thoughts become automatic, fagged by the airlessness of the tropical heat that clings like a plastic wrap. My eyes drift from face to face and retreat. From nowhere, a tap on my shoulder, a cry, "Gerald!"

Aroused, I look at the intruder, stammer, "The name's Jack, Jack Schloss."

But already he has passed me, his words ever dwindling, becoming more distant: "Sorry, mate. Thought you were someone. . . . ."

Another wrong number; cut off and lost in the current of multiple Warhol originals, lost too in the psychedelic ugliness of hot vibrant pinks, of clashing reds, bulging yellows and fluorescent greens, all dancing before me like iridescent flashing lights. A seasonal ritual this, premiering the "in" fashion colours and cuts worn by the young and the beautiful, the old and the not-so-beautiful. Australia's noblesse posing, bronzed, secure and swelling in their very own golden stretch of high-rise Riviera-like opulence, where I am out of place, too different to be cared about, watching but scarcely seen, scarcely there. I may as well not be there.

I sit under a Bisleri beach umbrella, the senses parched, the body thirsty, its every saving movement an effort to shake off the day's draining torpor. An expressionless waitress in batik sarong and chignoned hair swings towards my garden table. She licks a finger, leafs over a page of her order-book and sets herself over me to take my order.

"Do you have lemon granitas?" I ask, attempting levity.

"They're ninety cents. You pay first."

Briskly, she clears away two soda glasses, empty except for their glace cherries at the bottom, carelessly sponges the table and, closing her palm about my ninety cents, leaves.

I wait; watch; see; before me a parade of hard-drinking weekenders down from the city file past, each with his Esky and striped Dickie towel in hand, setting their sights on a fair square foot of sun, surf and sand. A group of teenagers just out from school meet for a four o'clock "rave and cappucino". One girl from the group comes over, smiles fresh spearmint Macleans and asks ever-so-sweetly, will I be using the empty chairs? I would like to say "Only if you'd join me", but I shake my head instead, and trace her every movement as, nimbly, she removes two chairs with the steady helping hand of her tanned and muscular boyfriend. "Thank you", they smile, Venus and Adonis wreathed in Kodak conventionality. Just then, my granita arrives and, alone, I quench my thirst, listening to their chatter:

"Let's go water-skiing tomorrow. . . ."

"We can follow that up with a party at my place. . . ."

"Good idea . . . ."

"Tell the rest of the gang. Everyone's invited."

To listen is to hurt. Life can be so remote. I down the rest of my granita, rise, not really knowing where to go. Expecting nothing in this resort, I set out for a stroll about the little town that thinks itself big; the little town with all the concentrated trappings of a fast hard consumer city; heavy investment; prestigious labels; sophisticated chic, in emulation of anything French. And the pictures — glossy, happy, sunny, gleaming at you to SMILE; and the display-windows designed to tempt you, just you and yours, and all the more so if yours are imported tastes; and souvenirs at every turn, the crowd ever-obliging in their pursuit of them. Of such things are memories made — of Made-in-Taiwan pineapple paperweights, "Welcome to the Big Pineapple" T-shirts, and jugs and mugs and bumper-stickers "I've been to the Sunshine State" and "Yeh, I've been everywhere, man", and postcards, racks and racks of them, scanned by parents whose youngsters whinge "I'm hungry, Mummy", "Buy me something, Dad", while above, from the ceiling, an old-fashioned fan rotates, bringing no relief from the clammy humidity of the store. Hands and shoulders push on every side, without apologies. And they are there before me, too, those cards: voluptuous full-breasted sun-streaked blondes, promising all with a wink of an eye and a pose as inviting as sin. Mechanically, I buy a half-dozen of them. How the guys in the office in their grey-suited souls would lap them up, feed their voyeurism as, greedily, they would ogle at these beauties pinned on their locker doors.

At a table on the footpath, I sign them all. Mischievously. Smugly.

"Greetings, fellow inmates!

Love
Jack and the Girls.

P.S. Merrv Xmas, Happy Chanukah."

At the post-office, I mail them, drop them through the slot one by one, muttering with contempt, "Arbeit macht frei."

The afternoon shadows extend the tall apartment blocks, flooding with greyness anything and everything that otherwise vaguely resembles a natural landmark. Zooming craning flying Futurists hammer me into a dizzying enclosure of office-boy despair. My junior corner behind the Board Room vivifies itself; small and uncomfortable. Days, years, stretch before me, when there is no time to be myself, to begin to know myself. No place for the wage-slave to move ahead. Only conditioned roles and career ethics. Conformity is inescapable, the worker must be impounded, like it or not. I know that these congealing images ought not be mine. If only they were not and this were truly Eden: a dreamer's paradise unlimited. Am I but a prisoner of the day, too lame and shallow to discover the yet-undiscovered?

Nearby, a fire-alarm screams out. People stop a moment, as on Remembrance Day. Contemplative anxiety slaps its mark on their good-life faces. Conversations tentatively stop. Turning, they see no fires and resume their leisurely step once more. The whole place is a fire trap.

I too walk on. My plastic thongs sandpaper their way along the Esplanade — that promenade of promenades, or so they say. Shrivelled prunes in coconut oil do their catwalk stroll. Birdwatchers turn away. I walk on aimlessly, speak to no-one, and decide not to STD home tonight. I have nothing to say.

"Jewellery for your girl?" calls a side-walk vendor. I shrug a shoulder, wave a wrist at him. A Mr Gelati truck tinkles its Pied Piper tune along the roadway. A song-man sings Dylan's "Hard rains gonna fall" over

and over; a child of the sixties', he still strums his guitar, his eyes closed, concentrating on a timeless vision, hoping someone will hear him. I have heard him before. "Don't miss the show!", the night-club advertisers hail in travelling circus tradition, "Don't miss the show!" And, beguiled, I have been drawn to the show. I wonder that the Hare Krishna tambourine is not heard among this free-for-all cacophony. Oblivious to this symphony of sounds, Rolls-Royce executives in Bermudas pass by, talking of unearned profits and soaring land values. A withering couple, their visage spectral, their skin faded, share a single parasol as they silently pace out their retirement days together; together a consolation to each other, a hand to hold, an assurance that many days are still to be enjoyed. To be enjoyed by all. Days to do and see and grow, following the winding often bumpy sugared trail of hope. The day is not yet over, the future shall always be.

Widening smiles of New Year greetings, bursting through, thrilling the skies into a Fauvist blaze of colour exploding into higher colour are still to bloom and astonish. The imagination is fired to go, to ride the waves, to sing and dance in the lanterned swinging streets. Joining in the cheer of the Mardi Gras, the crowd arm-in-arm, hip-to-hip, steer through the darkness, their heads spangled by the stars, their eyes seeking out the New Year Princess who blows a tinkerbell trail of kisses and whispers: "The year is yours . . . .The year is yours . . . .The year is yours."

JEWISH ARTISTS OF AUSTRALIA

JOSEPH EDELMAN — Russian artist and teacher

by Albert Krantz

Arriving in Australia in June 1979 with his wife and sixteen-year-old daughter, Helen, Joseph Edelman left behind him a life of traumatic and difficult experiences. Very soon, he was able to establish himself here as an artist of repute.

Joseph Edelman was born and raised in the Ukraine, USSR, where, already as a child, he showed a great talent and desire to paint.

In Kiev, he attended the Art College and subsequently studied at the Institute of Fine Art in Lvov under teachers from London, Paris, Rome and Warsaw, there diversifying his skills into mosaics, murals and stained-glass design.

In 1958, he became Professor of Art at the Minsk College of Fine Art, continuing his work also in portraiture, landscapes, stained glass and mosaic in his spare time. His work was later exhibited in a number of public buildings in Minsk, among them museums and clubs. Three of his paintings were purchased by the National Museum of Byelorussia.

In Russia, his work was rigidly controlled by government officials who considerably restricted his activities. That notwithstanding, he still managed to exhibit in Moscow and Germany. In 1964, he became a member of the Union of Artists of the Soviet Union.

However, when he left Russia, difficulties were set before him to the extent that he had to pay a very high export duty on his own paintings.

The paintings to which Joseph Edelman has until now been attached reflect a mood of bygone days in Russia, and recall a world he has left with mixed feelings. His new paintings, executed in Australia, indicate the strength of the bright Australian landscape in contrast to the brooding tones of his Russian terrain.

In Australia, he became in time a member of the Bezalel Fellowship of Arts, an association of artists and art lovers who devote their talents towards the raising of funds for art scholarships in Israel. His first exhibition in Melbourne was in a private home, where most of his paintings were sold.

He is currently teaching at the Melbourne School of Art in portraiture and still life as well as at the

Chisholm (formerly the Caulfield) Institute of Technology.

Among many commissions, he is at present engaged on the stained-glass windows for the Elwood Talmud Torah Synagogue, originally designed and painted by fellow-artist Adela Shaw.

The Edelmans — Joseph, wife Eda and daughter Helen — have found a niche in the Melbourne community. The wish is extended to them that they may find fulfilment in Australia and that they be re-united with other family — particularly another daughter and grandchildren — left behind in Russia.

Claire Sterling's "TERROR NETWORK". Published by Wiedenfeld and Nicholson ($24.95)

Michael Danby

Terrorism poses no danger to Australia, a Psychology graduate from Sydney University told Alan Atwood, 'Age' journalist and former 'Farrago' staffer. What a relief! Imagine the stupidity of the Australian State apparatus in spending nearly $20 million on anti-terrorist measures for the CHOGM conference when 'Age' journalists and Arts graduates are not worried.

Not all of us lack historical memory. Ever since the PLO Station Chief in Somalia visited Australia in 1975 (with a false-bottom attache case fitted for a sub-machine gun) this country has seen something of the internationally co-ordinated terror network.

Claire Sterling's "Terror Network" is no literary tour de force. It is, in fact, sometimes wrong and is often repetitious. It is, however, invaluable for anyone seriously interested in comprehending the plague of international terrorism co-ordinated by the Soviet KGB through its principal agents, the PLO and Cuba. When Adnan Jaaber, a recent PLO killer, confessed that he was trained in terrorist techniques at KGB camps in Odessa, Baku and Simerterpol, he was only the latest confirmation of the PLO's cosy Soviet connection.

Sterling's comprehensive analysis explains the Soviet role: "This is no conspiracy . . . in effect the Soviet Union had simply laid a loaded gun on the table, leaving the others to get on with it. And from Turkey to Nicaragua, the Palestinian terrorists have taught them their grisly art.

Soviet manipulation of PLO terrorism helps neutralise pro-Western regimes. Sterling, for instance, shows how PFLP-trained Turkish terrorists were butchering judges, officers, journalists and politicians at the rate of one every three hours in 1978. NATO's southern flank nearly collapsed in a mire of internicene terrorism — Leila Khaled boasted "the PFLP was sending instructors to Turkey in order to train Turkish youth in urban guerrilla fighting, kidnappings, plane hijackings and other matters . . . it is more difficult than in the past for Turks to go and train in PFLP camps abroad".

Nicaragua's "revolution", having banned the press, sacked democratic elements in the ruling junta, and having banned the Catholic Human Rights organisation, has shown its true colours — marking the first successful Soviet Cuban penetration of Central America. Comradely PLO assistance to the totalitarian Sandanistas goes back to the 1972 Leila Khaled hijack of El Al, when Sandanista Patricio Angello was killed by IDF soldiers. A puzzled 'Jerusalem Post' recently headlined "Strange Alliance," and dealt with the PLO's training of Central and South American revolutionaries. Research Director on Terrorism for the Rand Corporation, Brian Jenkins, confirmed this in a critical review of Claire Sterling's "Terror Network". In the left-liberal "Guardian" he says: "The Palestinians who have received Soviet training along with Arab financing have in turn provided training, weapons, asylum or other forms of assistance to terrorist groups in Western Europe — Italy's Red Brigades, Spain's Basque terrorists — again this is well known and long known, at least among those who study the problem."

Marxist-Leninist student and academic circles in the West provide the milieu, infrastructure and cadres with which the Palestinians and KGB operate. Sterling's obvious familiarity (she is a long-time Italy-based correspondent) with terrorists like Renato Curcio, Giancomo Feltrinelli and Tony Negri is fascinating, and was partly reproduced in the literary/cultural monthly 'Encounter' (June, 1981). One of the student militants-turned international terrorist discussed by Sterling, Fusako Shigenobu, the pitiless international leader of Japanese terrorism, has particular topicality for Australia. Shigenobu's Japanese Red Army butchered 27 Puerto Rican Christian pilgrims at Lod Airport in 1972. The infamous "armed propaganda" of Kozo Okamoto's Palestinian/KGB trained JRA gang was "to consolidate the international revolutionary alliance against the imperialists of the world," Shigenobu told the PFLP's Al-Hadat. It was Shigenobu's domiciling in Paris at the home of Japanese sociologist Professor Hidaka that led to former leading Whitlam public servant and now head of Immigration and Ethnic Affairs, John Menadue, to bar Hidaka from Australia.

Liberal armchair strategists unwilling to confront the reality of Soviet PLO terrorist co-operation cannot understand Israel's "insolence" in failing to negotiate with "the Palestinians". Zahdi Labib Terzi, PLO UN representative, confronted by American television about Arafat's close relationship with the Soviet Ambassador, asserted that if Arafat only met Soldatov once a week he thought it would be better if he met him twice a day! Besides, "the Soviet Union and all the Socialist countries they give us full support — diplomatic, moral, educational, and also they open their military academies to some of our freedom fighters." Even supposing the irresistible force of the Israeli people could be reconciled with the immovable object of the Palestinian Arabs, the PLO's role as terrorist stooges for the Soviet automatons of Drezinsky Square greatly complicates any solution to the Middle East. Lord Carrington and Bruno Kreisky's naive Palestinian solutions are thus perilous for Israel and dangerous for the West. Afghanistan's invasion was approved and the Vietnamese occupation of Cambodia by the KGB's most important Middle East asset — the PLO.

"Terror Network" is not confused by the trendy debating truck — "One Man's terrorist is another freedom fighter" identified by Arthur Koestler as "analogy of the false equation." James Q. Wilson explains this in 'Commentary' as if it were not possible to distinguish between terrorists and heroes. "This kind of moral relativism applied to ordinary shootings would make it impossible to describe a common criminal . . . We are more inclined to confound terrorists with heroes than we are to confuse psychotic killers with decent people because the former claim a political justification".

At the Australian Zionist Youth Council Camp I was asked if — as Claire Sterling suggest — the integration of the Soviet/PLO led terror network has been known by every European intelligence head since 1974, why is it not generally understood by educated Western opinion? Awareness of the facts of Soviet/PLO involvement makes it easier to fight and defeat, and it is better known in West Germany, Israel and Italy. But that the facts of the integration of terrorism have been disputed, ridiculed and partially played down, is undoubtedly true. Perhaps the key to this "disinformation" is to be found in the book by Robert Moss and Arnaud de Borchgrave, two other anti-terrorist experts — "The Spike".

MONASH: A HERO FOR AUSTRALIA

By Sol Encel

Geoffrey Serle's biography of Australia's most famous soldier (John Monash, Melbourne University Press, 1982, $27.50) reminds us that Ned Kelly is not the only heroic figure of mythical proportions in Australian history.

As another historian, Ken Inglis, has reminded us, the Australian tradition is nationalist as well as egalitarian, and Monash is a remarkable symbol of nationhood, which itself is so often linked with armed conflict. Monash also incarnated the most characteristic feature of the Australian military tradition: its preference for the citizen soldier over the professional military man and its antagonism to spit-and-polish.

Monash also appeals because, like Cincinnatus, the legendary Roman citizen-general, he returned at once to his civilian pursuits and consolidated his reputation as one of the notable engineers who have played such a large part in Australian history — Todd, O'Connor, Michell, Bradfield, Clapp, Hudson, Hornibrook, and many others. Serle's account, though not the first biography of Monash, is the first full one, and does ample justice to his astonishing achievements in building up the State Electricity Commission of Victoria, which would easily have plunged into disaster if a lesser man had been at its controls during the crucial years 1920-27.

"The creativity, loyalty and affection he inspired seem to have few or no parallels in any other large Australian corporation. He was such a superb champion, battling in the full glare of publicity against the sour men of little faith . . . his inspirational quality continued long after his death."

One of the most important and striking things about Monash was that he was a Jew. As a people, the Jews have had few opportunities to display martial qualities since the revolt of Bar-Kochba (132-35 A.D.) against the Romans, until the Warsaw Ghetto uprising against the Nazis in 1943 and the establishment of Israel as a state in 1948. Monash's Jewish origins were the subject of much comment during his military career, and added a spice to the opposition which he occasionally encountered during the 1914-18 war. Serle's biography records a number of instances, although he does not speculate about the wider question of anti-Semitism in Australian society. Let us speculate a little.

Anti-Semitism has never been a significant force in Australia, although prejudice against Jews exists in many sections of the community and expresses itself in a variety of ways — exclusion from select private clubs, complaints about sharp business practice, and occasional discrimination in employment. The Christian religion is a continuing reservoir for doctrinal hostility to the Jews and Judaism, although different Christian denominations vary greatly in their use of doctrine. Edmund Campion, in his recent autobiography, Rockchoppers, admits the persistence of official Catholic anti-Semitism, although the admission is rather coy and the justification somewhat overdone.

The Bulletin ran a strongly anti-Semitic line during its most jingoistic period before the 1914-18 war, when it identified British imperialism with Jewish finance capital (linking John Bull with "hooknosed moneylenders"). On the left, a similar theme was taken up by politicians like Frank Anstey, who published a pamphlet in 1915 entitled "The Kingdom of Shylock". A similar equation of Jews with international finance reappeared during the Lang era in NSW politics in the early 1930s, fed by the (erroneous) notion that Sir Otto Niemeyer, of the Bank of England, who visited Australia to advise the Commonwealth government on fiscal policy, was a Jew.

No such prejudice afflicted the Scullin ministry, however, which not only appointed a Jew, Sir Isaac Isaacs, as the first Australian-born governor-general, but also awarded Monash the rank of general, denied to him by the animosity of W.M. Hughes. Hughes had refused to accept recommendations from the Military Board and various senior officers, and continued to exert his influence even after he ceased to be Prime Minister.

The career of Monash, and his role in Australian military mythology, is an important reason for the comparative feebleness of anti-Semitism in Australia, as Serle himself suggests. Monash and Isaacs, in their widely different ways, are potent symbols of Australian nationhood, whose aura reflects on the Jewish community at large. The appointment of a second Jewish governor-general, Zelman Cowen, indicates the continuing influence of this connection.

Nevertheless, Monash was aware throughout his career of the strength and persistence of anti-Semitism. Serle describes the uneasy relationship between Monash and the official war historian, Dr Charles Bean, who never quite gave Monash his due, and intrigued against his appointment as commander of the A.I.F. Bean's references to Monash, even when complimentary, sometimes carry a sting in the tail; thus: "General Monash's Jewish blood gave him an outstanding capacity for tirelessly careful organisation" (vol. 3 of the official history). When Bean published the final volume of his history in 1942, his judgement of

Review reprinted with permission from Australian Society.

*Sol Encel is Professor of Sociology at University of New South Wales.

Monash, more than ten years after his death, is an "uneasy mixture of the highest praise and repetition of some of his old prejudices," says Serle.

It is also noteworthy that Monash was concerned about the morale of the Jewish community in Australia, and that he welcomed the advent of the Zionist movement as a strengthening and unifying force. He was the first president of the Australian Zionist Federation, established in 1927, and carried out various activities on its behalf.

Zionism has indeed become a unifying force in the Jewish community since 1948, although this fact is now responsible for an ironic twist because of the Arab-Israel conflict. Many Jews are apprehensive about the adverse publicity given to Israel ever since the Arab oil embargo in 1973, reaching a new level of intensity with the entry of the Israeli army into Lebanon and the massacre of civilians in the Palestinian refugee camps after the assassination of President-elect Bashir Gemayel. Much of this publicity is seen, not only by Jews, as thinly disguised anti-Semitism which has been able to reassert itself in the guise of anti-Zionism. Israel's actions in Lebanon thus became a pretext for the expression of much wider prejudices.

Monash himself remarked to the young Maurice Ashkanasy, later a leading figure in the Jewish community and in the Australian Labor Party, that in times of crisis he told himself to remember that he was a Jew "and that if you muck it up our people will be blamed for it". A tract for the times.

JEWISH CULTURAL CENTRE & NATIONAL LIBRARY "KADIMAH"

Management for the Year 1982

President:
Mr. J. Sher, J.P.

Vice-Presidents:
Mr. I. Apelowicz, Mr. W. Jablonski

Hon. Secretary:
Mr. M. Ajzenbud

Hon. Treasurer:
Mr. J. Winkler

Assistant Hon. Treasurer:
Mrs. H. Rosenbaum

Chairman of the House Committee:
Mrs. R. Levita

Chairman of Youth Activities:
Mr. A. Dafner

Chairman of the Chess Club:
Mr. M. Topiol

Committee:
Mr. M. Burston, Mrs. R. Butt, Mr. Ch. Brown, Mrs. L. Gotlib, Mr. H. Nusbaum, Mr. M. Rabinowicz, Mr. Ch. Shulklaper, Mr. Ch. Sztaier, Mr. B. Wiener

Secretary:
Mrs. I. Warszawski

Hon. Solicitor:
Mr. S. Wolski, L.L.B.

Auditor:
Mr. S. Burstin

Librarian:
Mrs. E. Berman

Manager:
Mr. J. Tigel

Chairman of the Cultural Sub-Committee:
Mr. H. Bachrach

Chairman of Editorial Sub-Committee:
Mr. M. Ajzenbud

Chairman of Library Sub-Committee:
Mrs. R. Blustein

Chairman of the Control Sub-Committee:
Mr. B. Wajcman

71st Annual Report of Activities

The main topic in the world press during the year 1982 was — Israel and the Jewish people on the whole. With great regret we have to note that nearly all of those events have been about attacks on Jewish institutions and persons in Belgium, Austria, France and Italy and Israeli diplomats as well. The main victims were accidental Jews — men, women and children.

Israel's military entry into Lebanon with the aim of pushing out the P.L.O. terrorists and the destroying of their main headquarters there, has been the stimulus for a biased and one-sided campaign against Israel and Jews in general on the part of all the media and aroused great concern in world Jewry. The Kadimah arranged two functions to counter the biased propaganda of some of the Australian media. The Israeli journalists, David Shtockfish and Haim Landau both from Israel, were the speakers at those two lectures.

The cultural activities during 1982 were quite successful, exceeding the number of functions from 40 in the previous year to over 50 in the year under review. We invited two well-known lecturers from overseas — Yehuda Ellez from Montreal (Canada) and Rabbi Dr. Heshel Klepfish from Panama.

The topics of those lectures were literary with great emphasis on biblical sources.

This year we had a very commendable revival of the David Herman Theatre of the Kadimah. Their first performance was a mixed program of film and theatre. Most successful were the performances of the Israeli comedy, Come Home My Son, by Hanoch Bartov under the regie of the Israeli actress Rosa Turkow. Six performances were held in Melbourne and one in Sydney and have shown how good the Jewish audiences here have welcomed this performance.

The Kadimah representatives, Sender Burstin, Moshe Rabinowicz and Itsel Apelowicz took part in the activities of the Victorian Jewish Board of Deputies; Mrs. L. Gottiel was our representative in the Heritage Committee of the Board.

Our Committee members, B. Wiener and W. Jablonski took part in the Conference on Yiddish and Jewish Culture in Montreal. B. Wiener reported there on the Yiddish Cultural activities in Melbourne.

The Hazomir Choir at the Kadimah celebrated this year the 35th anniversary of the existence of this important institution in our town. The Choir intends again to take part in the Lamriah in Israel in the year 1983.

The Chess Club, under the leadership of A. Topiol, is very active and can be considered as the main Chess Club in Victoria.

The Kadimah Library is functioning well and we are acquiring regularly new books which we can get from overseas. We have also a reading room which is supplied with Yiddish and English Jewish newspapers from around the world. Mrs. Rose Blustein is the Chairman of the Library Committee.

The sale of Yiddish books has had good results and have shown that there is a demand for Yiddish books at moderate prices.

Our Committee members are involved in the activities of the Council of Yiddish organisations in Melbourne.

The Club Shalom, the organisation of the Russian Jews, is conducting its activities in the premises of the Kadimah. It is especially noteworthy to emphasize the existence of the so-called Tuesday Club which is taking place at the Kadimah. This function is being conducted by the Australian Jewish Welfare and Relief Society (which is covering the expenses) and the Shalom Club. At the beginning the attendance was limited to Russian Jews, but now all other members of the Kadimah are coming to this function.

The ethnic radio station 3EA has four programs in Yiddish and members of the Kadimah are actively involved in preparing the programs. They are mostly of a high standard.

In the Kadimah takes place every year a song competition which bears the name of the tragically killed former conductor of the Hazomir Choir, the late Boruch Kalushiner. This function is constantly growing in attendance. The magazine, Melbourne Bleter-Melbourne Chronicle is being published by the Kadimah. During the seven years of its existence, 39 issues have been published and won itself a good name among the Yiddish and English reading public here and overseas.

The Yiddish sector in our community has good reason to be satisfied with the activities and achievements of the Sholem Aleichem daily College and Sunday School.

The third Arts Exhibition of paintings by Jewish artists has been organised this year and won great acclaim among the Jewish arts workers and the public.

With great satisfaction we can report that the Committee bought in 1982 the big building next door to the Kadimah in Selwyn Street for the purpose of establishing a Holocaust Centre and permanent exhibition of this tragic period of our recent Jewish history.

We have to underline especially that the Committee work during the year has been conducted in great harmony and comradeship and had a beneficial influence on all work.

The Journal "Melbourne Chronicle"

The journal was founded in December 1975, since which time 34 issues have been published. Each issue contained both an English and Yiddish section. The Yiddish is named, "Melbourne Bleter", and the English "The Melbourne Chronicle".

Its editorial board consists of the following members: M. Ajzenbud, S. Burstin, I.M. Lewin, W. Jablonski. Administration: J. Winkler, W. Jablonski, Ch. Sztaier.

This report concerns the five issues (February-December 1982 and contains 250 pp) during the course of which time very important events in Jewish life in general, as well as in Israel and in Australia, have been dealt with.

The editor of the English section was Dr. Serge Liberman. The journal brought an excellent response from the Jewish literary world, and we have received a number of articles, and other works on various themes with requests for publication. Unfortunately, we are limited in space available, the reason being that we are working with a substantial financial deficit, and we cannot afford to burden the Kadimah budget any more than we already have.

Report of the David Herman Theatre

Due to a number of reasons the David Herman Theatre has not been active during the last few years. Not the least of these reasons was the fact that a few of its members have passed away.

The Theatre collective met at the beginning of the 1982 season and decided to renew its activities.

At the end of May the theatre ensemble presented 3 performances of a production consisting of two parts. One was a montage of fragments of films made in Poland, the U.S.A. and Israel, with a narration written by the author Moishe Ajzenbud. The film montage was prepared by Sam Cylich and the narrator was Yasha Sher.

The second part was a production of Sholem Aleichem's one-actor "Mentschen", directed by Y. Sher, stage design — A. Gurwich, lighting and sound — J. Tigel, musical accompaniment — R. Shmerling and stage manager — Lev Koltinyuk. The actors: Yosl Haberman, Abram Wigushin, Ida Lustig, Rochl Levita, Cola Mirkin-Hartman, Mira Pfau, Meyer Ceprov, Reisl Kenigstain, Tamara Rosenblum and Mendl Shmerling.

The three performances (also one in Sydney) were very successful.

During the second part of the season a bit of luck came the Theatre's way: the well-known Israeli actress Rosa Turkow arrived in Melbourne on a private visit to her relatives. The ensemble contacted her and invited her to direct a play for them. She suggested the Israeli comedy "Come Home My Son". The premiere, on 3rd October, was extremely successful, beyond all expectations. The six performances in Melbourne and one in Sydney attracted "full houses". Their success was phenomenal, reminiscent of the good old times.

This has given the theatre ensemble the required stimulus to plan with enthusiasm its activities in the new season.

A series of theatre committee meetings took place and the ensemble has met a few times.

The Theatre Committee consists of: Rachel Levita, Leah Cuker, Mendl Shmerling, Meyer Ceprov, Cila Mirkin and Yasha Sher.

Hazomir Choir

Choir commenced its activities on 21st January 1982. We started this year with a new conductor, Mr. Benjamin Segaloff. On 21st March Choir sang for the Montefiore Hospital, Ashwood. On 25th March for the Festival of All Nations at the Hawthorn Town Hall and at Melbourne Town Hall on 19th April for the Ghetto Commemoration. We had our mid-year Supper Dance on 12th June at Leo Fink Hall. On 6th September we were invited by the Harmony Lodge B'nai B'rith to give a concert for the people at Montefiore Homes, St. Kilda. This was a pre-Rosh Hashana concert.

Once again the Matron of Ashwood Hospital, Ms. Barrel Vickers invited Choir to give a concert on 17th October. We sang at Caulfield Park, Caulfield on 5th December — community day for Caulfield Festival celebrations. Our Jubilee Concert was held on 20th November at the "Kadimah" Hall (Classic Theatre). Our end of year Supper Dance took place on 4th December, 1982.

Our Choir was invited again to the 13th Zimriya which takes place in Israel 4th July till 18th July, 1983. Choir will be working very hard for this event, and we will appreciate every bit of help from the public to reach our goal. We are looking forward to 1983. Our present committee is as follows.

President, Chaim Goldberg; Secretary, Sarah Pell; Treasurer, Moishe Rabinowicz; Committee Sholem Pell, H. Suchecki, Stefa Rabinowicz, Sylvia Porter, Rachel Podemski, Chaim Kelman, Leon Ben Porath, A. Moshel. Co-opted to committee were Maurice Beare, Ch. Rinde.

Chess Club

The Kadimah Chess Club, Selwyn St., Elsternwick, is open from 2 p.m.-7 p.m. every Saturday, Sunday and Public Holidays. The Chess Club has been very well attended during the year.

I would like to mention that it is the 10th anniversary of the Kadimah Chess Club. We have celebrated with an Open Championship, in which 20 of our best players competed. The championship was of a very high standard. Director of play was Mr. Topial.

120 players competed in the open championship of the Australian Reserve. The best Australian players competed. Mr. Kagan from Kadimah won the 1st prize of $500.00, 3rd place was given to Mr. Gurewitz — a prize of $250.00, Mr. Kalish came 6th and Mr. Volaef came 7th.

This year we were affiliated with the Victorian Chess Association, and competed in inter-club tournaments. We sent only one team to compete, an A-grade one. Mr. Kagan drew with the Australian champion. It seems as if the Kadimah Chess Club has amongst its members the best players of Victoria, including — Messrs. Kagan, Gurewitz, Sahar, and Kalish. I must mention that Mr Sahar who won the 2nd prize in the Victorian Open Championship, also came 2nd in the Melbourne Championship. He has twice won $250.00.

In "Chess Australia" Kadimah Chess Club is often mentioned as a high grade chess club.

We have six new members, they are Messrs. Shwartz, Phylibik, Volaef Kotzman, Turner and Katz. New members are always welcome. Membership fees are $7.50 p.a. for adults, $5.00 for pensioners and students.

Anyone who is interested, should contact the President, Mr. M. Topial, Business 528 2395, Private 528 2287.

Library Annual Report 1982

The Kadimah Library has continued to acquire new books and has attracted a number of new readers including students from various tertiary institutions seeking specific information on Jewish matters. A significant contribution to the library's collection over the past year was the donation of some 400 titles, both in Yiddish and English from the late Samuel Wynn.

In addition to the donations received, the library purchased 85 new titles in English, mainly in the areas of Holocaust literature, Jews in pre-war Europe, Yiddish literature as well as a number of popular fiction titles. Only 30 new titles in Yiddish were purchased as the number of books published for the Yiddish speaking world seems to be diminishing from year to year.

In 1982 the library gained membership to the Multicultural Library Services (Victoria) and will use its newsletter to publicise new acquisitions.

A special thanks to Mrs. Esther Berman who has continued to maintain a high standard of service to the library's borrowers.

The Shalom Club

The Committee of the Club Shalom, the organisation of Russian-Jewish immigrants, was elected at the Annual Meeting which took place in December 1981. At that time the club had 236 families registered as members. At the moment the number of members have been reduced to 182. The recruiting of new members will now continue with greater energy.

The Cultural Committee, under the chairmanship of Mr. S. Rubinstein, had arranged three concerts, five family functions and one children's concert. We have presented eight films and also a film festival of better-class Russian film comedies.

Very successful also were the two concerts which we arranged in Sydney.

We held also with great success a New Year ball.

The Library Committee at the club worked quite well, with the librarian Mrs. L. Treger having established good relations with the readers.

We have increased the supply of Russian magazines from the U.S.A. and Israel. We are getting: "Our Land", "Continent", "Time and We", "Israel Today" and others. We also subscribed for a copy of the

newly-published Russian Encyclopaedia which is being published in Israel. The first volume has already arrived.

The emigration of Jews from the Soviet Union stopped practically during the year. We continue to help, with the assistance of the Welfare Society, some newly-arrived Russian-Jewish families.

Our newspaper "Shalom", in Russian, is being published regularly as a fortnightly. The 25 issues were of great help to the new arrivals, as they helped them to get acquainted with the Western world and particularly with Jewish life everywhere. The newspaper has 430 subscribers, mostly from Melbourne. Regrettably Sydney did not become a full-time partner in our work.

The Club Committee under the guidance of Mr. L. Koltiniuk, is continuing its good work; especially successful is the Tuesday function at the Kadimah which is being conducted under the sponsorship of the Jewish Welfare and Relief Society (representative Mrs. M. Zeleznikow); over 120 elderly members are attending the luncheon and are enjoying a pleasant get-together.

The Shalom Club does not yet have its own premises and we are using the premises which the Kadimah is generously offering us.

Some of our members became members of the Kadimah and are participating in her cultural activities.

The Youth Group, and its leader Mr. Mirkus, is very busy organising discos and various excursions. They are also the most active participants in our functions.

In 1982 we have been busy organising a working co-operative and approached the State Government for an appropriate subsidy, which we hope to get in December 1982.

"Shalom" is taking an active part in the yearly appeal for the Welfare Society. We collected $2500, it may be seen as a small sum, but the number of donors is quite substantial.

During the year we had a financial deficit of about $2000, mainly because we arranged less profitable functions, and also some of the deficit comes from the publishing of our newspaper. We are working now on the solving of this problem.

Acknowledgements

The Committee wishes to express thanks and appreciation to Mr. S. Wolski, LL.B., Hon. Solicitor, for his volunteer services rendered to our institution during the past year; the "Australian Jewish News" and "Yiddishe Nayes" for the space allocated for the notices and reports of the "Kadimah" activities; the Ladies' Auxiliary for the help in arranging the "Kadimah" functions; and to all those who contributed to our activities.

"K A D I M A H"

Cultural Calendar — Events of 1982

1. 31.1.82 — Israeli film "My Michael", based on the book of the same name and written by Amos Oz.
2. 7.2.82 — Israeli film "My Michael".
3. 14.3.82 — Concert of the "Shalom" Club at the Kadimah, staged at the Kadimah Theatre.
4. 20.3.82 — Ceremonial book launching and cultural evening in honour of the publishing of Shmuel Szwarc's book, "Beneath Red Skies". Chairman Joseph Orbach, a review of the book by Sheva Glas-Wiener and Chaim Brown. Well wishes from Yasha Sher, Mr Buczko and Mr. Kaufman.
   Artistic performances from: Tania Szwarc, Yasha Sher, Danny Kleinman, and Miriam Rochlin.
   The evening was organized together with the Warsaw Centre and the David Herman Theatre.
5. 21.3.82 — 70th Annual General Meeting of the Kadimah.
6. 3.4.82 — Yehuda Elberg. First lecture in Sydney.
7. 4.4.82 — Official welcoming evening for guest-speaker from Canada, writer, Yehuda Elberg. His first lecture in Melb. on: "The Philosophy of a 'Krechts'." Chairman, M. Ajzenbud, greetings: H. Bachrach for the "Kadimah", Y. Zeleznikov for the V.J.B.D.
8. 11.4.82 — 2nd Lecture by Y. Elberg, on: "Jewish History — Miracle and Temptation". Chairman, Y. Sher.
9. 17-18.4.82 — Conference of the National Council for Yiddish, with the participation of the "Kadimah".
10. 18.4.82 — 3rd Lecture by Y. Elberg on: "Jewish and Christian Ethics". Chairman H. Bachrach.
11. 19.4.82 — Memorial Service in memory of the 6 million Jews murdered by the Nazis, and the 39th Anniversary of the uprising of the Warsaw Ghetto. The service took place at the Melbourne Town Hall. Guest speakers: Y. Elberg (Canada), S. Lipski (Aust.). Special memorial-service programme with the participation of: "Hazomir Choir", "Mt Scopus School Choir", youth representatives from various youth movements, "SKIF" etc. The memorial service was organized by the V.J.B.D., "Kadimah", "B'nai B'rit", "Katzetler and Partizans C'ttee" and the "Zionist Council of Vic."
12. 25.4.82 — Ceremonial Closing Lecture (4th) of Y. Elberg on: "Jewish/Yiddish Humour", chairman, W. Yablonsky. Review of Y. Elberg's lectures by I. Kahan; farewell dedication; Y. Sher.
13. 9.5.82 — A talk by Mrs Zisl Tabachovitsh, from South Africa on the topic: "A Greeting from South Africa". Chairman Y. Sher.
14. 16.5.82 — First of two lectures by Melb. writer and poet Abraham Cykiert about the "Humanism and Divinity in the T'nach".
    1st Lecture: "From Creation till Destruction".
15. 23.5.82 — 2nd Lecture by A. Cykiert on: "Jacob and Moses — two pillars of the Jewish people". Chairman, M. Ajzenbud.
16. 30.5.82 — A discussion evening with four guest speakers. Dr. M. Verstandig on: "Israel in the sphere of the M-E events". Mr. Yehuda Svoray on: "The Truth and the Mass Media". Mr. W. Yablonsky on: "A brief report on the Yiddish World Conference in Montreal". Mr. S. Rozenkrantz on: "The Falasha Jews of Ethiopia, and their Current Dire Plight". Chairman, Y. Sher.
17. 16.6.82 — "The David Herman Theatre", in an evening of film and theatre. In part 1: "The development of Jewish/Yiddish Film, in word and picture". Narration: Y. Sher, Film. S. Cylich. In

part 2: "Mentshn-Servants (sic; common people) by Sholem Aleichem. Directed by Y. Sher. D-H actors/ensemble.

18. 13.6.82 — Repeat performances at 4 p.m. and 8 p.m., of the "David Herman Theatre" film and theatre presentations.
19. 19.6.82 — Lecture by David Shtokfish on: "Internal and External Problems Facing Israel". Chairman H. Szulklaper.
20. 4.7.82 — Memorial Evening in mourning for the great poet Chaim Grade. Programme: Eulogy, H. Bachrach. Talk, by A. Cykiert on: "Chaim Grade, and Poet". Excerpts of C. Grade's works read by Y. Sher, chairman H. Bachrach.
21. 18.7.82 — "Jacob Gordin Evening". Part 1: an Introduction about the playwright by Y. Sher. Part 2: Film "The Jewish King Lear". The early Yiddish film based on Y. Gordin's play.
22. 25.7.82 — "Mordechai Gebirtig Evening". Within the framework of the proclaimed "Gebirtig Year". An introduction about the song-writer-composer by M. Ajzenbud.
    Artistic programme by: Renee Zufi, Lionel Mrocki, Miriam Rochlin. Chairman I.M. Levin.
23. 25.7.82 — The Sydney performance of the "David Herman Theatre's" Film and Theatre evening with Y. Sher and the D-H ensemble.
24. 1.8.82 — Repeat of the "Jacob Gordin Evening" as performed on 18.7.82.
25. 8.8.82 — "An Evening in Memory of the Soviet Jewish/Yiddish Writers Killed in the Stalin Purges of 1952".
    Speakers: B. Wiener, S. Rozenkrantz.
    Artistic Programme with: A. Apelowicz, D. Charak, Maya Katz.
    Chairman: M. Ajzenbud. Co-organization with the National Council for Yiddish and Yiddish Culture.
26. 14.8.82 — Sydney lecture by Kadimah's '82 Guest Lecturer, Dr Rb. Hashel Klepfish from Panama.
27. 15.8.82 — 1st Lecture by Dr Rb H. Klepfish (Panama) on: "Five Important Periods in Jewish History". Welcoming address on behalf of the "Kadimah": B. Wiener; From the Victorian Jewish Board of Deputies; on behalf of the committee for Jewish Culture — S. Rosenkrantz. Chairman Y. Sher.
28. 18.8.82 — 2nd Lecture by Rabbi Dr. Hershel Klepfish on "The Momentous Spiritual Heritage of East European Jewry". Chairman, Mr. M. Ajzenbud.
29. 22.8.82 — 3rd Lecture by guest speaker Rabbi Dr. Hershel Klepfish on "Jewish influence on West European Culture". Chairman Mr J. Winkler.
30. 25.8.82 — 4th Lecture by Rabbi Klepfish on "The Talmud — the spiritual realm of the Jews". Chairman Mr. T. Shulklaper.
31. 29.8.82 — 5th Lecture by Rabbi Klepfish on "Reb L. Itzhack Berditchever". Chairman Mr. H. Bachrach.
32. 1.9.82 — 6th Lecture by Rabbi Klepfish on "The Contribution of Spanish and East European Jewry to Jewish Culture". Chairman Mr. Y. Sher.
33. 5.9.82 — 7th Lecture by Rabbi Klepfish "Mendl of Kolsk". Chairman Mr. J. Winkler.
34. 8.9.82 — 8th Lecture by Rabbi Klepfish on "Abarbanel — the epilogue of a drama". Chairman J. Jablonski.
35. 12.9.82 — 9th Lecture at "Kadimah" by Rabbi Klepfish on "Joy — the psychological enigma of East European Jewry". Chairman Mr. H. Bachrach.
36. 14.9.82 — Farewell function for Rabbi Klepfish who lectured on the subject of "Jews in Latin America". A review of the Klepfish lectures — Mr. M. Ajzenbud. Chairman Mr. Y. Sher.
37. 3.10.82 — Premiere of the Israeli comedy "Come Home My Son" by Hanoch Bartov, directed by visiting director Rosa Turkow, performed by the David Herman Theatre.
38. 10.10.82 — 2nd performance of "Come Home My Son".
39. 16.10.82 — 3rd performance of "Come Home My Son".
40. 17.10.82 — Matinee (3 p.m.) performance of "Come Home My Son".
41. 24.10.82 — 5th performance of "Come Home My Son".
42. 27.10.82 — Lecture by Israeli journalist Chaim Landau on "Light and Shadow in Israel". Chairman Mr H. Bachrach.
43. 30.10.82 — Performance of "Come Home My Son" in Sydney.
44. 31.10.82 — Quest of Yiddish and Hebrew song and music, convened by the Boruch Kalushiner Memorial Committee of the "Hazomir" Choir. Participants — young folk between 7 and 18 yrs. Panel consist of the musicians: A. Bartak, H. Wenig, Nehama Patkin.
45. 7.11.82 — Last performance of "Come Home My Son".
46. 7.11.82 — 4th Annual Art Exhibition at Leo Fink Hall, thirty artists exhibiting. Opened by Messrs. H. Bachrach, I. Apelowicz.
47. 14.11.82 — Israeli film "Kuni Leml in Tel-Aviv" starring Mike Burstin.
48. 21.11.82 — Israeli film "Hershele" starring Mike Burstin.
49. 21.11.82 — Book Club of the local Land Rat evening, "Kadimah" participating.
50. 28.11.82 — "Hazomir" Choir Jubilee Concert of song and music. Musical director — Ben Segalof; pianist — Miriam Rochlin; Youth Ensemble "Tlameu". Songs — Karen Feldman; singers and soloists of the "Hazomir" Choir participating. Mr. H. Bachrach greeting word on behalf of Kadimah.
51. 5.12.82 — Book sale of Yiddish, Hebrew and English books at "Kadimah".
52. 12.12.82 — Function to mark the close of cultural activities for the season of 1982. Speaker: Mr. M. Ajzenbud; in artistic programme: Karen Feldman, Leibl Mrocki, Yankl Rabinowicz, Michael Karsh, Yasha Sher, Vladimir Mishkin, piano accomp: Mr. Portnoy. Chairman of the evening: Yasha Sher.

Obituary

It is with deep regret and sorrow that we record the loss of the following members:

P. Albert (died in 1981)

S. Wynn — Former president of "Kadimah"

K. Goldband

R. Rosh — member of "Hazomir" Choir and architect of the "Kadimah" building

F. Karas

Klara Giligior

ST. KILDA PLUMBING SERVICE

☆

135 GLEN EIRA ROAD

EAST ST. KILDA 3183

PHONE 523 9031

☆

PROPRIETOR: I. L. BROWN

7 ביז 18 יאָר. אין דער זשורי די מוזיקער: א. באַר־טאָק; ה. וועניג; נחמה פאַטקין.

45) 7.11.82 — לעצטע פאָרשטעלונג פון „קום אַהיים מיין זון״.

46) 7.11.82 — 3־טע קונסט־אויסשטעלונג אין לעאָ פינק־זאַל מיטן אָנטייל פון 30 קינסטלער. פייער־לעכע דערעפענונג: ה. באַכראַך; אי. אַפּעלאָוויטש.

47) 14.11.82 — ישראל־פילם „קוני לעמל אין תל־אביב״ מיטן אָנטייל פון מייק בורשטין.

48) 21.11.82 — ישראל־פילם „הערשעלע״ מיט מייק בורשטין אין דער הויפּטראָל.

49) 21.11.82 — אַן אָונט פון ביכער־קלוב ביים היגן לאַנד־ראַט מיט דעם אָנטייל פון „קדימה״.

50) 28.11.82 — 35־טער יובל־קאָנצערט פון ליד און מוזיק פון „הזמיר״־כאָר. מוזיק־דירעקטאָר: בען סע־גאַלאָף; פּיאַנאָ: מרים ראָבלין; יוגנט־אַנסאַמבל: „פלאַמענך״; סאָלאָ־געזאַנג: קאַרען פעלדמאַן. מיטן אָנטייל פון זינגער און סאָליסטן פון „הזמיר״־כאָר. באַגריסט דעם כאָר אין נאָמען פון „קדימה״: ה. באַכראַך.

51) 5.12.82 — ביכער־פאַרקויף אין „קדימה״ פון יידי־שע, העברעישע און ענגלישע ביכער.

52) 12.12.82 — פייערלעכער אָונט אין לעאָ פינק־זאַל — אָפּשלוס פון קולטור־סעזאָן 1982. אין אָפיציעלן טייל: אָפּשאַצונג־באַריכט מ. איזענבוד. אין אַרטיס־טישן פּראָגראַם: קאַרען פעלדמאַן, לייבל מראָצקי, יאַנקל ראַבינאָוויטש, מייקל קאַרש, יאַשאַ שער, וולאַדימיר מישקין; פּיאַנאָ־באַגלייטונג: פּאַרטנאָי. פאָרזיצער י. שער.

מיט די

בעסטע ווונטשן

פון

א פריינד

With Compliments from

BURLON HOSIERY PTY. LTD.

MANUFACTURERS OF MEN'S, LADIES' AND CHILDREN'S SOCKS

408 Lygon Street, East Brunswick, Vic. 3057
Telephone 387 4433

שטייער („באַארד") צוזאַמען מיט דער „קדימה", בני־ברית, קאַצעטלער און פאַרטיזאַנער־פאַרבאַנד און ציוניסטישן ראַט.

25.4.82 — פייערלעכער אָפּשלוס־אָוונט פון יהודה עלבערגס רעפעראַטן מיט אַ 4־טן רעפעראַט אד"ט: „יידישער הומאָר". פאָרזיצער: וו. יאַבלאָנסקי; אָפּ־שאַצונג וועגן י. עלבערגס רעפעראַטן: יצחק קאַהאַן; געזעגענונגס־וואָרט: יאַשאַ שער.

9.5.82 — לעקציע געהאַלטן פון פרוי זיסל טאָ־באַכאָוויטש, געקומען פון דרום־אַפריקע — אַ גרוס פון דורם־אַפריקע. פאָרזיצער: יאַשאַ שער.

16.5.82 — רעפעראַט פון דעם היגן שרייבער און פּאָעט אברהם ציקערט פון ציקל: „דאָס געט־לעכע און מענטשלעכע אין תנ"ך אד"ט: „פון באַשאַף ביז צעשטערונג". פאָרזיצער מ. איזענבוד.

23.5.82 — צווייטע לעקציע פון א. ציקערט אד"ט: „יעקב און משה — צוויי זיילן פון יידישן פאָלק". פאָרזיצער מ. איזענבוד.

30.5.82 — קאָלעקטיווער אָוונט מיטן אָנטייל פון ד"ר מ. פערשטענדיק, יהודה סבוראי, ש. ראָזענ־קראַנץ אד"ט: „ישראל אין דער ראַם פון מיטעלן מזרח"; וו. יאַבלאָנסקי: אַ קורצער באַריכט פון דער קאָנפערענץ אין מאָנטרעאָל פון דעם וועלט־ראַט פאַר יידיש און יידישער קולטור. פאָרזיצער י. שער.

6.6.82 — דוד הערמאַן־טעאַטער אין אַן אָוונט פון פילם און טעאַטער. ערשטער טייל: „אַנטוויקלונג פון יידישן פילם — אין וואָרט און אין בילד", נאַראַ־טאָר: יאַשאַ שער; פילם־מאָנטאַזש: סעם ציליך; טעקסט: משה איזענבוד. צווייטער טייל: שלום עליכמס איינאַקטער „מענטשן" מיטן אָנטייל פון אַרטיסטן פון דוד הערמאַן־טעאַטער. רעזשי: י. שער.

13.6.82 — 4 נ"מ און 8 אָוונט איבערחזרונג פון פילם און טעאַטער־אונטערנעמונג מיטן דוד הער־מאַן־טעאַטער.

19.6.82 — לעקציע פון ישראל־זשורנאַליסט דוד שטאָקפיש אד"ט: „אינערלעכע און אויסערלעכע פּראָבלעמען אין ישראל". פאָרז.: ח. שולקלאַפּער.

4.7.82 — טרויער־אָוונט אין אָנדענק פון דעם גרויסן שרייבער חיים גראַדע. אין פּראָגראַם: קור צער הספד: ה. באַכראַך; רעפעראַט פון אברהם צי־קערט אד"ט: חיים גראַדע דער פּראָזאַיקער; אויס־צוגן פון חיים גראַדעס ווערק האָט געלייענט י. שער. פאָרזיצער: ה. באַכראַך.

18.7.82 — יעקב גאָרדין־אָוונט. אין ערשטן טייל — אַן אריינפיר־וואָרט וועגן י. גאָרדין: י. שער. אין צוויטן טייל: יידישער פילם: „דער יידישער קעניג ליר", באַזירט אויף י. גאָרדינס שאַפונג.

25.7.82 — אַ מרדכי געבירטיג־אָוונט אין די ראַ־מען פון דעם פּראָקלאַמירטן „געבירטיג יאָר". רע־פעראַט וועגן געבירטיגן: מ. איזענבוד; אין אַר־טיסטישן פּראָגראַם: רעני זופי. לייבל מראָצקי. ביים קלאַוויר: מרים ראַכלין. פאָרזיצער י. מ. לעווין.

25.7.82 — אַן אָוונט איינגעאָרדנט אין סידנעי אד"ט: „געשיכטע פון יידישן פילם אין וואָרט און אין בילד", מיטן אַן אַריינפיר־וואָרט פון י. שער.

1.8.82 — אַן איבערחזרונג פון דעם י. גאָרדין־אָוונט. יידישער פילם „דער יידישער קעניג ליר", אריינפיר פון י. שער וועגן יעקב גאָרדין.

8.8.82 — אַן אָוונט צום אָנדענק פון די אומגע־בראַכטע יידישע שרייבער אין ראַטנפאַרבאַנד אין 1952. אין רעדנער־טייל ב. ווינער, ש. ראָזענ־קראַנץ. אין קינסטלערישן פּראָגראַם: אי. אַפּעלאָ־וויטש, ד. חר"ג־גריפּענבערג, מאַיאַ קאַץ. פאָרזיצער: מ. איזענבוד. אָוונט איינגעאָרדנט צוזאַמען מיטן לאַנד־ראַט פאַר יידיש און יידישער קולטור.

26) 14.8.82 — רעפעראַט פון גאַסט־רעדנער דר. הרב העשל קלעפּפיש אין סידנעי.

27) 15.8.82 — ערשטער רעפעראַט פון גאַסט־רעדנער דר. הרב ה. קלעפּפיש פון פּאַנאַמאַ אד"ט: „5 וויכ־טיקע פעריאָדן אין יידישער געשיכטע". דעם גאַסט באַגריסט אין נאָמען פון „קדימה": ב. ווינער; פון „באַארד" — א. זשעלעזניקאָוו; אין נאָמען פון לאַנד־ראַט — ש. ראָזענקראַנץ. פאָרזיצער: י. שער.

28) 18.8.82 — צווייטער רעפעראַט פון הרב קלעפּ־פיש אד"ט: „די אימפּאָזאַנטע גייסטיקע ירושה פון מזרח־איראָפּעיִשן יידנטום". פאָרזיצער מ. איי־זענבוד.

29) 22.8.82 — דריטע לעקציע פון דר' קלעפּפיש: „יידישע השפעות אין דער מערב־איראָפּעיִשער קולטור". פאָרזיצער: י. ווינקלער.

30) 25.8.82 — 4־טע לעקציע פון דר. קלעפּפיש: „דער תלמוד — דאָס גייסטיקע קעניגרייך ביי יידן". פאָר־זיצער: ח. שולקלאַפּער.

31) 29.8.82 — 5־טע לעקציע פון דר. קלעפּפיש: „ר' לוי יצחק בערדיטשעווער". פאָרזיצער: ה. באַכראַך.

32) 29.8.82 — 6־טע לעקציע פון דר. קלעפּפיש אד"ט: „דער בייטראַג פון שפּאַנישן און מזרח־איראָפּעיִשן יידנטום צו דער יידישער קולטור". פאָרזיצער: י. שער.

33) 5.9.82 — 7־טע לעקציע פון דר. קלעפּפיש: „ר' מענדל פון קאָצק". פאָרזיצער: י. ווינקלער.

34) 8.9.82 — 8־טע לעקציע פון דר. קלעפּפיש: „דון יצחק אַברבנאַל — דער עפּילאָג פון אַ דראַמע". פאָרזיצער: וו. יאַבלאָנסקי.

35) 12.9.82 — 9־טע לעקציע פון דר' קלעפּפיש: „פרויד — די פּסיכאָלאָגישע רעטעניש פון מזרח איראָפּע־איִשן יידנטום". פאָרזיצער: ה. באַכראַך.

36) 14.9.82 — פייערלעכער געזעגענונגס־אָוונט מיט דר. ה. קלעפּפיש, וועלכער האָט גערעדט וועגן „די יידן אין לאַטיין אַמעריקע". אַן אָפּשאַצונג פון די קלעפּפיש־לעקציעס: מ. איזענבוד; פאָרזיצער: י. שער.

37) 3.10.82 — פּרעמיערע פון דער ישראל־פּיעסע פון „קום אַהיים מיין זון" פון חנוך בר־טוב אונטער דער רעזשי פון דער גאַסט־רעזשיסערשע ראָזאַ טורקאָוו מיטן אָנטייל פון דוד הערמאַן־טעאַטער.

38) 10.10.82 — צווייטע פאָרשטעלונג פון „קום אַהיים מיין זון".

39) 16.10.82 — דריטע פאָרשטעלונג פון „קום אהיים מיין זון".

40) 17.10.82 — 3 נ"מ, 4־טע פאָרשטעלונג פון „קום אַהיים מיין זון".

41) 24.10.82 — 5־טע פאָרשטעלונג פון „קום אהיים מיין זון".

42) 27.10.82 — פאָרלעזונג פון ישראל־זשורנאַליסט חיים לאַנדאַו אד"ט: „ליכט און שאָטן אין ישראל". פאָרזיצער: ה. באַכראַך.

43) 30.10.82 — די פאָרשטעלונג „קום אהיים מיין זון" געשפּילט אין סידנעי.

44) 31.10.82 — אַכטער קאָנקורס פון יידישן און העברעישן ליד און מוזיק, איינגעאָרדנט דורך דעם ברוך קאַלושינער אָנדענק־קאָמיטעט ביים „הזמיר"־כאָר. אָנטיילנעמער: 60 קינדער און יוגנטלעכע פון

ערין פרוי מ. זשעלעזניקאָוו), אין „קדימה" קומען פאַר רעגולער אונטערנעמונגען מיט אונדזערע וועטעראַנען, אין וועלכע עס נעמען אָנטייל איבער 120 מענטשן. די דאָזיקע אונטערנעמונגען זענען געוואָרן זייער פּאָפּולער. אין זיי באַטייליקן זיך ניי־געקומענע ייִדן פון ראַטן־פאַרבאַנד, ווי אויך ייִדן, אַלטע תושבים פון מעלבורן. די אונטערנעמונגען גייען דורך לעבהאַפט ביי אַ גלעזל טיי מיט אַ צובייס, מיט א גוט אָרגאַניזירטער און ברייטער פּראָגראַם.

„שלום" האָט נאָך ביז איצט נישט קיין אייגענעם לאָקאַל און באַנוצט זיך מיט דער גאַסטפריינדלעכקייט פון „קדימה".

טייל פון די מיטגלידער, פון „שלום", זענען געוואָרן מיטגלידער פון „קדימה" (18 מענטשן) און האָבן אָנטיילגענומען אין אונטערנעמונגען פון „קדימה" ווי אויספירער און צושויער.

די יוגנט גרופּע ביים „שלום" (אָנפ. פר' מירקוס) האָט דערפאָלגרייך דורכגעפירט יוגנט אָוונטן, דיסקאָס און עקסקורסיעס.

די יוגנט גרופּע איז דער סאַמע אַקטיווסטער טייל, וואָס האָט אָנטייל גענומען אין די אונטערנעמונגען אין משך פון יאָר.

אין 1982 איז דורכגעפירט געוואָרן אַ גרויסע אַרבעט אויף צו אָרגאַניזירן אַן אַרבעטס קאָאָפּעראַטיוו. די אָפיציעלע באַשטעטיקונג פון רעגירונגס קרייזן צו גרינדן דעם קאָאָפּעראַטיוו ווערט דערוואַרט אין סוף פון דעצעמבער 1982.

„שלום" האָט אַקטיוו אָנטיילגענומען אין די אַפּילן פון הילפס־פאָנד און פאַראייניקטן ישׂראל־אַפּיל. די סומע וואָס מען האָט צוזאַמענגעקליבן פון די מיטגלידער פון „שלום" איז נישט קיין גרויסע — 2500 דאָלאַר, אָבער די צאָל אָנטיילנעמער איז א באַדייטנדיקע.

די פינאַנסיעלע לאַגע פונעם „שלום", צום סוף פון באַריכטס פּעריאָד, האָט זיך פאַרערגערט. מיר האָבן א דעפיציט פון 2200 דאָלאַר די סיבה: מען האָט דורכגעפירט ווייניק פּראָפיט־אונטערנעמונגען, און אַ קלענערן איינקום פון מיטגלידס אָפּצאָל.

די הויפּט־סיבה פון דעפיציט — דאָס ארויסלאָזן די צייטונג.

די רעדאַקציע פון דער צייטונג אַרבעט איצט איבערן פּראָבלעם, אַז די צייטונג זאָל ווערן א זעלבסטבאַצאָלטע אונטערנעמונג.

געשטאָרבענע:

מיט טיפן צער און טרויער פאַרצייכענען מיר דעם טויט פון די פאָלגנדע „קדימה"־מיטגלידער אין דעם באַריכט־יאָר:

פּ. אַלבערט (געשטאָרבן אין 1981 — זיין נאָמען איז ארויסגעפאַלן פון דער פאַראַריאָריקער ליסטע).

ש. ווין — געוו. פּרעזידענט פון „קדימה".

ק. גאָלדבאַנד.

ר. ראָש — לאַנגיאָריקער מיטגליד פון „הזמיר"־כאָר און אַרכיטעקט פון דער „קדימה"־געבידע.

פּ. קאָראָס.

קלאַראַ גיליגיטש.

דאַנק־אויסדרוקן

(12 דער קאָמיטעט דריקט אויס אַ האַרציקן דאַנק און
אָנערקענונג דעם פריינד ש. וואָלסקי, ללב., ערן־אַדוואָקאַט
פון דער „קדימה", פאַר זיין פרייוויליקער און איבערגע־
געבענער אַרבעט ביים דערלידיקן די יורידישע ענינים
פון דער אינסטיטוציע.
(13 — די „ייִדישע נייעס" און „דזשואיש ניוס" פאַר אָפּ־
געבן פּלאַץ פאַר די נאָטיצן און באַריכטן פון „קדימה".
(14 — דער פרויען־גרופּע ביי דער „קדימה" פאַר אָפּגעבן
צייט און מי אויף איינצואָרדענען און פאַרשענערן אונ־
דזערע אונטערנעמונגען; ווי אויך די אַלע וועלכע האָבן
מיטגעהאָלפן, אַז אונדזער אַרבעט זאָל זיין פרוכטבאַרער
(15 און אימפּאָזאַנטער.

(16 קאַלענדאַר פון קולטור־אונטערנעמונגען אין 1982

1) 31.1.82 — ישׂראל־פילם „מיין מיכאַל", געמאַכט
לויט דעם בוך אונטערן זעלבן נאָמען פון עמוס עוז.
2) 7.2.82 — ישׂראל־פילם „מיין מיכאַל".
(17 3) 14.3.82 — קאָנצערט אין „קדימה"־טעאַטער איינ־
געאָרדנט פון „שלום"־קלוב אין „קדימה".
4) 20.3.82 — פייערלעכער ליטעראַריש־קינסטלערי־
שער אָוונט אין שייכות מיטן דערשיינען פון שמואל
שוואַרצס בוך „אונטער רויטע הימלען". פאָרזיצער:
יוסף אָרבאַך; אָפּשאַצונגען פון בוך: שבע גלאָס־
ווינער, חיים בראון. באַגריסונגען: יאָשאַ שער,
(18 בוטשקאָ און פריינד קאָופמאַן. אין אַרטיסטישן טייל:
טאַניאַ שוואַרץ, יאַשאַ שער, דעני קליינמאַן און
מרים ראָכלין (פּיאַנאָ). אָוונט איינגעאָרנט צוזאַמען
(19 מיטן וואַרשעווער צענטער און הערמאַן־טעאַטער.
5) 21.3.82 — 70־טע יערלעכע אַלגעמיינע פאַרזאַמ־
לונג.
(20 6) 3.4.82 — רעפעראַט פון יהודה עלבערג אין
סידנעי.
7) 4.4.82 — פייערלעכער קבלת־פּנים פאַרן גאַסט־
גאַסט־רעדנער יהודה עלבערג (קאַנאַדע) גערעדט
אד"ט: „די פילאָזאָפיע פון אַ קרעכץ". פאָרזיצער:
מ. אייזענבוד; באַגריסונגען: פון „קדימה": ה. באַכ־
(21 ראַך, פון „באָאַרד": א. זשעלעזניקאָוו.
8) 11.4.82 — 2־טער רעפעראַט פון י. עלבערג אד"ט:
„ייִדישע געשיכטע — נס און נסיון". פאָרזיצער:
י. שער.
(22 9) 11.4.82 און 18.4.82 — קאָנפערענץ פון לאַנד־ראַט
פאַר ייִדיש און ייִדישער קולטור, מיט דער באַטיי־
ליקונג פון „קדימה".
10) 18.4.82 — 3־טע לעקציע פון י. עלבערג אד"ט:
„ייִדישע און קריסטלעכע עטיק". פאָרזיצער: ה.
(23 באַכראַך.
11) 19.4.82 —טרויער־אַקאַדעמיע אין אָנדענק פון די
6 מיליאָן ייִדן, אומגעבראַכטע דורך די נאַציס און
(24 צום 39־טן יאָרטאָג פון אויפשטאַנד פון וואַרשעווער
געטאָ. פאָרגעקומען אין מעלבורנער שטאָט־ראָט.
רעדנער: יהודה עלבערג (קאַנאַדע), סעם ליפּסקי
(25 (ענגליש) — מיט אַ ספּעציעל צוגעפּאַסטן פּראָגראַם
מיט דער באַטייליקונג פון „הזמיר"־כאָר, „מאָונט
סקאָפּוס"־כאָר און יוגנטלעכע פון היגע ייִדישע אָר־
גאַניזאַציעס. די געטאָ־אַקאַדעמיע איז אָרגאַניזירט
געוואָרן דורכן וויקטאָריער ראָט פון ייִדישע פאָר־

צווייטן פּריז אין וויקטאָריע אויפֿן פֿאַרמעסט, און אין מעלבורן פֿאַרמעסט איז ער אויך געקומען דער צווייטער און געוווּנען 150 דאָלאַר. דער זשורנאַל „שאַך אויסטראַליאַ״ שרייבט זייער אַ סך וועגן די „קדימה״ שאַך־שפּילער. דער קלוב פֿירט אַ פֿאַרצווייגטע אַרבעט.

דאָס יאָר זענען צוגעקומען 6 נײַע מיטגלידער. דאָס זענען שוואַרץ, פּילטשיק, וואָלאַעוו, קאַצמאַן, טערנער און קאַץ. מיר נעמען אָן נײַע מיטגלידער וואָס האָבן אַן אינטערעס צו שפּילן, אָדער ווילן זיך לערנען שאַך שפּילן. דער אָפּצאָל איז 7.50 דאָלאַר אַ יאָר פֿאַר דערוואַקסענע און 5 דאָלאַר פֿאַר פּענסיאָנערן און סטודענטן. פֿאַראינטערעסירטע דאַרפֿן זיך פֿאַרשטענדיקן מיטן פֿאָרזיצער פֿון שאַך־קלוב מ. טאָפּאָל, דער טעל. נומער (528-2395) אין די אַרבעטס־שעהן און פּריוואַט (528-2287).

ביבליאָטעק

די „קדימה״־ביבליאָטעק האָט אין יאָר 1982 אַרײַנבאַקומען נײַע ביכער, און צוגעצויגן אַ צאָל נײַע לייענער, ספּעציעל ווען די צאָל ייִדישע אַרבעטער וועלכע גייען אויף עמעריטור פֿאַרגרעסערט זיך.

צווישן די לייענער וואָס קומען כּסדר צו געפֿינען זיך אַ צאָל סטודענטן פֿון הויך־שולן, וועלכע נויטיקן זיך אין ספּעציפֿישע אינפֿאָרמאַציעס וועגן ייִדישע פֿראַגן.

אַ באַדייטנדער בײַשטײַער צו דער ביבליאָטעקס ביכער־פֿאַרמעג זענען די קנאַפּע 400 ביכער אײַנסן (אין ייִדיש און ענגליש) וועלכע די יורשים פֿון שלמה ווין ע״ה האָבן איבערגעגעבן דער ביבליאָטעק.

אויסער די ביכער־מתּנות, וועלכע די ביבליאָטעק קריגט פֿון צײַט צו צײַט, זענען אויך אײַנגעקויפֿט געוואָרן 85 ביכער אין ענגליש — דאָס רובֿ אויף חורבן־טעמעס און וועגן ייִדן אין דער פֿאַרמלחמהדיקער אייראָפּע.

בלויז 30 נײַע ייִדישע ביכער זענען צוגעקומען. ווי עס מערקט זיך, פֿאַרקלענערט זיך די צאָל פֿאַרעפֿנטלעכטע ייִדישע ביכער פֿון יאָר צו יאָר.

אין יאָר 1982 איז די ביבליאָטעק געוואָרן אַ מיטגליד פֿון דער געזעלשאַפֿט: „מולטי־קולטורעלע ביבליאָטעק דינסט״, אין וויקטאָריע. מיר וועלן זיך באַנוצן מיט דעם נײַעס ביולעטין פֿון דער געזעלשאַפֿט, כּדי צו אינפֿאָרמירן וועגן די ביכער, מיט וועלכע די ביבליאָטעק באַרײַכערט זיך.

אין לייען־זאַל פֿון ביבליאָטעק געפֿינען זיך די בעסטע ייִדישע צײַטונגען און ייִדיש־ענגלישע זשורנאַלן, וועלכע דערשײַנען אין דער וועלט.

אונדזער אָנערקענונג פֿאַר פֿרוי אסתּר בערמאַן, דער אַמטירנדיקער ביבליאָטעקאַרין — פֿאַר איר איבערגעגעבענער און געווינסהאַפֿטער אַרבעט, און פֿרײַנדלעכער אַטמאָספֿער, וועלכע זי האָט געשאַפֿן אין דער ביבליאָטעק.

„שלום״־קלוב

דער קאָמיטעט פֿונעם קלוב „שלום״, פֿאַרבאַנד פֿון נײַ־געקומענע ייִדן־עמיגראַנטן פֿון ראַטנפֿאַרבאַנד אין מעלבורן, איז אויסגעוויילט געוואָרן פֿאַרן יאָר 1982, אויף אַן אַלגעמיינער פֿאַרזאַמלונג אין דעצעמבער 1981, און באַשטאַנד פֿון 15 מענטשן.

צו יענער צײַט האָט דער פֿאַרבאַנד געציילט 236 משפּחות. צום סוף פֿונעם באַריכט פּעריאָד האָבן מיר געציילט בלויז 182 פֿאַמיליעס. די צאָל משפּחות — מיטגלידער פֿון „שלום״ האָט זיך פֿאַרקלענערט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער נישט באַפֿרידיקנדיקער אַרבעט פֿון דער איבעררעגיסטראַציע פֿון די מיטגלידער.

די אַרבעט פֿון דער איבעררעגיסטראַציע, ווי אויך ווערבירן נײַע מיטגלידער ווערט איצט ענערגיש פֿאַרגעזעצט.

דער קולטור קאָמיטעט (פֿאָרזיצער פּר׳ ס. רובינשטיין) האָט דורכגעפֿירט 3 קאָנצערטן; 5 פֿאַמיליע און פֿאַרווײַלונגס אָוונטן און 1 קינדער קאָנצערט. עס זענען געוויזן געוואָרן פֿילמען פֿון אַמעריקע, ישׂראל, ראַטנפֿאַרבאַנד א. א. צוזאַמען: 8 פֿילמען. ס׳איז דורכגעפֿירט געוואָרן אַ קאָנצערט און גלײַכצײַטיק אַ קינאָ־פֿעסטיוואַל פֿון בעסערע סאָוויעטישע קינאָ קאָמעדיעס, מיטן אָנטייל פֿונעם באַוווּסטן פֿילם־אַקטיאָר־קאָמיקער קראַמאַריאָוו, אַ ייִד, וועלכן עס איז מיט גרויסע שוועריקייטן געלונגען צו פֿאַרלאָזן סאָוויעטן־פֿאַרבאַנד.

מיט גרויס דערפֿאָלג האָט „שלום״ דורכגעפֿירט צוויי קאָנצערטן אין סידנעי.

מיט אַ גרויסער צאָל אָנטיילנעמער זענען דורכגעפֿירט געוואָרן אַ נײַ־יאָר באָל (אָרגאַניזאַטאָר: פּר׳ ו. קאָרין).

רעגולער און פּראָדוקטיוו האָט געאַרבעט די ביבליאָטעק בײַם „שלום״, וועלכע האָט זיך כּסדר פֿאַרפֿולקאָמט. די ביבליאָטעקאַרין פֿרוי ל. טרעיגער האָט אין דער ביבליאָטעק געשאַפֿן אַ פֿרײַנדלעכע און אַרבעטסזאַמע אַטמאָספֿער, מיט אַ סטאַבילער צאָל לייענער.

„שלום״ האָט אין משך פֿון יאָר אויסגעשריבן צוויי אַמעריקאַנער צײַטונגען אין רוסיש. פֿון ישׂראל — „אונדזער לאַנד״ רוסישן „קאָנטינענט״, „צײַט און מיר״, „ישׂראל היינט״ „22״ א. א.

„שלום״ האָט זיך אַבאָנירט אויף דער נײַ־אַרויסגעגעבענע ענציקלאָפּעדיע אין רוסיש, וואָס וועט דערשײַנען אין ישׂראל. דער ערשטער עקזעמפּלאַר געפֿינט זיך שוין אין ביבליאָטעק.

אין דער צײַט פֿון 1982 איז פּאַקטיש אָפּגעשטעלט געוואָרן די עמיגראַציע פֿון ייִדן פֿון ראַטנפֿאַרבאַנד. אָבער אין אײנצלנע פֿאַלן האָט די הילפֿס־גרופּע בײַם „שלום״ אָרגאַניזירט הילף פֿאַר נײַ־געקומענע ייִדן, צוזאַמענאַרבעטנדיק מיטן הילפֿס־פֿאָנד.

צוויי מאָל אַ מאָנאַט דערשײַנט רעגולער די צײַטונג „שלום״ (רוסיש), רעדאַקטאָר: פֿרײַנד ז. פּלאַטקע. די 25 נומערן פֿון דער צײַטונג אין 1982, האָבן געשפּילט אַ גרויסע און וויכטיקע ראָל אין לעבן פֿונעם פֿאַרבאַנד. די צײַטונג אינפֿאָרמירט די לייענער וועגן דער טעטיקייט פֿונעם פֿאַרבאַנד, דאָס וויכטיקסטע וועגן לעבן אין אויסטראַליע, ישׂראל און הויפּט־געשעענישן אין דער וועלט. די צײַטונג שפּילט איינע פֿון די הויפּט ראָלן אין אָרגאַניזירן די אַרבעט פֿונעם פֿאַרבאַנד. די צײַטונג האָט 430 אַבאָנענטן, הויפּטזעכלעך אין מעלבורן. זייער ווייניק — אין סידנעי. צום באַדויערן איז סידנעי נישט געוואָרן קיין פּולבלוטיקער (ערנסטער) פּאַרטנער אונדזערער.

די צײַטונג האָט שטאַרק פֿאַרגרעסערט איר פֿאַרנעם אין זין פֿון געבן מער מאַטעריאַל. זי האָט עס דערגרייכט אַ דאַנק דעם, וואָס זי ווערט איצט געדרוקט מיט קלענערע בוכשטאַבן. די רעדאַקציע פֿירט איצט דורך אַ גרויסע אַרבעט, כּדי די צײַטונג זאָל זיך קאָנען אַליין אויסהאַלטן.

זייער פּראָדוקטיוו זענען די קלוב־אַרבעטן (אָנפֿירער פּר׳ ל. קאַלטיניוק). צוזאַמען מיטן הילפֿס־פֿאָנד (פֿאַרשטיי־

דוד הערמאַן־טעאַטער

צוליב אַ גאַנצע ריי סיבות איז דער דוד הערמאַן־טעאַטער נישט געווען אַקטיוו פאַר די לעצטע פּאָר יאָר. איינע פון די וויכטיקסטע סיבות איז געווען וואָס עטלעכע פון זיינע מיטגלידער זענען אַרויסגעריסן געוואָרן אויף אייביק פון זיינע רייען.

ביים אָנהויב פון סעזאָן 1982 איז דער קאָלעקטיוו זיך צונויפגעקומען און באַשלאָסן צו באַנייען זיין טעטיקייט.

סוף מאַי איז דער טעאַטער־קאָלעקטיוו אַרויס מיט אַ געמישטן אָוונט פון טעאַטער און קינאָ. דער פּראָגראַם איז באַשטאַנען פון צוויי טיילן: אין ערשטן „די געשיכטע פון יידישן פילם". עס איז געווען אַ מאָנטאַזש (פראַגמענטן) פון פילמען געמאַכטע אין פּוילן, אַמעריקע און ישראל. די פראַגמענטן זענען געווען פאַרבונדן צווישן זיך מיט אַ טעקסט אָנגעשריבן פון שרייבער משה אייזנבוד. דעם פילם־מאָנטאַזש האָט צוגעגרייט סעם ציליך. די נאַראַציע האָט איבערגעגעבן יאַשאַ שער.

צום צווייטן טייל געהערט שלום־עליכמס איינאַקטער „מענטשן", רעזשי: י. שער, דעקאָראַציעס: א. גורוויטש, ליכט און קלאַנג: י. טיגעל, מוזיקאַלישע באַגלייטונג: ר. שמערלינג און בינע־לייטונג: ל. קאָלטיניוק, מיטן אָנטייל פון די אַרטיסטן: יאָסל האַבערמאַן, אברהם וויגושין, אידאַ לוסטיג, רחל לעוויטאַ, צילאַ מירקין־האַרטמאַן, מירא פפאו, מאיר צעפּראָוו, רייזל קעניגשטיין, טאַמאַראַ ראָזענבלום און מענדל שמערלינג.

די פאָרשטעלונג איז איבערגעחזרט געוואָרן דריי מאָל (דער פילם־מאָנטאַזש — אויך אין סידנעי) און האָט געהאַט אַ גרויסן דערפאָלג.

אין צווייטן העלפט פון סעזאָן האָט דעם טעאַטער צוגעשפּילט אַ גליקלעכער צופאַל וואָס די באַקאַנטע ישראל־אַקטריסע ראָזע טורקאָוו איז געקומען אויף אַ פּריוואַטן באַזוך קיין מעלבורן. דער טעאַטער האָט זיך מיט איר צונויפגערעדט און אויף איר פאָרשלאָג צוגעטראָטן אַרבעטן אויף דער ישראל־קאָמעדיע פון חנוך ברטוב: „קום אַהיים, מיין זון". דעם 3־טן אָקטאָבער איז פאָרגעקומען די פייערלעכע פּרעמיערע, וואָס האָט אַריבערגעשטויגן אַלע דערוואַרטונגען. 6 מאָל איז די פּיעסע געשפּילט געוואָרן אין מעלבורן, און 1 מאָל אין סידנעי. דער דערפאָלג איז געווען אַן אויסערגעוויינלעכער און עס האָט דערמאָנט די אַלטע גוטע צייטן.

דער דאָזיקער דערפאָלג האָט געגעבן דעם טעאַטער־קאָלעקטיוו די נויטיקע „איינשפּריצונג" און מיט זיכערקייט און ענטוזיאַזם מאַכט דער טעאַטער־קאָלעקטיוו פאַרשידענע פּלענער פאַרן נייעם סעזאָן.

במשך פון סעזאָן האָט דער טעאַטער־קאָמיטעט אָפּגעהאַלטן אַ גאַנצע ריי זיצונגען און דער קאָלעקטיוו איז זיך צונויפגעקומען עטלעכע מאָל צו באַהאַנדלען פאַרשיידענע פראַגן.

דער טעאַטער קאָמיטעט באַשטייט פון די פאָלגנדיקע חברים: רחל לעוויטאַ, לאה צוקער, מענדל שמערלינג, מאיר צעפּראָוו, צילאַ מירקין און יאַשאַ שער.

„הזמיר"־כאָר

דער כאָר האָט אָנגעהויבן אַרבעטן דעם 21־טן יאַנואַר 1982 מיט אַ קאָנצערט פאַר די קראַנקע פון מאָנטעפיאָרע שפּיטאָל אין אַשוווד, אונטער דער אָנפירונג פון נייעם דיריגענט: בען סעגאַלאָוו.

דעם 25־טן מערץ איז דער כאָר אַרויסגעטראָטן אויפן פעסטיוואַל פון פעלקער וועלכער איז פאָרגעקומען אין האָטאָרן טאַון־האָל.

דער כאָר האָט זיך באַטייליקט אין דער אַלגעמיינער געטאָ־אַקאַדעמיע אין מעלבורן טאַון־האָל, וועלכע איז פאָרגעקומען דעם 21־טן אַפּריל.

דער מיטן־יאָר פאַרווילונגס אָוונט איז פאָרגעקומען דעם 12 יוני, אין לעאָ־פינק זאַל פון „קדימה".

דעם 6־טן סעפּטעמבער האָבן מיר — אויף דער איינלאַדונג פון „הארמאני לאָדזש" ביים בני־ברית — געגעבן אַ קאָנצערט פאַר די איינוווינער פון די מאָנטעפיאָרע היימען פאַר אַלטע לייט, אין סט. קילדאַ. דאָס איז אגב געווען אַן ערב ראש השנה קאָנצערט און איז אַדורך מיט דערפאָלג.

אַ צווייטער קאָנצערט פאַר די קראַנקע אין אַשוווד־שפּיטאָל איז פאָרגעקומען דעם 17־טן אָקטאָבער.

דער 35 יאָריקער יובל־קאָנצערט איז פאָרגעקומען דעם 28 נאָוועמבער, אין טעאַטער־זאַל פון „קדימה". אין נאָמען פון „קדימה" האָט באַגריסט פריינד הערשל באַכראַך.

אונדזער אַרבעטס־סעזאָן האָט זיך פאַרענדיקט מיט אַ פאַרוויילונג אין לעאָ פינק זאַל פון „קדימה", דעם 4־טן דעצעמבער.

דעם 5־טן דעצעמבער האָבן מיר געזונגען אין קאָולפילד־פּאַרק, אין טאָג פון קאָולפילדס פעסטיוואַל פייערונגען.

דעם 1־טן יאַנואַר 1983 האָבן מיר איינגעאָרדנט אַ נייאָר פאַרווילונג, צוזאַמען מיטן וואַרשעווער צענטער, אין לעאָ פינק־זאַל פון „קדימה".

אונדזער כאָר איז איינגעלאַדן געוואָרן צו דער 13־טער „זמריה", וועלכע וועט פאָרקומען פון 4־טן ביזן 18־טן יולי 1983, אין ישראל.

דער איצטיקער קאָמיטעט באַשטייט פון פאָלגנדע פריינד: פּרעזידענט: חיים גאָלדבערג; סעקרעטאַרין: שרה פעל; קאַסיר: משה ראַבינאָוויטש, סילוויאַ פּאָרטעק; רחל פּאָדעמסקי; חיים קעלמאַן; לעאָן בן־פּרט; א. מאַשעל; צוקאָפּטירטע: משה בער; יחיאל רונדע.

שאַך־קלוב

דער שאַך־קלוב איז אָפן צוויי מאָל אַ וואָך, שבת און זונטיק, ווי אויך אין „פּאַבליק האָלידייס" פון 2 נאָך מיטאָג ביז 7 אָוונט. דאָס יאָר האָבן מיר געפייערט 10 יאָר עקזיסטענץ פון שאַך־קלוב, מיט אַן אָפענעם פאַרמעסט אין וועלכן עס האָבן אָנטייל גענומען 20 בעסטע שפּילער. דער פאַרמעסט איז געשטאַנען אויף אַ הויכן ניוואָ. דירעקטאָר „אַף פלעי" איז געווען מ. טאָפּיאָל. דאָס יאָר איז אויך פאָרגעקומען אַן אָפן פאַרמעסט פון אויסטראַליע רעזערוו, אין וועלכן עס האָבן אָנטייל גענומען 120 שפּילער פון אַלע שטאַטן פון אויסטראַליע.

— דער שאַכיסט קאַגאַן פון „קדימה" האָט געוווּנען דעם ערשטן פּריז, 500 דאָלאַר. דער דריטער איז געקומען דער שאַכיסט גורעוויטש פון „קדימה" און געוווּנען 250 דאָלאַר. קאָליש פון „קדימה" איז געקומען דער 6־טער, און וואָלאָוו דער 7־טער. דעם יאָר האָבן מיר זיך אָפּגעשפּילט אין וויקטאָריעס שאַך־פאַרבאַנד און מיר האָבן אָנטייל גענומען אין צווישן קלוב־פאַרמעסט וווּ אונדזער פריינד קאַגאַן האָט רעמיזירט מיטן טשעמפּיאָן פון אויסטראַליע.

ווי עס האָט זיך אַרויסגעוויזן זענען די „קדימה" שאַך־שפּילער פון די אָנגעזעענסטע אין וויקטאָריע. דאָס זענען: קאַגאַן, גורוויטש, סאַהאַר און קאָליש. מען דאַרף באַמערקן, אַז פריינד סאַהאַר האָט געוווּנען דעם

וויצע־פּאָרזיצער פון וועלט־עקזעקוטיוו האָט אָפּגעגעבן דעם קולטור־באַריכט פון מעלבורן.

דער „הזמיר״־כאָר, וועלכער איז אָנגעשלאָסן אין דער „קדימה״ (אונדזער פּאָרשטייער: מ. ראַבינאָוויטש) האָט היי־יאָר געפּייערט דעם 35־יאָריקן יובל. דער כאָר גרייט זיך ענערגיש צו דער 13־טער „זמריה״, וועלכע קומט פאָר אין יאָר 1983, אין ישראל.

דער שאָך־קלוב ביי דער „קדימה״ (פּאָרזיצער: א. טאָפּיאַל, מיטגליד פון „קדימה״־קאָמיטעט) איז אַקטיוו, און רעכנט זיך צווישן די אָנגעזעענסטע שאָך־קלובן אין וויקטאָריע.

די „קדימה״־ביבליאָטעק ווערט נאָכאַנאַנד אויסגעברייטערט אַדאַנק דעם צופלוס פון נייע ביכער און די מאָדערנע מעטאָדן, מיט וועלכע זי אַרבעט. עס קומען צו אַ סך יונגע לייענער־סטודענטן, וועלכע באַנוצן זיך מיט ענגלישע ביכער אויף יידישע טעמעס.

די ביבליאָטעק פאַרמאָגט אויך אַ לייען־זאַל, ווו מען באַקומט די בעסטע יידישע, און יידיש־ענגלישע זשורנאַלן און צייטונגען פון דער וועלט.

דער ביכער־אויספאַרקויף האָט באַוויזן, אַז עס איז דאָ אַ גרויסע נאָכפראַגע אויף גוטע יידישע ביכער פאַר צוגענגלעכע פּרייזן, און אַז יידיש פאַרמאָגט נאָך אַ באַדייטנדע צאָל לייענערס. מיט דער ביבליאָטעק פירט אָן דער מיטגליד פון „קדימה״־עקזעקוטיוו, ראָזע בלושטיין, וועלכע איז אַ דיפּלאָמירטע ביבליאָטעקאַרין.

מיטגלידער פון „קדימה״־קאָמיטעט זענען אין לאַנדראַט פאַר יידיש און יידישער קולטור און אין ביכער־קלוב.

דער קלוב פון די סאָוויעטישע יידן „שלום״ פירט זיין טעטיקייט אין די לאָקאַלן פון „קדימה״ מיט זיינע סעקציעס (אָרקעסטער, באַלעט, ביבליאָטעק און לייען־זאַל). מיר האָבן אַן ענגן קאָנטאַקט מיטן קלוב. טייל מיטגלידער פון קלוב האָבן זיך אָנגעשלאָסן ווי מיטגלידער אין דער „קדימה״, און באַטייליקן זיך אין די אַלגעמיינע פאַרזאַמלונגען.

צוזאַמען מיטן „שלום״־קלוב און דעם הילפס־פאָנד, איז אָרגאַניזירט געוואָרן און איז טעטיק דער דינסטיק־קלוב (דינסטיק פאַרמיטאָג) פאַר עלטערע מענטשן. צוליב דער פּאָפּולאַריטעט, קומען צו די צוזאַמענטרעפן אַ גרעסערע צאָל מענטשן. יעדעס מאָל איז פאַראויסגעזען אַ קולטורעלער פּראָגראַם, אַ גלעזל טיי, און אַ פריינדלעכער שמועס.

דער פּראָגראַם פון עטנישן ראַדיאָ פאַרמאָגט 4 יידישע אוידיציעס: זונטיק פרי; מאָנטיק אָוונט (יוגנט); מיטוואָך פאַר מיטאָג (אוידיציע פאַר שול־קינדער) און פרייטיק נ״מ. מיטגלידער פון „קדימה״ זענען אַקטיוו באַטייליקט אין צוגרייטן און אויספירן די אוידיציעס, וועלכער שטייען אויף אַ הויכער קולטורעלער מדרגה.

אַ קליינע, אָבער ענערגישע אינסטיטוציע, וועלכע פירט אויס אירע פונקציעס אין „קדימה״, איז דער ברוך קאַלושינער קאָנקורס פון יידישן און העברעישן ליד. דער קאָנקורס אין וועלכן עס באַטייליקן זיך טאַלאַנטירטע קינדער פון 7 ביז 18 יאָר, איז געשאַפן געוואָרן צו פאַראייביקן דעם נאָמען פון טראַגיש־פאַרשטאָרבענעם מוזיקער און דיריגענט — ברוך קאַלושינער.

די אינסטיטוציע איז געוואָרן אַ יש אין יידיש־רעדנדיקן ישוב, אין היי־יאָריקן קאָנקורס האָבן זיך באַטייליקט 60 קינדער.

צו דער סאַטיספאַקציע פון יידיש־רעדנדיקן סעקטאָר דאַרף פאַרצייכנט ווערן, אַז די שלום־עליכם טאָג־שול אַנטוויקלט זיך גוט סיי לויט דער צאָל קינדער און סיי לויט די דערגרייכטע בילדונגס־רעזולטאַטן. דער שלום־עליכם קאָלעדזש מאַכט באַמיאונגען פון בויען אַ יידישע מיטל־שול.

דער זשורנאַל „מעלבורנער בלעטער״ וועלכן די „קדימה״ פינאַנסירט, האָט מיט דעם טעטיקייטס־באַריכט צו פאַרצייכענען 34 נומערן און 7 יאָר פון זיין עקזיסטענץ. דער זשורנאַל האָט זיך דערוואָרבן אַ פיינעם נאָמען אין דער יידישער קולטור־וועלט מיט זיין ליטעראַרישן ניוואָ, אין יידיש און ענגליש.

די דריטע בילדער־אויסשטעלונג פון יידישע מאָלער און סקולפּטאָרן — אין די זאַלן פון „קדימה״ איז געווען גוט אָרגאַניזירט און קינסטלעריש געבראַכט צום אויסדרוק דעם וווּקס און אַנטוויקלונג פון נייע יידישע קינסטלער.

צו די דערפאָלגן פון קאָמיטעט אין יאָר 1982 געהערט אויך דאָס קויפן די געבידע פון 13 סעלווין גאָס, אין שכנות פון דער „קדימה״ מיטן ציל אויפצובויען אַ חורבן־מוזעאום.

מיט צופרידנקייט שטעלט דער קאָמיטעט פעסט, אַז די צוזאַמענאַרבעט צווישן די מיטגלידער פון קאָמיטעט, דעם פאָרזיצער און דער עקזעקוטיוו איז געווען אַ פריינדלעכע, חברישע און די דיסקוסיעס האָבן זיך געפירט אין אַ געזעלשאַפטלעכן טאָן, פאַרן געמיינזאַמען ציל צו פאַרשטאַרקן די טעטיקייט פון „קדימה״.

„מעלבורנער בלעטער״

אין חודש דעצעמבער 1982 האָט דער זשורנאַל אָפּגעצייכנט 7 יאָר פון זיין עקזיסטענץ. אין משך פון דעם באַריכט־יאָר זענען דערשינען 5 נומערן (250 זייטן פעברואַר־דעצעמבער). אין אַלגעמיין זענען דורך די 7 יאָר דערשינען 34 נומערן.

דער זשורנאַל איז אַ צוויי־שפּראַכיקער (יידיש־ענגליש). אין דער ענגלישער אָפּטיילונג באַטייליקן זיך יונגע מענטשן, וועלכע האָבן אַן אינטערעס אין יידישע פּראָבלעמען אָבער זיי קענען זיך נישט אויסדריקן אין יידיש. די ענגלישע אָפּטיילונג ברענגט אויך רעגולער אָפּשאַצונגען וועגן יידישע מאָלער און סקולפּטאָרן וועלכע לעבן און שאַפן אין אויסטראַליע, ווי אויך אָפּשאַצונגען וועגן ביכער אויף יידישער טעמאַטיק.

מיטן שאַפן דעם זשורנאַל האָט די „קדימה״ זיך געשטעלט דעם ציל צו דערמוטיקן יידישע פען־מענטשן צום שאַפן דורך געבן זיי אַ טריבונע פאַר זייערע געדאַנקען און קינסטלערישן אויסדרוק. דער זשורנאַל דערמעגלעכט אַ ברייטע דיסקוסיע און קאָמענטאַרן וועגן יידישע און אַלגעמיינע פראַגן, וועלכע האָבן אַ שייכות מיט יידישער פּראָבלעמאַטיק.

די רעדאַקציע איז היי־יאָר באַשטאַנען פון: מ. אייזענבוד; י. לעווין; סענדער בורשטין און וו. יאַבלאָנסקי. אַדמיניסטראַציע: י. ווינקלער; וו. יאַבלאָנסקי; ח. שטייער.

אין די 5 נומערן האָבן זיך געדרוקט אַרטיקלען, לידער, דערציילונגען און עסייען פון: מ אייזענבוד; ד״ר מ. פּערשטענדיק; י. אָרבאַך; א. זילבער; א. ציקערט; י. מ. לעווין; ה. באַכראַך; ש. בענעט; וו. יאַבלאָנסקי; מגר. בן־ציון פעלדשוה; ח. מאַלטינסקי; י. ראָזענבערג; לאה זילבער; יודל מאַרק; ה. גלעזער; בערל כהן, ל. אַלשינאָ; י. קאָפּע; מאַרק בעזבני; רחל שעכטער; ב. ווינער; סטעפאַ ראַבינאָוויטש; שלום ג.; ג. וואַסערמאַן; אריה ליפשיץ; דוד טאָקער; ד״ר אליהו שולמאַן; ד״ר אַ. ווײַנריב.

דער רעדאַקטאָר פון דער ענגלישער אָפּטיילונג איז ד״ר סערזש ליבערמאַן.

יידישער קולטור־צענטער
און נאציאנאלע ביבליאטעק
„קדימה"

גענרינדעט דעם 26־טן דעצעמבער, 1911.

9 גארדאן סטריט, עלסטערנוויק
7 סעלווין סטריט, עלסטערנוויק

71־טער טעטיקייטס־באריכט

אמטן אין יאר 1982:

מר. י. שער — פרעזידענט
מר. י. אפעלאוויטש — וויצע־פרעזידענט
מר. וו. יאבלאנסקי — וויצע־פרעזידענט
מר. מ. אייזענבוד — ערן־סעקרעטאר
מר. י. ווינקלער — ערן־קאסיר
מרס. ה. ראזענבאום — געהילף פון ערן־קאסיר
מר. ה. באכראך — פארזיצער פון דער קולטור־קאמיסיע
מר. מ. אייזענבוד — פארזיצער פון דער רעדאקציע־קאלעגיע „מעלבורנער בלעטער"
מרס. ר. בלושטיין — פארזיצערין פון דער ביבליאטעק־קאמיסיע
מרס. ר. לעוויטא — פארזיצערין פון דער ווירטשאפטס־קאמיסיע
מר. א. דאפנער — פארזיצער פון יוגנט־אקטיוויטעטן
מר. ב. ווייסמאן — פארזיצער פון דער רעווידיר־קאמיסיע
מר. מ. טאפיאל — פארזיצער פון שאך־קלוב

מר. מ. בורשטין
מרס. ר. בוטלינסקא
מר. ח. בראון
מרס. ל. גאטליב
מר. ב. ווינער
מר. ה. נוסבאום
מר. מ. ראבינאוויטש
מר. ח. שולקלאפער
מר. ח. שטייער

סעקרעטארין — מרס. י. ווארשאווסקי
ערן־אדוואקאט — מר. ש. וואלסקי ל.ל.ב.
ערן־אוידיטאר — מר. שמחה בורשטין
ביבליאטעקארין — מרס. א. בערמאן
פארוואלטער — מר. י. טיגעל

באריכט פון 71־טן טעטיקייטס־יאר

דעם אויבן־אן אין דער וועלט־פרעסע האבן אין יאר 1982 פארנומען — יידן. מיט באדויערן פארצייכענען מיר, אז דאס איז געשען אין צוזאמענהאנג מיט מערדע־רישע איבערפאלן אויף יידישע אינסטיטוציעס אין בעל־גיע, עסטרייך, פראנקרייך און איטאליע. אויסער די אפי־ציעלע ישראל־דיפלאמאטן, זענען אויך אומגעקומען צופעליקע יידן — מענער, פרויען און קינדער.

די מלחמה אין לבנון — די „שלום הגליל אקציע" פאר באפרייען די צפונדיקע ישראל־גרענעצן פון די כסדרדיקע פ.ל.א.־שיסערייען און אנפאלן, איז אויסגע־נוצט געווארן כמעט דורך אלע גרעסערע צייטונגען אין דער וועלט פאר לעגאליזירן אנטיסעמיטישע אפרופן און ארויסזאגונגען.

די מלחמה אין לבנון האט ארויסגערופן טיפן אומרו צווישן די יידן אין מעלבורן, צוליב דער גרויסער צאל יידישע קרבנות און אויך צוליב דער נעגאטיווער עפנט־לעכער מיינונג.

צו באלייכטן די געשעענישן זענען אין „קדימה" אויפ־געטראטן צוויי ישראלדיקע זשורנאליסטן: דוד שטאקפיש און חיים לאנדאו, וועלכע זענען געקומען קיין מעלבורן.

דער פארגאנגענער קולטור־סעזאן (זע דעם קאלענדאר) איז אויסגעפאלן ביז גאר אימפאזאנט און דערפאלגרייך. מיר האבן איינגעלאדן צוויי אויסלענדישע לעקטארן: יהודה עלבערג פון קאנאדע, וועלכער איז אויך אויפ־געטראטן אויף די אלגעמיינע געטא־אקאדעמיעס אין מעל־בורן און סידנעי, ווי אויך אויף א יוגנט־אקאדעמיע (אין ענגליש) און הרב קלעפפיש פון פאנאמא. מיט רעפעראטן זענען אויך ארויסגעטראטן איניקע מעלבערנער שרייבער.

די הויפט־טעמאטיק פון כמעט אלע לעקציעס, זענען געווען — תנכישע טעמעס, הגם מיר באמיען זיך אפצו־היטן דעם וועלטלעכן כאראקטער פון דער „קדימה". ארויסציען מסקנות (פאזיטיווע אדער נעגאטיווע) לאזן מיר איבער צו די מיטגלידער.

ביז גאר אנזעעוודיק אין היי־יאריקן קולטור־סעזאן, איז געווען דער דוד הערמאן טעאטער.

זיין ערשטער אויפטריט — א געמישטער פראגראם פון פילם און טעאטער איז געווען א געלונגענער.

דערמוטיקט פון דעם דערפאלג, האט דער טעאטער אויפגעפירט א ישראלדיקע פיעסע פון חנוך בר־טוב: „קום אהיים מיין זון", אונטער דער רעזשי פון ראזע טורקאוו. 6 פארשטעלונגען זענען פארגעקומען אין „קדימה"־טעאטער און איינע אין סידנעי.

הגם מיר האבן נישט צו פארצייכענען קיין עפנטלעכן ארויסטריט פון יוגנט־טעאטער, איז אבער נויטיק צו אונ־טערשטרייכן, אז דער יוגנט־טעאטער האט דאס יאר אינטענסיוו געארבעט ביים צוגרייטן די פארשטעלונג: „אנא פראנק" און ביים צוגרייטן א יוגנט־רעוויו: ראדיא־קאנצערט.

אין דער ארבעט פון „באארד אף דעפיוטיס" האבן זיך אקטיוו באטייליקט אונדזערע פארשטייער: סענדער בור־שטין, משה ראבינאוויטש און איצל אפעלאוויטש. פאר־שטייערין צו דער בילדונגס־קאמיסיע ביים „באארד" און צו דער קאמיסיע פאר אפהיטן די פארגאנגענהייט איז געווען די פרוי גאטליב.

די מיטגלידער פון „קדימה"־קאמיטעט, די פריינד באנא ווינער און וו. יאבלאנסקי (וויצע־פארזיצער) האבן זיך באטייליקט אין דעם צוזאמענפאר פון וועלט־ראט פאר יידיש און יידישער קולטור, וואס איז אין חודש מאי 1982 פארגעקומען אין מאנטרעאל. פריינד ווינער, וואס איז אויך

מעלבורנער קולטור־כראָניק

מיט צופרידנקייט פאַרצייכענען מיר די אַקטיוויטעט פון יידישע שרייבער און קינסטלער, וועלכע האָבן אויפגעמאַכט אַ טיר, אין דער ענגלישער ליטעראַטור.

עס איז דערשינען דער ראָמאַן פון גדליה שאַיאַק: „דער ווידערשפעניקער" געוועבט אויף דער קאַנווע פון יידן אין פוילן, אין די פאַרגאַנגענע יאָרהונדערטער.

דער ראָמאַן — הגם אַ בעלעטריסטיש־קינסטלערישע ווערק — פאַרמאָגט היסטאָרישע פאַקטן וועגן דער באַציאונג צווישן פּאָלאַקן און יידן אין פוילן, ווו יידן האָבן געלעבט קנאַפּע טויזנט יאָר.

מיטן אָפּשלוס פון דער טויזנטיאָריקער תקופה, באַקומט דער ראָמאַן אַ גאָר וויכטיקע באַדייטונג פאַרן יונגן דור, וואָס וויל (און דאַרף) קאָנען דעם אָפּשטאַם פון זיינע עלטערן.

✶

דאָס בוך — קינדער אין געטאָ — פון דער שרייבערין שבע גלאַס־ווינער האָט אין זיינער צייט געמאַכט אַ שטאַרקן רושם דורך ברענגען צו דער עפנטלעכקייט די פאַקטן פון לעבן און אומקום פון קינדער אין לאָדזשער געטאָ.

אַצינד איז דאָס בוך דערשינען אין אַן ענגלישער איבערזעצונג אונטערן זעלבן נאָמען. דאָס בוך טראָגט אין זיך וואָגיקע עד־ראיה דערקלערונגען פון אַ שרייבערין, וועלכע האָט געלעבט און געליטן צוזאַמען מיט די קינדער.

עס איז אַ וויכטיקער און ערנסטערביישטייער צו דער חורבן־ליטעראַטור. דורך איבערזעצן עס אין ענגליש האָט שבע גלאַס־ווינער דערמעגלעכט אַז די יידישע יוגנט זאָל זיך קאָנען באַקענען מיט אַ טראַגישן אַספּעקט פון יידישן חורבן אין אייראָפּע.

דאָס בוך איז פאַרזען מיט אַן אַריינפיר־וואָרט פון פּראָפעסאָר סאָל ליפּצין.

✶

קאַרל דולדיג — אַ סקולפּטאָר מיט אַן אינטערנאַציאָנאַלער רעפּוטאַציע — איז אַלט געוואָרן 80 יאָר. די דאָזיקע דאַטע איז אָפּגעצייכנט געוואָרן דורך אַ גרויסער אויסשטעלונג פון זיינע שאַפונגען, און ס'איז אויך דערשינען אַ קונסט־אַלבאָם.

קאַרל דולדיג — אַן עסטרייכישער ייד — האָט אין משך פון זיין שעפערישן לעבן געשאַפן ווערק אויף דריי קאָנטינענטן, און דאָס זעט מען אין זיינע ווערק.

צו דער געלעגנהייט זענען דערשינען אין דער אויסטראַלישער פּרעסע אָפּהאַנדלונגען וועגן זיין לעבן און שאַפן.

די קאָלירטע וויטראַזש־פענצטער און עמבלעם אויף דער „קדימה"־געבידע, זענען די ווערק פון קאַרל דולדיג.

✶

דער קינסטלער טשאַרל איזן, וועלכער פאַרקערפּערט זיינע פאָלקסטימלעכע טיפּן אין מעטאַל, האָט אַרויסגעלאָזט אַ קונסט־אַלבאָם, ווו מיר באַקענען זיך מיט די בילדער פון זיינע שאַפונגען.

איזן, דער האַרעפּאַשניק, וועלכער האָט אַ לעבנלאַנג געקעמפט פאַר סאָציאַלן יושר, האָט אויך די אידייען אַריינגעבראַכט אין זיינע שאַפונגען, ספּעציעל אין זיינע יידישע מאָטיוון — ווייל איינער פון די מאָסן פון סאָציאַלער גערעכטיקייט — איז די באַציאונג צו יידן.

איזענס שאַפונגען קאָן מען אַריינרעכענען אין דער קאַטעגאָריע פון פּרימיטיווער קונסט — זי פאַרמאָגט אָבער דעם כוח צו פאַראייביקן די וועלט פון אונדזער פאָלקסטימלעכקייט, וועלכע איז טראַגיש פאַרגאַנגען.

דעם אַריינפיר און די דערקלערונגען האָט געשריבן סטענלי ראָב. פאָטאָגראַפיע: בעני שטיפעל. טעכנישער צוזאַמענשטעל: פישל ראָזענבוים.

✶

פון אַן ענלעכן כאַראַקטער איז דער שיינער קונסט־אַלבאָם פון וואָלאָווסקי, וועלכער קאָנצענטרירט זיך אויף ליים־סקולפּטורן פון טיפּן פון יידישן שטעטל.

וואָלאָווסקי האָט באַוויזן אין יעדן טיפּ אַרויסברענגען דאָס כאַראַקטעריסטישע, און עס פאַראייביקן.

דורך דער גאַלעריע טיפּן וועלכע וואָלאָווסקי האָט געשאַפן — איז פאַראייביקט די וועלט פון אונדזער נעכטן — און פון אונדזער נאָסטאַלגיע.

✶

פּראָפ. סאָל ליפּצין — לערער, לעקטאָר, שרייבער — דער מענטש וואָס איז שוין קנאַפּע 60 יאָר פאַרבונדן מיט יידישער ליטעראַטור (אין ענגליש) איז אַלט געוואָרן 80 יאָר.

פּראָפ. ליפּצין האָט אַ נאָענטן שייכות צו מעלבורנער קולטור־נייעס: ער האָט אָנגעשריבן פאָרווערטער צו ביכער־איבערזעצונגען פון יידישע שרייבער אין מעלבורן.

צווישן פּראָפ. ליפּצינס וויכטיקסטע ווערק (וויכטיק — פאַר דער יידישער ליטעראַטור) זענען די דריי ביכער וועגן געשיכטע פון דער יידישער ליטעראַטור, צוויי אין ענגליש און איינס אין דייטש.

די לעצטע צען יאָר פאַרנעמט זיך פּראָפ. ליפּצין, וועלכער וווינט מיט זיין פרוי אין ירושלים, מיט תנ"ך־פאָרשונגען, און איז זייט 1972 אַ רעדאַקציע־מיטגליד פון ענגלישן זשורנאַל פאַר ביבל־פאָרשונג „דוד לדור".

ביז היינט האָט פּראָפ. ליפּצין אָנגעשריבן 19 ביכער; 130 עסייען (אין ענגליש), 39 פאָרשאַרבעטן (אין יידיש) און צענדליקער אָפּהאַנדלונגען וועגן ביכער.

צווישן די אַמטן, וועלכע פּראָפ. ליפּצין האָט פאַרנומען אין אַמעריקע איז געווען דער אַמט פון אַקאַדעמישן סעקרעטאָר פון ייוו"אָ — צווישן די יאָרן 1933־64.

ווינטשן מיר אים אויף להבא — זיין שעפעריש עד מאה ועשרים.

א.

ש. בענעט

לאָקאַלע קאָמענטאַרן

„אַנטי־דעפאַמישאַן” איז אַ געזעץ וואָס עקזיסטירט אין אויסטראַליע שוין גאָר אַ לאַנגע צייט. לויט דעם געזעץ קען אַ פּערזאָן אָנקלאָגן אַ צווייטע פּערזאָן פאַר באַליידיקנדע אויסדרוקן אין וואָרט אָדער אין דרוק. אַזאַ מין „לייבל”־אָנקלאַגע האָט צו טאָן מיט פאַרשוואַרצן אָדער פאַרקריפּלען אַ מענטשנס רעפּוטאַציע, רעליגיע אָדער ראַסע.

עס האָט לעצטנס געטראָפן אַ פאַל אין מילדוראַ — אַ שטאָט אין צענטראַל וויקטאָריאַ, וווּ עס געפינען זיך אַ סך איטאַליענישע פאַרמערס, וועלכע פאַרנעמען זיך מיט ווייַנטרויבן פּלאַנטאַציעס.

האָט אַן אויסטראַלישע צייטונג אין מילדוראַ אָנגעשריבן וועגן זיי אַ באַליידיקנדיקן אַרטיקל. אינעם אַרטיקל ווערט אָנגעגעבן אַז איטאַליענישע פאַרמערס פאַרנעמען זיך אויך צווישן אַנדערע מיט געהיימע פּלאַנטאַציעס פון נאַרקאָטישע געוויקסן, אַ דאַנק וועלכע זיי ווערן אַזוי שנעל רייך.

דאָס אַרטיקל האָט אַרויסגערופן אַ גרויסן טומל, פול מיט פּראָטעסטן און פּעטיציעס קעגן די צייטונגס־אַרויסגעבער, אינטערווענצן ביים מיניסטער פאַר עטנישע ענינים. אָבער ווי עס ווייזט זיך אַרויס, איז דאָס „לייבעל” געזעץ אין אויסטראַליע נאָר גילטיק קעגן אינדיווידועלע פּערזאָנען און נישט קעגן אָרגאַניזאַציעס אָדער גרופּן. סטייט־מיניסטאָרן פון עטנישע ענינים אין וויקטאָריע, נ.ס.וו., אין סאַוט אויסטראַליע, ווי אויך די פעדעראַלע רעגירונג ווילן ענדערן דאָס געזעץ אַז אויך נאַציאָנאַלע גרופּעס זאָלן קענען אָנקלאָגן אין געריכט קעגן באַליידיקונג פון זייערע נאַציאָנאַלע געפילן.

צווישן די אַמאָמיינסטנס געטראָפענע נאָך איטאַליענער זענען יידן, וועלכע ווערן באַליידיקט דורך געוויסע אויסטראַלישע מעדיא און אָרגאַניזאַציעס פיינטלעכע צו יידן. זיי פּראָפּאַגאַנדירן אומגעשטערט ווי צ״ב באַטלערס, גרופּעס, „טרי־סי־אַר”־ ראַדיאָ.

אויב דאָס געזעץ זאָל רעפאָרמירט ווערן וועלן אויך יידן זיין מער פאַרזיכערט קעגן באַליידיקנדיקער פּראָפּאַגאַנדע.

יידישע בירגער דאַרפן וועגן דעם אינטערווענירן ביי זייערע לאָקאַלע סטייט און פעדעראַלע דעפּוטאַטן, וועלכע פאַרטרעטן זייערע וואַל־ראַיאָנען אין פּאַרלאַמענט.

★

אויסטראַליע מאַכט איצט אַדורך אַ גרויסע טריקעניש. שוין עטלעכע יאָר ווי דער מאַנגל אין רעגן פאַרשאַפט גרויסע פאַרלוסטן אין אַגריקולטור און וואָל־פּראָדוקציע.

וואַסער איז אַ פּראָבלעם אין זאַמד־מדבריות, דאָס דאָס האַרץ פון אויסטראַליע איז די צענטראַלע געגנט, וואָס איז הייסער ווי די סאַהאַראַ געגנט.

ביז איצט האָט מען די טריקעניש נישט געפילט אין די גרויסע שטעט, ווי סידנעי, מעלבורן, אַדעלייד א.א.וו. אָבער לעצטנס ווען די וואַסער־רעזערוואַרן האַלטן אין איין פאַלן, איז שוין אפילו באַדראָט די שטאָטישע באַפעלקערונג.

לעצטנס האָט די אויסטראַלישע רעגירונג איינגעזען, אַז די לאַגע איז אַן ערנסטע, האָט מען איינגעלאַדן ישראל וואַסער־עקספּערטן, צו העלפן געפינען אַ לייזונג צום וואַסער־פּראָבלעם.

די ישראל דעלעגאַציע באַשטייט פון 8 עקספּערטן, וועלכע באַזוכן די שטאַטן פון נ.ס.וו. און וויקטאָריע. די ישראל־עקספּערטן וועלן אַרויסזאָגן זייער מיינונג ווי אַזוי מען דאַרף פּרעזערווירן און קולטיווירן די וואַסער־רעזערוון פאַר אַגריקולטור, אינדוסטריע און איריגאַציע.

מדינת ישראל איז היינט איינס פון די אַמאָמיינסטנס פּראָגרעסיווע לענדער ווו די וויסנשאַפט צו פּרעזערווירן וואַסער איז שטאַרק אַנטוויקלט. פון אויסלאַנד קומט מען קיין ישראל איינשאַפן דערפאַרונג וועגן איריגאַציע און אַנדערע וואַסער־פּראָבלעמען וועלכע פּלאָגן היינט צו טאָג לענדער אין אַפריקע, אַזיע, אַמעריקע און אויסטראַליע.

פאַראַיאָרן האָט די קווינסעלנדער רעגירונג אונטערגעשריבן אַן אָפּמאַך מיט ישראל וועגן בויען אַ פאַבריק צו פּראָדוצירן כעמיקאַלן פאַר אַגריקולטור. די ישראל דעלעגאַציע וועט זיין די געסט פון דער אויסטראַלישער רעגירונג פון 8־טן ביז 16־טן פעברואַר ה״י.

פאַרן אינהאַלט פון די אַרטיקלען
זענען פאַראַנטוואָרטלעך
די מחברים גופא.

פרייהייט די רעכט פון אַ וויסנשאַפטלער צו עקספּערימענטירן און אַנטוויקלען זיין טעאָריע. יעדער פּרווו אים צו שטערן אָדער פאַרבאָטן עס צו טאָן, צוליב פּערזענלעכע אָדער פּאָליטישע אָדער קאָמערציעלע סיבות — איז אַ פאַרגוואַלדיקונג פון זיין אַקאַדעמישער פרייהייט.

אין רוסלאַנד האָט מען דעם ענין געמאַכט זייער פשוט: מען האָט ביי די יידישע אַקאַדעמיקער, וועלכע האָבן אָנגעגעבן אויף אַרויספאָר דערלויבעניש — אַנולירט זייערע אַקאַדעמישע דיפּלאָמען, און דורך דעם פאַרמאַכט דעם וועג פאַר ווייטערדיקע אַרבעטן. דאָס איז נאָך אַ ביישפּיל פון באַרויבן די אַקאַדעמיקער פון דער פרייהייט זיך אָפּגעבן מיט זייער שטודיעס.

אָבער ווען אין איטאַליע האָט מען אַרעסטירט אַ אוניווערסיטעט — פּראָפעסאָר, וואָס איז געווען אַן אַקטיווער מיטגליד אין דער טעראָריסטן־אָרגאַניזאַציע: די „רויטע בריגאַדע” — האָט מען אים אַרעסטירט ווי אַ בירגער, וועלכער טרעט אַרויס קעגן געזעץ, און מיט זיין אַקאַדעמישער פרייהייט האָט עס גאָרנישט צו טאָן.

אַז מען שמועסט: אָפּאָזיציע „אָן גרענעצן” איז נישט שייך . . .

מעם

אַריינגעבראַכט אין די קאָנסטיטוציעס פון אייראָפּעאישע לענדער דעם באַגריף: אַז אַלע בירגער דאַרפן געניסן פון פרייהייט, גלייכהייט, ברידערלעכקייט. זי האָט נישט געקאָנט מיט איין מאָל באַנעמען, אַז אויך יידן, ווי בירגער פון פראַנקרייך דאַרפן געניסן פון די נייע געזעצן.

די באַציאונג פון די אייראָפּעאישע סאָציאַליסטישע פּאַרטייען, וועלכע זענען פון טעאָרעטישע טראַקטאַטן אַריבער צו פּראַקטיש איינפירן די אידייען אין לעבן, דורך ווערן די לעגאַלע, אויסגעווײלטע רעגירונגען פון זייערע לענדער (צום היפך פון די קאָמוניסטישע, וועלכע זענען געקומען צו דער מאַכט דורך פאַרכאַפּן זי מיט גוואַלד), האָבן — ווי די פראַנצויזישע רעוואָלוציע „פאַרגעסן“ די יידן.

דאָס קומט בולט צום אויסדרוק פון זייער באַציאונג צו די געשעענישן אין מיטעלן מזרח, ווו זיי פאַרלאַנגען מען זאָל אָנווענדן די סאָציאַליסטישע דאָקטרין, אויסער פאַר מדינת ישראל — וואָס איר איינציקער חטא איז: זי איז אַ ידישע מדינה.

עס איז דעריבער קיין וווּנדער נישט, וואָס ענדלעך האָבן זיך געפונען ידישע סאָציאַליסטן, וואָס פאַרלאַנגען סאָציאַליזם נישט בלויז פאַר דער גאַנצער מענטשהייט, נאָר ספּעציפיש — אויך פאַר ידן.

אין אַ ניו־יאָרקער צייטונג האָבן מיר באַמערקט אַן אַנאָנס וועגן אַ פּייערונג, אין וועלכע עס האָבן פיגורירט די צוויי סימבאָלן וועלכע מיר ברענגען דאָ.

דאָס האָט ביי אונדז אַרויסגערופן די אַסאָציאַציע צווישן סאָציאַליזם און קאָמוניזם, ווי אַ נייע ווענדונג, וועגן וועלכער מיר האָבן זיך קיינמאָל נישט פאַרגעשטעלט, אַז סאָציאַליזם קאָן אָננעמען, און אַז מיר וועלן דאַרפן געפינען אַ נייע כאַראַקטעריסטיק פאַרן סאָציאַליזם: סאָציאַליזם מיט אַ ידיש פּנים...

אָפּאָזיציע „אַן גרענעצן“...

אין אַ ידישן זשורנאַל וואָס דערשיינט אין ישראל, און וועלכער ספּעציאַליזירט זיך אין אָפּאָזיציע (אַן אונטערשייד וועלכע רעגירונג ס'איז ביי דער מאַכט) האָבן מיר געפונען פאָלגנדע נאָטיץ:

„אַקאַדעמישע פרייהייט“

„אַקאַדעמישע פרייהייט איז אַ פאַרהייליקטער פּרינציפּ אין דער דעמאָקראַטישער וועלט, דערונטער אויך אין ישראל. אין נאָמען פון אָט דעם פּרינציפּ איז ישראל אויף אַלע אינטערנאַציאָנאַלע פאָרומס אַרויסגעטראָטן קעגן דער פאַרגוואַלדיקונג פון דער אַקאַדעמישער פרייהייט און קעגן רודפן ידישע וויסנשאַפטלער אין ראַטנפאַרבאַנד אא״וו.

אָבער דער דאָזיקער עטישער פּרינציפּ איז חל אויף אַלעמען — נאָר נישט אויף אונדז אַליין, אויב דאָס איז נוגע די פּאַלעסטינעזער אָדער ווען עס איז אויף די אָקופּירטע שטחים. אמת, די רעגירונג פון ישראל טרוימט צו אַנעקסירן די דאָזיקע שטחים און „דערטיילן אירע איינוווינער גלייכע רעכט מיט אַלע בירגער פון דער מדינה“, ווי עס טענהן אירע פירער, דערווייל אָבער פירן זיי זיך ווי אָקופּאַנטן לויטן נוסח פון פאַרגאַנגענעם יאָרהונדערט.

22 אויסלענדישע לעקטאָרן אין די אַראַבישע אוניווערסיטעטן אין שכם. אין ביר־זית און אין בית לחם זענען ביז איצט אַרויסגעטריבן געוואָרן פון לאַנד און נאָך בערך הונדערט האָבן דערהאַלטן אַ שאַרפע וואָרענונג פון דער ישראלדיקער פאַרוואַלטונג איבער די אָקופּירטע שטחים, אַז אויך זיי דערוואַרט דער זעלבער גורל, אויב זיי וועלן נישט אונטערשרייבן די דעקלאַראַציע, אַז זיי זענען קעגן דער אַב״פּ (פּ.ל.אָ. אָדער אש״ף).

אפשר מיינט טאַקע די אָקופּאַציע־פאַרוואַלטונג דורך דערשטיקן די אַקאַדעמישע פרייהייט און דורך שליסן די הויכשולן אויף די שטחים צו לייזן דאָס פּאַלעסטינער פּראָבלעם? — לויט דער „חכמה“ פון איר פּאָליטיק און לויט אירע האַנדלונגען, איז דאָס אויך איר צו גלויבן...“

דער פּאַראַדאָקס פון אונדזער צייט באַשטייט אין דעם, וואָס אַ פּשוטער אַרבעטער דאַרף געבן אַ לעקציע דעם מחבר פון דער נאָטיץ, אַליין אַן אַקאַדעמיקער, וואָס אַזוינס עס איז אַקאַדעמישע פרייהייט.

לאָמיר אים דערציילן וועגן סאַמע כאַראַקטעריסטישן פאַל: דעם סאָוויעטישן אַקאַדעמיקער ליסענקאָ, וועלכער האָט אין 1929 אַנטוויקלט אַ טעאָריע וועגן תבואה־קערנער און זייער פאַרזיי, כדי צו הייבן די גערעטעניש. די דאָזיקע טעאָריע האָט שטאַרק אויסגענומען ביי סטאַלינען, כאָטש דער עקספּערימענט האָט זיך נישט איינגעגעבן, און כאָטש אַנדערע וויסנשאַפטלער האָבן די טעאָריע באַצייכנט ווי וויסנשאַפטלעכער שווינדל. אין 1939 איז ליסענקאָ געוואָרן דירעקטאָר פון גענעטיקס און פּרעזידענט פון דער לענין אַקאַדעמיע פאַר אַגריקולטור. אַדאַנק זיין איינפלוס האָט מען פאַרבאָטן צו לערנען אָדער פּראַקטיצירן נישט - רוסישע גענעטיק - פּרינציפּן אין סאָוויעטישע אינסטיטוטן און עקספּערימענטאַלע באַזעס. די וויסנשאַפטלער וואָס האָבן נישט אָנערקענט די טעאָריע, האָט מען שווער געראָדפט.

אין מיין בוך (זאָגן די ענגלענדער) מיינט אַקאַדעמישע

שמעקעוודיקע זייף און קאלאנסקע וואסער... בלויז דאס? דא האט איר א גאנצן אפטייק.

וואס עס האט מיר אויסגעזען ממש אומגלויבלעך זענען די קוישן מיט געבעקס, וואס זענען געשטאנען אויפן בופעט און יעדער איז צוגעגאנגען, גענישטערט צווישן די זעמל, (געוווען לעצטנס א ידיעה, אז מ'האט עס שוין פארבאטן, אפילו באשטראפט) גענומען אין האנט א זעמל, זי אויסגעטאפט, געפרוווט צי זי איז גענוג אויסגעבאקן, צי זי קנאקט אין די הענט, אוועקגעלייגט זי... געפרוווט א צווייטע, ביז זי האט דערזען א מער אויסגעברוינטע וואס איז איר בעסער געפעלן, ערשט די האט זי גענומען... באצאלט פאר איר און אריינגעלייגט צו זיך אין קוישל. אן א בייטעלע, אן פאפיר (פון א פלאסטיק בייטעלע ווי ביי אונדז איז שוין אפגערעדט...)

איך האב גענומען א ברויט, באצאלט, און ווארט דער קרעמער זאל עס מיר פארפאקן, כ'וועל דאך נישט גיין מיט א ברויט אין האנט איבער דער גאס. דערלאנגט ער מיר א שמאל פאסיקל ביבולע־פאפיר, וואס האט 2 אינטשעס די ברייט און מען קאן דערמיט בלויז ארומנעמען דאס ברויט מיט די פינגער. בלייב איך שטיין פארחדושט און טראכט, אז דער קרעמער לאכט פון מיר. א טוריסט, און ער דערקענט שוין זייער גוט ווער עס איז א טוריסט... איז מאכט ער זיך מיט מיר א שפאס, אדער ער איזדיעקעוועט זיך איבער מיר, פאר דעם שווילטאג, וואס מיר האבן דא אין אויסטראליע.

עס שטייט נעבן מיר א פרוי און קויפט פארשידענע זאכן און כ'זע ווי דער קרעמער נעמט ארויס פון א שופלאד א גראבן פארפעצטן ברוליאן. דער אויבערשטער טאול איז שוין אפגעריסן, נישטא. און דאס זייטל איז פארשריבן מיט קליינע אותיות, וויזט אויס די ארטיקלען און דאטעס, ווען עס איז געווארן געקויפט. דאס אלץ בין איך איך מוחל. נאר צום סאמע ווארשע האבן מיך צוריקגעברענגט די פארקנייטשטע ווינקלען פונעם ברוליאן, וואס זענען געוועזן פארבויגן, פארשמאלצן, פארקנייטשט איינער אינעם אנדערן. דער קרעמער נעצט אין דעם גראבן פינגער מיט שפייעכץ, מישט אויף אין דעם פארקנייטשטן קנויל א בלעטל, ווישט אפ דעם פינגער אינעם כאלאטל און מיט א בלייער פארשרייבט ער דעם פרישן חשבון. דעם בלייער לייגט ער דערנאך אונטערן אויער און נעמט זיך ווידער באדינען די אנדערע קונים.

הייסט עס, מען פארקויפט אין קרעמל אויף בארג ווי אמאל אין דערהיים. און קוקנדיק אויפן קרעמער ווי ער שרייבט דעם חשבון האב איך זיך דערמאנט אין אונדזערע קרעמל־סוחרים, ווי מען האט זיי גאנץ אפט געכאפט אז זיי פלעגן צושרייבן צום חשבון און די מאמעס פלעגן זיך וווּנדערן, פון וואנען האט זיך עס גענומען אזא גרויסער רעכענונג? אבער מען האט מערסטנס געמאכט א שוויג און גארנישט געזאגט דעם קרעמער, ווייל ער קאן זיך חלילה באליידיקן און מער נישט וועלן בארגן. און שטענדיק איז דאך געבליבן נאך אן עקעלע, א נישט באצאלטס פון דער פריערדיקער וואך.

ווען מען פרעגט מיך דעמאלט, שטייענדיק אינעם קרעמל וואס איז דיר אין ישראל צום מערסטן געווען אינטערעסאנט צו באזוכן, הגם באזוכט האב איך זייער א סך, געזען די פרעכטיקע געוועלבער, דאך וואלט איך געענטפערט — דאס קרעמל מיט די פארקנייטשטע בלעטלעך פונעם ברוליאן.

פארבייגייענדיק...

סאציאליזם מיט א יידיש פנים?

אומדערוואַרטע פאליטישע ענדערונגען צווינגען די, וועלכע דארפן אינפארמירן, אדער זיי קאמענטירן, צו שאפן נייע באגריפן און אויסדריקן, וועלכע זאלן קאנען פינקטלעך באצייכענען די דאזיקע ענדערונגען, נישט איבערשפאנענדיק די ראמען פון לאגיק.

לאמיר נעמען ווי א בײַשפּיל: די אינוואזיע פון די קאמוניסטישע ארמייען פון מזרח־אייראפע אויף טשעכאסלאוואקיע, וואס איז צו יענער צייט (פונקט ווי היינט) געווען א קאמוניסטיש לאנד, הגם אין טשעכאסלאוואקיע איז נישט פארגעקומען קיין מלוכה־איבערקערעניש, און די קאמוניסטישע פארטיי איז ווייטער געזעסן ביים רודער.

די סיבה פון דער אינוואזיע האט די מערבדיקע פרעסע געזען אין דעם, וואס דער פירער פון טשעכאסלאוואקיע דובטשעק האט געוואלט ענדערן דעם מהות פון קאמוניזם, דורך געבן אים א מענטשלעך פנים.

דער באגריף קאמוניזם, אין זיין נאטירלעכער פארם, הייסט עס — איז א סינאנים פון פאליטישער דיקטאטור, ברוטאלער יוסטיץ; קולטורעלע גלייכשאלטונג; איינדיטיקע, פראפאגאנדיסטישע פרעסע; אונטערדריקונג פון נאציאנאלע מינדערהייטן און זייערע נאציאנאלע שטרעבונגען (אגב, גאראנטירט לויט דער סאוויעטישער קאנסטיטוציע). מיט איין ווארט: אלע ווערטן וועלכע א הומאניסט און דעמאקראט באטראכט ווי אן אומגליק פון דעם מענטשן, זענען פארקערפערט אין קאמוניזם. האט דובטשעק געוואלט אוועק פון קאמוניזם? האט דער אומגעבראכטער קאמוניסטישער פירער פון אונגארן אימרע נאדזש געוואלט אוועק פון קאמוניזם? זיי האבן אים בלויז געוואלט ענדערן אויף אזוי פיל, ער זאל קאנען אקצעפטירט ווערן אין מערב, ווי א ציוויליזירטע אידעאלאגיע. און אזוי איז אנטשטאנען א נייער פאליטישער טערמין: קאמוניזם מיט א מענטשלעך פנים.

וויזט אויס אז די ראנגלענישן און ווידעראנאנדן (פאליטישע, מיליטערישע, פילאסאפישע) אין אונדזער יארהונדערט, וואס האבן היפשלעך צוריקגעדרייט דאס ראד פון ציוויליזאציע, האבן אויך נישט אויסגעמיטן דעם פילאסאפישן קאנצעפט פון סאציאליזם.

די פראנצויזישע רעוואלוציע, די וואס האט די ערשטע

מענטש צו א העכערער געזעלשאפט. עסטעטיק מאכט דעם מענטשן פילן אז ער איז א גאט, צו ווערן אליין א שטיק קונסט. אזוי ארום ווערט דאס לעבן דער סוביעקט פון כבוד פון דעם העכסטן ווערט. די גריכן האבן געגלויבט אין די טייערסטע און בכבודיקסטע געטער. וואס מער כבוד די גיבן אפ געטער, מער כבוד און אנזען קאנען די באהאלטן פאר זיך אליין. די טראגישע דראמעס וועלכע זענען אויסגעפירט געווארן ביי גריכישע פאטעטן האבן געהאט איין־איינציקן ציל: צו ווייזן די גריכן און אנדערע פעלקער דעם וועג ווי אזוי מען באהערשט פעסימיזם מיט קונסט און עסטעטיק. ניטשע אנערקענט קונסט און נישט מאראליטעט. דאס איז א מעטאפיזישע אקטיווויטעט פון מענטשן. דערפאר איז גאט אן ארטיסט אין קאנסטרוקציע, אזוי גוט ווי אין דעסטרוקציע. קוקן מיר אויף די גריכישע געטער, אויף דער אלימפיאדע. קיינס לייגט נישט פאר מאראל אלס ווערט. ס׳איז נישטא קיין חילוק צווישן גוט און בייז, אלץ וואס עקזיסטירט איז גוט.

ניטשע האט אויסגעפונען אז שאפענהויער וויסט דעם אמת, דעם סוד וועגן לעבן פון מענטשן. דאס לעבן איז טראגיש. פארוואס נישט ענדיקן דאס נארישקייט? די איינציקע זאך וואס האט נישט קיין מעגלעכקייט פטור צו ווערן פון דעם ווילן צום לעבן, איז דער ווילן אליין. דער ווילן צום לעבן קען פארביטן ווערן מיט דעם ווילן צו רעגירן, צו הערשן. צו זיין שטארק. פארוואס נישט העלפן איינצונעמען פראנקרייך; צו פאראייניקן דייטשלאנד; צו מאכן א שטארקע אייראפעאישע ארמיי און צו מארשירן שטאלץ אין אייראפע? פארוואס נישט באהערשן דעם מזרח און פאראייניקן אזוי פיל לענדער און פעלקער צו די דייטשן?

שאפענהויער האט אריינגעבראכט עפעס נייעס וואס מען האט עס ביז דאן נישט אנערקענט — בודאי! פארוואס נישט נעמען זאראטוסטרא און מאכן פון אים א גאט! ניטשע אליין דערקלערט, פארוואס ער האט גענומען זאראטוסטרא: זאראטוסטרא איז געווען דער ערשטער צו זען דעם קאמף צווישן גוט און שלעכט: זאראטוסטרא רעדט צו די מענטשן: „איך לערן דיך דעם סופערמענטש. מענטש איז געמאכט אזוי, אז ער זאל ווערן באזיגט. וואס האט איר געטאן, איר זאלט עס בייקומען?״. פאר ניטשען זענען נישט אלע מענטשן גלייך; ס׳איז פאראנען אן אריסטאקראטיע, סאציאל צעטיילט אין גרופן וועלכע האבן פריווילעגיעס, רעכט, און פליכטן. פאר ניטשען זענען די נידעריקסטע גרופע די ארבעטער. זיי וועלן בלייבן. זאראטוסטרא זאגט צו די מענטשן: איר זאלט ליב האבן שלום אלס א מיטל פאר נייע מלחמות, און דעם קורצן שלום מערער ווי דעם לאנגן. ניטשע האט פארביטן דעם ווילן צום לעבן מיט דעם ווילן צו רעגירן; צו שטיין אין שפיץ פון די מענטשן. די גרופע מענטשן וועלכע רעגירן האבן דאס רעכט צו פארלאנגען פון די אנדערע זיי זאלן זיך מקריב זיין פאר זיי.

רחל בעקער

דאָס קרעמל אויף קינג דזשאָרדזש גאַס...

(רייזע־איינדרוקן)

אנצוקוקן דאס קרעמל איז די בענקשאפט פון יעדן ווארשעווער. ווער פון אונדז לעבנגעבליבענע וויל נישט אנקוקן זיין געבוירנשטאט און איבערלעבן נאכאמאל זיין יוגנט. אנקוקן און זיך דערמאנען, און נאכאמאל אויפסניי איבערלעבן דאס פארגאנגענע. אנקוקן און זיך דערמיט פרייען. אזא איבערלעבונג מאכט מסתמא אדורך יעדער ווארשעווער, וואס קומט קיין תל־אביב און גייט אריין אינעם קרעמל אויף קינג־דזשארדזש־גאס.

דאס ווארט קרעמל, נעמט זיך פונעם ווארט קראם. קראם האט געמיינט א געשעפט. עס איז אבער געווארן א פאלקס־ווערטל. זעלטן ווער ס׳האט געזאגט: כ׳האב א מאנופאקטור געשעפט. ניין. מען האט געזאגט: איך האב א מאנופאקטור־קראם. כ׳גיי אין שפייז־קראם... איך האב פארמאכט די קראם. אבער קרעמל איז עפעס אזוינס ווי גרינגגעשעצט. עפעס, ווי מ׳גיט א מאך מיט דער האנט־ווייסעך וואס, עפעס א קרעמל!

האב׳ך געבענקט אנצוקוקן דאס קרעמל נאך איידער כ׳בין געקומען קיין ישראל. מענטשן האבן מיך פארזיכערט, אז אויב כ׳וויל זען ווארשע — זאל איך פארן קיין תל־אביב.

כ׳האב אויפגעזוכט דאס קרעמל. עס איז גאר א פיצינקע. קוים 2־3 מענטשן קענען אריינגיין, ווייל אינעווייניק שטייען אנגעשטעלט קאסטנס מיט מילך און ליידיקע קאסטנס פון מילך. 2־3 קישן מיט זעמל און ברויט. פאראן דארט צוויי בופעטן. הינטער יעדן בופעט שטייט א קרעמער. זיי זענען מסתמא צוויי שותפים. אין דעם קרעמל קענט איר קויפן אלץ וואס אייער הארץ פארלאנגט. אנגעלייגט, אנגעפאקט איז דארט אומעטום; אויף די פאליצעס, אויפן פענצטער, אונטערן פענצטער, אויף דער ערד. אז איר קומט אריין קענט איר זיך נישט א באוועג־טאן. איר קענט בלויז בלייבן שטיין אויפן ארט און זיך הייסן דערלאנגען, וואס איר ווילט פון הינטערן בופעט.

די קרעמער, צוויי קליינע ייִדעלעך, קוים מען זעט זיי ארויס ווייל די בופעטן זענען אויך פארלייגט און פארשטעלט מיט פארשידענע שפייז־ארטיקלען; ווי, פעקלעך מיט רייז, לאקשן, קאשע, מצות, ראזשינקעס, בעבלעך, און וואס דען נישט? אריינגעקומען און געטראכט, אז דא פעלט בלויז עס זאל נאך שטיין א פאס מיט הערינג, ווי מען פלעגט דאס זען אין ווארשע אויף דער וואלינסקי גאס. בלויז דאס איז געווען דער אונטערשיד, וואס אויף דער וואלינסקי איז געווען בלויז הערינג צו פארקויפן, און דא איז פאראן אפילו

לעבעדיקער וועלט. אונדזער לעבן איז אַ חלום און האָט נישט קיין שום זין, און קיין שום ווערט. נאָר צרות און יסורים, דינען דעם אינהאַלט פון לעבן. „דאָס לעבן פון יעדן אינדיווידואַל — אויב מיר קוקן אויף אים אַלס אַ יחיד, וואָס לייגט נאָר אַכט אויף די וויכטיקסטע אמתן זעט אַלעמאָל נאָר אַ טראַגעדיע. ערשט דעמאָלט ווען מיר גייען איבער צו פרטים, קאָנען מיר באַמערקן אַ קאָמעדיע".

מיר האָבן געוויסע אמתן אין אונדזער וועלט וועלכע זענען זייער שווער צו איבערטראָגן. דער ערשטער אמת איז פאַרבונדן מיט דער מענטשלעכער עקזיסטענץ. די מענטשלעכע עקזיסטענץ איז פול מיט לײדן, יסורים. „ווען איך בין געווען נאָך יונג, בין איך געוואָרן געכאַפּט, אָנגעגריפן פון דעם לעבן, ווי בודאַ אין זיין יוגנט, מיט קראַנקהייט, עלטער, שמערץ און טויט. די וועלכע פאַרנעמען זיך מיט פילאָסאָפירן זאָגן, אַז דאָס וווּנדערן זיך איז דער אָנהויב, דער יסוד פון פילאָסאָפירן. שאָפּענהויער זאָגט, אַז דאָס וווּנדערן זיך איז מער אַן אָנהויב פון זען וואָס עס קומט פאָר אין דער וועלט.

שאָפּענהויער זעט אויס מער פעסימיסטיש ווי אפילו בודאַ אַליין ווען ער זאָגט, אַז אונדזער וועלט איז די שלעכטסטע אונטער די מעגלעכקייטן. דער ווילן צום לעבן איז נישט אָפּהענגיק פון רוים, צייט. דער ווילן איז די זאַך וועלכע רעגירט אין אונדזער וועלט. יעדע מענטשלעכע האַנדלונג, יעדע מענטשלעכע אַקטיוויטעט באַשטייט אין דעם איבערגאַנג פון צושטאַנד אַ, צום צושטאַנד ב. דער צושטאַנד ב ווערט רעאַליזירט אַזוי לאַנג ווי דער מענטש איז מער פאַראינטערעסיט אין ב, ווי אין אַ.

דער ווילן איז דער פּרינציפּ פון דעם אוניווערס, און דער אַנערקענטער ווילן צום לעבן איז דער עיקר אין אונדזער וועלט.

שאָפּענהויער האָט דערציילט וועגן אַ פריינד וועגן בודאַ: „בודאַ איז נישט געווען קיין שטובן־געלערנטער, נישט קיין דייטשער פּראָפעסאָר פון פילאָסאָפיע, נאָר אַ פילאָסאָף פון גאָטס גענאָד". דער פריינד שרייבט: ווייל ער האָט גערעדט צו מיר מיט פאַרערונג, האָב איך געמוזט אים אויסהערן. מיט אַ יאָר שפּעטער איז דער זעלבער בודאַ געווען געמאָלט ביי אַ מייסטער מיט עכטן גאָלד.

אין זיין שפּעטערדיקן שרייבן האָט שאָפּענהויער דערקלערט, אַז ער איז פאַרפליכטעט צום בודיזם און בראַמאַניזם. ווען ער האָט אַרויסגעגעבן דאָס ערשטע מאָל די אויסגאַבע פון „די וועלט אַלס ווילן און פאָרשטעלונג" האָט שאָפּענהויער געהאַט מער אינפאָרמאַציע וועגן דער אופּאַנישאַדאַ.

שאָפּענהויער איז ביי דער מיינונג, אַז פּיטאַגאָרעס (גריכישער מאַטעמאַטיקער — רעד.) האָט אויף זיינע רייזעס און וואַנדערונגען, וועלכע האָבן געדויערט מער ווי דרייסיק יאָר, נישט נאָר געווען אין עגיפּטן, נאָר אויך אין בבל, פון וואַנען ער איז געגאַנגען קיין הינדאָסטאַן, און דאָרטן געזען צום ערשטן מאָל דיין נייע תורה. דאָרט איז צום ערשטן מאָל באַוווּסט געוואָרן די טיפע ציוויליזאַציע און דער בונד צווישן עגיפּטישע און די אינדישע קולטורן. ס'האָט אָנגעהויבן צו דערשיינען מער בולטער, די דערקלערונגען פון דעם „טעסטאַמענט".

דער משיח מיינט „וועלטלעכער קעניג" און שפּעטער ווען דאָס האָט אָנגענומען אַן אַנדערע ריכטונג, האָבן אַנדערע מיט דער פּערזאָן פון יעזוס פאַרבונדן בודיסטישע אידייען, און האָבן אָנגעהאַנגען יעזוסן בודיסטישע מאָראַל.

שאָפּענהויער גלויבט, אַז דער עטישער אינהאַלט פון קריסטנטום איז געוואָרן בודיסטיש. יאָרדאַנאָ ברונאָ און בענעדיקט שפּינאָזאַ וועלכע זענען לויט שאָפּענהויערן געבוירן געוואָרן אין די פאַלשע דורות און אין נישט ריכטיקע ערטער. שאָפּענהויער זאָגט צו זיי: „אייער גייסטיקע היימאַט איז געווען הינדאָסטאַן!"

ניטשע קאָנצענטרירט זיך אויף דעם סטודיום פון דער גריכישער שפּראַך ווייל פילאָלאָגיע, איז געווען זיין פּראָפעסיע אַלס אַ פּראָפעסאָר אויף דעם אוניווערסיטעט אין באַזעל. אַלס אַ רעזולטאַט פון זיין פּראָפעסיע האָט ער פאַרבראַכט מיט וויסנשאַפט, היסטאָריע, ליטעראַטור און קולטור פון די גריכן. ניטשע פּובליצירט זיינע געדאַנקען און זיינע רעזולטאַטן וועגן די גריכן אין אַ בוך וועלכעס איז געוואָרן באַרימט אונטער דעם נאָמען: „דאָס געבורט פון דער טראַגעדיע". ניטשע דערציילט ווען דאָס בוך איז אין אים געבוירן געוואָרן. ווען ער האָט דאָס בוך צום ערשטן מאָל פאַרטראַכט האָט ער די אידייען פון דעם בוך באַקומען אין דעם פּעריאָד פון דער פראַנקאָ־דייטשער מלחמה 1870־71, „ווייל די מלחמה־חולות האָבן זיך געקייקלט איבער די פעלדער, אויף די אַלפּן, האָט זיך עמיצער אויפגעזעצט דאָרטן און געשריבן וועגן די גריכן".

די צווייטע פראַגע, אויף וועלכער ניטשע באַמיט זיך צו געפינען אַן ענטפער איז: ווי אַזוי איז דער אָנהויב פון דער גריכישער טראַגעדיע אָדער די דראַמאַטישע טראַגעדיע געקומען אין לעבן. פון וואַנען איז די טראַגעדיע אויפגעשפּרונגען? וואָס איז דער כאַראַקטער און ציל פון דיאַנוזאָן? האָבן די גריכן ליב געהאַט שיינקייט פון אויפפירונג? טראַגעדיעס אַלס אַ רעזולטאַט פון זייער רואיקייט און פריילעכן וועג פון לעבן? ניטשעס ענטפער: די גריכן האָבן פּערפעקט גוט און זיכער געוווּסט די מיסטעריע און צרות פון מענטשלעכן לעבן, זיי האָבן געוווּסט אַז זיי לעבן אויף אַן אומרואיקן און נישט זיכערן באָדן. די בעסטע זאַך איז נישט געבוירן צו ווערן, און די צווייטע בעסטע זאַך איז צו שטאַרבן אַזוי שנעל ווי מען קאָן, כדי איבערצוקומען און באַקעמפן זייער פעסימיזם האָבן זיי געוואָלט שטאַרקן דעם אימפּולס פאַר שיינקייט. דאָס שטרעבן פאַר שיינקייט און שפּילעריייען האָט די גריכן צוגעגעבן מוט און גלויבן אַז די עקזיסטענץ אויף דער וועלט איז באַרעכטיקט אַלס עסטעטישער פענאָמען. כדי צו באַזיגן די שוואַכקייט, יסורים, לײדן פאַרשידענע צרות און זייער פעסימיזם איז צו שאַפן אַזעלכע געטער ווי „העלענאַ", „אַפּאָלאָ" און „דיוניזוס". זינגען און טאַנצן דערהויבט דעם

אברהם פשעדבאָרסקי

צוויי לידער

דער שרייבער א. פּ. האָט געלעבט אין מעלבורן און זיך באַטייליקט מיט ערנסטע, ליטעראַרישע שאַפונגען אין די 2 נומערן „מעלבורנער בלעטער" 1953־1955. ער איז אויך געווען אַקטיוו אין יידישן שרייבער־פאַריין. אַוועק אין דער אייביקייט מיט אַכט יאָר צוריק.

אין זיין אָנדענק ברענגען מיר צוויי לידער פון דעם לידער־בוך פאַרעפנטלעכט אין 1948, אין שטוטגאַרט.

מיין האָפענונג

כ'האָב היינט אויף מיין וועג אַ ברודער באַגעגנט,
און באַגריסט אים האַרציק און פריידיק.
נאָר ער האָט נישט געגריסט מיך און נישט געזעגנט,
ווי מיר וואָלטן פרעמדע געוועזן פון אייביק...

כ'האָב דערמאָנט אים אָן נעכטיקן שוידער,
אָן בראַנד, וואָס האָט אונדז צוזאַמענגעשמאָלצן.
נאָר ער האָט נישט געהערט מיך און אַ טויבער
אַוועקגעגאַנגען אַ פרעמדער — אויף שטאָלצן...

ביטערע טרערן האָבן מיינע אויגן פאַרפלייצט,
די לעצטע וואָס כ'האָב נאָך פאַרמאָגט.
נאָר ער, מיין לעצטע האָפענונג און טרייסט,
האָט אַליין מיך געלאָזן מיט מיין קלאָג...

אָקטאָבער, 1946

קום צו גיין, ברודער איינזאַמער

קום צו גיין, ברודער איינזאַמער,
מיר'ן פלעכטן די הענט און גיין צוזאַמען.

ס'וויל וועלט אונדזער ווי נישט זען, נישט הערן,
וועלן מיר ביידע צוזאַמען פאַר זיך ווערן.

מיין וויטיק איז דיינער, דיינער איז מיר אייגן,
וועלן מיר איינער פאַרן אַנדערן קלאָגן און שווייגן.

קום צו גיין, מיין ברודער פון לייד, —
אין וויסטע איז גרינגער זאַלבעצווייט.

וועט הונגער אונדז דערגרייכן אויפן וועג פון דערנער,
וועלן מיר אים זעטיקן מיט גלויבנס קערנער;

וועט הונגערס שותּף — דורשט אונדז באַפאַלן,
וועלן מיר אים שטילן פון האַרצנס קוואַלן;

וועט אויסקומען מיט חיה אויג אויף אויג צו בלייבן,
וועלן מיר קעמפן צוזאַמען — ווי ס'קעמפן לייבן;

און וועט אויסקויף נישט סטאַיען פאַר טויט גרויזאַמען —
וועט שטאַרבן זיין לייכטער פאַר ביידע צוזאַמען.

קום צו גיין, מיין ברודער פון לייד —
אין וויסטע איז גרינגער זאַלבעצווייט.

יאַנואַר, 1947

מגר בן־ציון פעלדשוה

שאָפּענהויער און ניטשע

ווען ניטשע איז נאָך געווען אַ סטודענט אויפן אוני־ווערסיטעט אין לייפּציג האָט דאָס פּאַסירט: ניטשע איז געווען אין ראָנס געוועלב פון געניצטע ביכער, האָט ער גענומען שאָפּענהויערס בוך „די וועלט אַלס ווילן און אידייעס". ניטשע האָט נישט געוווסט וואָס פאַר אַ קראַפט האָט אים באַווירקט ער זאָל דאָס בוך קויפן. ווען ער איז אהיימגעקומען האָט ער זיך אַוועקגעלייגט און זיך פאַר־טיפט אין די מחשבות פון דער פּעסימיסטישער פילאָ־סאָפיע, און דאָס בוך איז לאַנגזאַם אַריינגעדרונגען אין זיין קאָפּ.

פון יעדער שורה האָט ארויסגעשריגן די פאַרליי־קענונג פון דער וועלט. ניטשע האָט געפילט אין דעם בוך דעם טעראָר פון דעם אוניווערס. אויך דאָס לעבן איז רעפלעקטירט אין דעם זעלבן כאַראַקטער. ער דערציילט ווייטער: ער געהערט צו די לייענער ווען זיי לייענען אין זייט וויסן זיי גלייך, אַז זיי וועלן לייענען דאָס בוך ווייטער.

ניטשע האָט געלייענט: „דער וועלכער איז דער פירער פון דער וועלט איז נאַריש, אָן וויסן, און אָן פאַר־שטאַנד און אינטעליגענץ. דאָס איז די סיבה פאַרוואָס די וועלט איז דער שפּיגל פון דעם ווילן. און אזוי ווי דער ווילן וויל נאָר לעבן — דערפאַר זאָגן מיר: דער ווילן צום לעבן, דער ווילן איז אַזוי ווי דער פילאָסאָף קאַנט דערקלערט אַ קאַטעגאָריע: אַ זאַך — אין — זיך — אַליין. „די וועלט איז מיין אידעאַל. — דאָס איז דער אמת וואָס איז גוט פאַר יעדע זאַך. דער מענטש אַליין קאָן דערפירן עס צו אַבסטראַקטן וויסן. דער מענטש האָט נאָר דעם וויסן, אַז ער פאַרמאָגט אַן אויג פאַר דער זון; ער האָט אַ האַנט און פילט די ערד. די וועלט וועלכע איז ארום דעם מענטשן איז נאָר אַן אידעאַל".

שאָפּענהויערס פּעסימיזם שטאַמט פון דעם וואָס ער נעמט אָן די גאַנצע לעבנס־רעאַליטעט אַלס טרויעריק און פּעסימיסטיש. שאָפּענהויער האָט געגלויבט אַז דאָס לעבן איז שלעכט און נוצלאָז, אָבער ס'איז גאָרנישט מעג־לעך צו פאַרבעסערן דאָס לעבן. ס'איז אויסגעקומען, אַז שאָפּענהויער האָט אַנטדעקט אַ געהיימניש פון דער

ג. ביאַלילעוו

אַלטער מאַן ביים פענצטער

(בילד)

מעלבורן — אַ גרויסע שטאָט. גאַסן, געסלעך. גאַסן שיינע, באַגרינטע. לוקסוס־הייזער שיינען אַרויס מיט זייערע נייע ציגעלעך, וועראַנדעס; גאַסן שיינע שטילע אַלעעס.

★

אָט זענען אַנדערע געגנטן; ערגעץ אין די אַלטע שטאָט־טיילן. גאַסן, גרויע, פאַבריקס־הייזער מיט פאַרקלעפּטע, בלינדע פענצטער. אָט איז אַ שמאָלע גאַס מיט אַ נידעריק, אַלט, אָפּגעלאָזן הייזל, טונקל גרוי; אַ קליין פענצטערל מיט אַן אָפּגעבליאַקעוועטן געלן ראָלעט. דער דאַך צעקרימט מיט ברוינע, זשאַווערדיקע בלעכן ווי איינגעפאַלענע אַקסלען. די ווענט מיט אָפּגעהאַקטע ציגל — ווי ווונדן אויף אַן אויסגעמאַטערט געזיכט. די פעצטערלעך ווי טונקעלע, אומעטיקע שפּאַרעס, ווי מידע פאַרחלשטע אויגן. דאָס „קאָטעדזשל" האַלט זיך קוים איינגעגלידערט צווישן אַנדערע „קאָטעדזשלעך". אָט, אָט פאַלט עס איין מיטן לעצטן מידן קרעכץ אונטער דער לאַסט פון דער אייביק פליסנדיקער, גלייכגילטיקער צייט.

★

אין דער טונקלקייט פון פענצטערל זיצט אַן אַלטיטשקער מאַן, איינגעהויקערט מיט גריין גרויע צעפּלאָשעטע האָר, זיין פּנים צעאַקערט פון דורכגעלעבטע, שטורמישע יאָרן. פון זיין פּנים קוקן ארויס אַ פּאָר מידע אויגן. זיצט ער און קוקט אויף דער דרויסנדיקער, פאַרביילויפנדיקער וועלט; אויף די איילנדיקע מענטשן, פאַרביילויפנדיקע אויטאָס, שטיפערישע קינדער. אַלץ באַוועגט זיך, יאָגט זיך גיך, גיך. יעדער מענטש — אַ וועלטעלע. יאָגן זיך, פאָרן, גייען וועלטעלעך קליינע, גרויסע, אַלטע, יינגע, פאַרפלאָכטן יעדער מיט זיינע באַגערן און טרוימען. וויפל נישט פאַרווירקלעכטע טרוימען זענען געבליבן הענגען און זיי שוועבן אַרום אין דער וועלט? אָט שטרעק אויס די הענט און כאַפּ זיי... וואָס לויפן זיי, וואָס יאָגן זיי?... דאָס איז דאָס לעבן. לעבן הייסט לויפן, פליען, באַוועגן זיך, טרוימען. ער קוקט די צייט אין די אויגן אריין... ווי אין אַ קאַליידאָסקאָפּ וואַכן אויף דערינערונגען אַזוי בולט. ערשט נעכטן, שול־יאָרן, בלויע פאַרחלשטע הימלען, פאַרכישופטע, גרינע וועלדער. ער הערט אַזוי דייטלעך, ווי אַן אייביקער עכאָ די געזאַנגען: „ווי יוגנט דאָרט איז פרייליך..." אָט זעט ער אנדערע זומער־פאַרנאַכטן. פאַרכישופטע שיינע וועלט. טונקעלער וואַלד. אויסגעשטערנטער הימל. שטיל איז ארום. ער פילט איר פליסטער, איר אָטעם...

„הערסט מיין טייערער ווי עס רוישן די בוימער?... ווי עס וואַקסן די גראָזן?..." עס זינגט דער שטילער אַרום... אַ פרייד צעגיסט זיך אין זיין יונגער נשמה. שיינע וועלט, וואונדער־וועלט. ער וויל אַן אָדלער ווערן. לאָזן זיך איבער ווייטע הימלען, ימען. ער וויל... ער וואַכט אויף פון אַ טיפן שלאָף. ער ציטערט אויף. ער קוקט די ווירקלעכקייט אין די אויגן אריין. ער זעט די צייט, דעם שנעלן, פליסנדיקן טייך. עס פליסט אַזוי גיך, גיך פאַרביי. אַוועק, אַוועק אַלץ ערגעץ אין אומבאַקאַנטע ווייטן.

זיצט ער פאַרשעמט ביים פענצטערל און קוקט אויף דער דרויסנדיקער וועלט ווי אַ שולדיקער. זיין וועלט איז טונקל גרוי. פיר ווענט, און אַן אַלט בעטל. נישטאָ מער קיין טרוימען, הימל־פליענדיקע פּלענער. אפשר איז ער אליין שולדיק. ער האָט צו גיך אויפגעגעסן זיינע טעג און יאָרן. אָך! טראַכט ער, ווען ער קען ווידער געבוירן ווערן; וועט ער יעדן טאָג, יעדע מינוט, יעדע רגע, פאַרזיכטיק, פאַרזיכטיק, נישט געאיילט זיך, אויסצערטלען, דורכלעבן...

★

איז דאָס דער אייביקער גאַנג? ווי פילט דער שמעטערלינג די פרייד, וואָס געדויערט אַזוי קורץ, האַ?... וואָס איז דאָס. דער קורצער חשבון פון אַ לאַנגן לעבן?

איז דאָס טאַקע דער סדר פון דער וועלט, דורך גיין צו פאַרגיין?

אַז מען לייענט דורך דעם באַנד, וואָס באַשטייט פון צווי ביכער — ביזן סוף (צו דעם נויטיקט זיך דער לייענער אין גאָר שטאַרקע נערוון) קומען אויף אין זכרון די שורות, צו וועלכע מיר מוזן זיך צוריקקערן.

— „מלאך פון טויט — בעט זיך ביי אים דער פּילגעפּרווטער שרייבער, וואָס האָט זיך קיינמאָל קיינעם אין ערגעץ נישט אונטערגעגעבן, געקאָנט באַשטיין און אויסהאַלטן" ((זייט 276).

דערמאָנען מיר זיך די שורות ביים פאַרמאַכן דאָס בוך און מיר זאָגן, מיט האַנט אויפן האַרצן:

— יאָ, פּילגעפּרווטער ידישער שרייבער: דיין בוך האָט אונדז אריינגעפירט אין דער וועלט נישט נאָר פון דיינע איבערלעבונגען און מחשבות — נאָר אויך פון דער וועלט פון די דורות, מיט וועלכע דו ביסט געגאַנגען און צוזאַמען געליטן, די וועלט פון דיינע האַנדלונגען.

יאָ — אלישע — מיר גלויבן דיר!

שטיצט די איניציאַטיוו פון „קדימה"

צו בויען

אַ חורבן־מוזעאום!

די רינגען וואָס קומען צו יעדעס יאָר אויף אַ בוים מיט זיין עלטער און מיט זיין רייפקייט.

נישט מער: די פייערדיקע רינגען וועלכע האָבן ארומגעקרייזט אלישע בן אריה הכהנס נשמה, זענען רינגען פון טראַגישע דערפאַרונגען, און טייל מאָל אויך: אַנטוישונגען.

דאָס בוך גייט ארויס פון דער ראַם, לויט וועלכער מען קאָן אָפּשאַצן אַ קונסט־ווערק. עס איז אַ ברייטער לייוונט אויף וועלכן עס איז מיט די נאַטירלעכסטע פאַרבן געמאָלן אַ לעבן, און דער לייוונט האָט זיך אויפגעוויקלט אין יענעם ווייטן קאַיאַר פון ניינצנהונדערט און אַכט, אין אַ פּאָלעסיער דאָרף און פלאַמט נאָך אַלץ אויף די בערג פון יהודה, וואָס אין ירושלים. און איבער דעם אַלעם פלאַטערט — ווי טרויעריק עס זאָל נישט קלינגען — דער עלנט פון שעפערישן מענטשן, די איינזאַמקייט, און צוזאַמען מיט דעם, דאָס געפיל פון פאַרגיין און נישט באַוויזן אויסצופירן דאָס שרייבערישע שליחות, פון דעם לעצטן יידישן שרייבער פון רוסלאַנד.

ווייל מען אָבער פאָרט געפינען אַ מעדיום לויט וועלכן, מען זאָל דאָס בוך קאָנען אָפּשאַצן — האָט דער לייענער צוויי ברירות: ער קאָן אין אים זען דעם פּראָלאָג, דעם אריינפיר צו דער עפּאָפּיי, וואָס הייסט „ערב" — דער דורות׳דיקער גאַנג פון דער משפחה באַיאַר אויף דער פּאָלעסיער ערד — און אויב ער ווערט דערדריקט פון דעם טרויער און עלנט וואָס יאָגט פון בוך — קאָן דער לייענער עס אָננעמען ווי דעם עפּילאָג — דער לעצטער באַיאַר קומט צוריק צו זיין זיידן, וואָס זיין אומבאַקאַנטער קבר געפינט זיך אין חברון.

פון בוך פון לעבן פון אלישע בן אריה (און „רינגען אויף דער נשמה" איז אָן ספק דאָס טראַגישע, נאַקעטע לעבן אליין) רייסן זיך זיינע העלדן ארויס צום „ערב"־בוך פון קינסטלערישער שלימות.

זיי האָבן זיך — די העלדן אלישעס — געפּורעמט צוערשט אין אַ פייערדיקן טיגל אין זיין מחשבה, אין זיין נשמה, ער האָט זיי געקנאָטן, ווי דער באַשאַפער מיט זיינע אייגענע הענט, און שפּעטער — אָנגעגורט מיט קינסטלערישן שוווּנג, פאַרנעם און מחשבה, אויסגעשטעלט זיי צווישן די בעריאָזעס און די פּאַפּראָטן פון פּאָלעסיע; געלאָזט זיי אַקערן די ערד און טריקענען זומפּן; פאָרן איבער זאַמדיקע וועגן און פירן ליבעס. אלישע האָט זיי געלאָזט לעבן, זייער אייגן לעבן, הגם פון בוך פּילט מען ארויס, אַז יעדער פון זיי טראָגט אין לעבן מיט זיך אַ שטיק פון מחברס איבערלעבונגען, דערפאַרונגען און חלומות.

אין דער אומעטיקער עלנטקייט פון בוך„ רינגען אויף דער נשמה" זענען דאָ עטלעכע ליכטיקע שטראַלן: די ליבע פון דער מאַמען; דער באַריר מיט דער פּאָלעסיער לאַנדשאַפט, מיט די לאַכן און אַנדערע פויגל; מיטן וואַלד; מיטן בלי פון פרילינג און מיטן קופּער פון האַרבסט — אַ לאַנדשאַפט וואָס איז אונדז נאָענט, טאַקע פון „ערב".

און שטייענדיק פּנים אל פּנים מיט דער מעגלעכקייט פון 25 יאָר פאַרשיקונג; פון טויט; פון ווערן אָפּגעריסן פון פרוי און קינדער, אידענטיפיצירט זיך אלישע מיטן יידישן פאָלק פון סאָוויעט־רוסלאַנד, מיט זיינע כהנים — די יידישע שרייבער, הגם די אידענטיפיקאַציע דראָט ער זאָל אויך טיילן זייער גורל.

אָבער נישט נאָר דעם יידן זעט ער: זיין געפיל פאַר יושר ברויזט אין אים, ווייל ער קאָן נישט איבערטראָגן די טראַגעדיע וועלכע שפּילט זיך אָפּ פאַר זיינע אויגן: דער אַרעסט פון אוקראַיִנישן שרייבער, וועלכער לעבט אין דחקות, און וועלכן מען רייסט אָפּ פון זיין יונגער פרוי און פּיצל קינד — אויף אייביק. מען באַשולדיקט אים אין נאַציאָנאַליזם.

אלישע טיילט זיך אויך מיט זיין ברויט און מיטן פּעקל פון דער פרוי מיט אַ געוויינלעכן אוקראַיִנישן פּויער וואָס זיצט מיט אים אין איין קאַמער. דער פּויער, וואָס איז געווען אַ קוילנגרעבער אין פראַנקרייך, קומט אויף אַ באַזוך אין זיין דאָרף, און מען אַרעסטירט אים און מען פּייניקט אים, ער זאָל זיך מודה זיין, אַז ער איז אַ פראַנצויזישער שפּיאָן.

ווו נאָר אלישע זעט רשעות — באַמיט ער זיך קעגנוויקן מיט מענטשלעכקייט.

זיין טרוים וועגן ישראל — איז אייגנטלעך געווען דאָס ארץ ישראל פון חומש און תנ״ך. ער האָט געבענקט נאָך דעם ארץ ישראל און נאָך דער פרייהייט צו פאַרענדיקן זיין לעבנס־ווערק.

ער אַנט, אַז ישראל וואַרט נישט אויפן יידישן שרייבער. ווען די טאָכטער רעדט אים צו אָנצוגעבן אויף אַ דערלויבעניש אַרויסצופאָרן פון רוסלאַנד, ענטפערט ער איר:

— „יאָ, טאָכטער, אין ישראל... כ׳זע זיך דאָרטן אין אַזאַ איינזאַמקייט, אין אַזאַ עלנטקייט. אפילו אריינגעוואָרפענעם אין שטילן חרם" (זייט 418).

צו דעם מאָטיוו עלנטקייט קערט זיך אום דער מחבר אין לויף פון זיין שרייבן.

„פרעגט זיך, נאָך וואָס אייגנטלעך איז ער געלאָפן אַהער? האָט אים דען געפעלט דאָרטן, אין דער דירה זיינער, ביי די ברייטע דניעפּער־וואַסערן, ביי דעם וווּנדערלעכן וואַלד־פּאַרק, וווּ די פייגלען פאַרכלינען זיך פון געזאַנג... האָט דען אים, אָט דעם יידישן שרייבער, געפעלט דאָרט ברויט און עלנטקייט... (זייט 208).

און אין מיטן שרייבן רייסן זיך אריין אין בוך די טענער פון אַ געקלאָג און אַ יזכור אויף זיין משפחה, וואָס איז אומגעקומען אין באַבי־יאַר. און דער מאָנער פון יושר אלישע, לאָזט זיך אריין אין אַ דיספּוט מיטן נביא, וואָס דאַרף זיך געפינען אין טאָל פון ירושלים: ער פרעגט אים:

פאַר אַלע שיטערס פון דער אינקוויזיציע און פאַר די פייער־פלאַמען פון אוישוויץ, זאָג מיר גרויסע נביא, האָבן מיר טאַקע געדאַרפט גיין מיטן דערנערוועג צוליב אָט די אָפּלייקענער און אָפּשפּעטער פון געטלעכן גלות־פאָלק?" (זייט 215).

★

מ. אייזענבוד

עלנט און אַליין...

עלי שעכטמאַן: „רינגען אויף דער נשמה", פאַרלאַג „ישראל בוך", תל־אביב 1981, 439 ז"ז.

„שטיי איך דאָ אַ באַרוועסער אויף הייסן אַש
איך שטיי צווישן דורות צוויי,
צווישן אַלטן ווינד און יונגן ווי
עלט און אַליין (סוף פון בוך).

— האָט דער שטאָלצער באַיאַר אלישע זיך איינגע־בראָכן? האָט די זקנה אויף אים אַנגעווריעט מיט יענער זאַוויערוכע, אין וועלכער ער האָט מאַלין ביים ברונען געפונען, אָדער איז עס יענער ברונען וווּאַהין ער האָט באַגלייט זיין שוועסטער גאַלדע — די יונגע סאָסנע — מיטן משוגענעם פיטשע?

און דאָ שווימט אויף אין געדאַנק ווי אַ טונקעלער וואָלקן דאָס פאַטאַליסטישע שלום מאַכן מיטן גורל פון אוקראַי־נישן אָדער ווייסרוסישן פויער:

— דאָלאַ מאַיאַ דאָליאַ...

דורכן בוך גייט דורך נישט נאָר די פּיעדיקע באָרד פון מלמד שמואל־יאָסל, נאָר טאַקע ווי אַ פייער זיין זאָג:

— יעדער האָט זיין גורל! אפילו אַ מת האָט זיין גורל!

און וואָס זשע איז דער גורל פון אַ ידישן שרייבער, פון די לעצטע ידישע שרייבער וואָס איז אַנטרונען על פי נס (אָדער על פי טעות) פון יענע פינצטערע קאַ־זאַמאַטן, ווו פאַרקעט איז באַצירט מיט אַ „פּאַראַשע", ווו דער מענטש ווערט אַנטמענטשט אין דעם „סאָבאַטש־ניק" (ביי שעכטמאַנען הייסט עס: דער „באָקס") און דער פּראָצעס פון אַנטמענטשונג גערדויערט סך־הכל אַן אויגנ־בליק: מען נעמט ביי אים צו דעם פּאַסיק פון די הויזן: אָפּגעשניטן די קנעפּלעך און שוין פילט זיך דער מענטש הילפלאָז, פאַרלוירן און דערשלאָגן...

ערשט ווען ער קומט פּנים אל פּנים מיטן אויספאָר־שער אין דער קיעווער טורמע, ווערט אלישע צוריק דער שטאָלצער באַיאַר וואָס בייגט נישט דעם קאָפּ, וואָס קעמפט נישט פאַר זיין לעבן ווי אַ הונט — מיט ציין און נעגל — נאָר ווי אַ מענטש: מיט שטאָלץ און מיט קאַלטער לאָגיק באַווייזט ער דעם אומזין פון די באַשולדיקונגען, הגם איינעווייניק, אין זיך טרייסלען די נערוון, ווי אַן ערד־ציטערניש.

פאַר דעם, וואָס האָט נישט מאַרשירט איבער די שמאָ־לע קאָרידאָרן זיך געמוזט אויסדרייען צו דער וואַנט יעדעס מאָל ווען עמעצער איז אים אַנטקעגן געקומען, ווייל אין אַרעסטאַנט טאָר נישט זען דאָס פּנים פון צוויטן; פאַר דעם, וואָס האָט נישט מיטגעמאַכט די מיטערנאַכ־טיקע אויספאָרשונגען, וועלכע הויבן זיך אָן מיט רופן דעם אַרעסטירטן נישט לויטן נאָמען, נאָר לויט אַ בוכ־שטאַב:

— נאַ בוקווו ש...

פאַר דעם, איז זיך שווער פאָרצושטעלן וואָס עס קאָן ווערן פון אַ מענטשן, ווען ער פאַלט אַריין צווישן די צאָנ־רעדער פון דער סאָוויעטישער יוסטיץ, ווו פאַרן זעלבן פאַרברעכן, פאַר גנבענען אַ ברעט, — למשל — קאָן מען קריגן אַ יאָר תפיסה, פאַר גנבה. אָבער, אַז דער אויספאָר־שער האָט אַ ספּעציעלע סיבה, קאָן ער פאַרן זעלבן ברעט צושפּילען דעם פּאַראַגראַף פון 7טן אויגוסט (וואָס הייסט אין דער פּאָפּולערער פאָלקס־שפּראַך: זאַקאָן ס'עדמאָווא, וואָסמאָווא) וואָס באַשולדיקט אין בייזוויליקן פאַרניכטן מלוכישן אייגנטום, און פאַר דעם קומט שוין אַ מינימום פון 15 יאָר.

מען מוז זיך דעריבער אָנשטרענגען ,כדי צו באַנע־מען, ווי עס דאַרף זיך פילן אַ מענטש — וואָס זיין איינ־ציקער „פאַרברעכן" באַשטייט אין דעם, וואָס ער איז אַ ידישער שרייבער, און ער לעבט נאָך אַלץ, ווען פון די אַנגעזעענסטע ידישע שרייבער, איז שוין פאַרשוווּנדן יעדע שפּור, און ער שטייט אין מיטן דער אַנטיסעמיטישער וויוגע וועלעכע בושעוועט אין לאַנד, ארום די „מערדער אין ווייסע כאַלאַטן".

דאַרף מען זיך ערשט וווּנדערן, וואָס דער אויספאָרשער האָט אים צוגעזאָגט (נאָך אידער וואָס, ווען) 25 יאָר אומ־זיסטן קעסט ביי דער מלוכה, אין אַ סיבירער „קוראָרט"?

אין יענע טעג האָט אלישע פאַרטיידיקט זיין מענטש־לעכע רעכט, ווי אַ ייד און ווי אַ שרייבער.

„רינגען אויף דער נשמה" זענען אַ פאַרגלייך מיט

די קאַמפּן אין לבנון צווישן ישראל און די פּ.ל.אָ. און דאָס גאָלד ווערט געקויפט פון אָרעמע לייט... פון דער אַנ־דערער זייט פליצט די אינפלאַציע, ס'וואַקסט די אַרבעטס־לאָזיקייט... ס'קומען פאַר רויבערייען. איז טאַקע נישטאָ קיין נייעס אונטער דער זון, איז דער היינט ענלעך צום ווייטן אַמאָל ?...

איז ער, חיים לייב ווי דער כינעזישער פויער סון, און דער באַנק־מענעדזשער ווי דער אַלטימלעכער פירשט?...

אויב ס'איז אַזוי, איז עס דאָך ווי אין יענער ווייטער צייט פון קהלת — „און אָט זענען די טרערן פון די גע־דריקטע, און אויף דער זייט פון די באַדריקער איז די מאַכט!"

וואָס וועט אים דער מענעדזשער זאָגן „אַרבעט מער?!" די אַרבעטסלאָזיקייט דערגייט דאָך צו אַסטראָנאָמישע ציפערן, און חיים לייב ציטערט, אַז אויך יוסף זאָל נישט פאַלן אַ קרבן פון הערשנדיקן כאַאָס...

אַ קלונג פון טעלעפאָן האָט איבערגעריסן חיים לייבס מחשבות. זלמן ראַקאָווסקי האָט אים געלאָזט וויסן, אַז ער, זלמן און יוסף זעליקסאָן וויסן וועגן אַלץ. „זאָרג זיך ניט" — האָט זלמן אים פאַרזיכערט — מיר וועלן „ביי דיר נישט נעמען קיין פּראָצענט" — וועסט קענען צוריקצאָלן ווען דו וועסט האָבן.

באַדאַרפט פאַרענדיקן די פּלאָג פון מלחמות — און וואָס איז אַרויסגעקומען? 1918, דאָס יאָר פון רעוואָלוציעס — און גלייך פון אָנהויב געטראָגן אין זיך די פאַרסמטע זאָמען פון דער צווייטער וועלט־מלחמה. ביידע מלחמות ליגן אים אין די ביינער ווי אַ פאַרעלטערטע קראַנקייט פון וועלכער מ'קאָן נישט פּטור ווערן.

טיילמאָל דאַכט זיך חיים לייבן, אַז דאָס טראַכטן וועגן עבר האָט נישט קיין זין. ער ווייסט, אַז אין אונטערדריקטן באַוווּסטזיין געפינט זיך ס'צעשמעטערישע, דאָס טונקעלע פינטעלע וואָס לאָזט נישט ־רוען, וואָס שפּרייט די נעצן פון שרעק, די מורא פאַר איבערחזרונג. און דאָס געזעץ פון איבערחזרונג, דער פּראָצעס פון בייט און באַשאַף, איז דאָך ממש אָנצוטאַפּן מיט דער האַנט. קומט דען נישט טאָג נאָך נאַכט, און נאַכט נאָך טאָג? זינט די צווייטע וועלט־מלחמה האָט אָפּגעשלאָסן איר בלוטיקן סך־הכל, גייט נישט פאַרביי איין טאָג אָן רציחות, פליינדערן און אַנעקסיעס אַדורכגעפירט פון גרויסע מדינות, אָפּן און אונטער אַ דעק־מאַנטל, אין נאָמען פון שלום און גערעכטיקייט? — אין תוך דער היפּך פון דעם וואָס זיי פּרידיקן.

יאָ, טראַכט חיים לייב, ס'איז אַלעמאָל געווען אַזוי ווי עס איז היינט, נאָר די פאָרם האָט זיך געביטן. ס'איז פאָרט דריי טויזנט יאָר שפּעטער... מיט יאָרן צוריק האָט ער געהאַט געלייענט אַ כינעזיש מעשהלע, וואָס דערמאָנט אים אין דער לאַגע פון זיינע קינדער. ער געדענקט נישט דעם נאָמען פון מחבר. דאָס איז לגמרי נישט וויכטיק, וויכטיק איז דער מוסר השכל... אַלע מעשהלעך זענען דאָך געשריבן צוליבן מוסר השכל, צוליבן אויספיר.

..."אַן אָרעמער פויער איז אַ טאַטע פון אַכט קינדער, און זיין ווייב שוואַנגערט מיטן ניינטן... נו, טראַכט חיים לייב, פאָרט נישט היינטיקע צייטן. ...ס'איז ענג אין פויערס שטיבל, און האָלץ אויף צובויען נאָך אַ שטיבל האָט ער נישט. וויינט די שוואַנגער־פרוי אין די נעכט. פרעגט איר זון, איר מאַן: פינג, שוין?...

ניין — ענטפערט פינג וויינענדיק, איך וויין, ווייל עס איז דיר שווער! — ווייל איך קאָן דיר נישט העלפן, און די קינדער פרירן אין די נעכט אין שייער. ...זיי האָבן באַשלאָסן אַז סון זאָל גיין בעטן דעם פירשט אַן הלוואה. חיים לייב האָט שוין געהאַט געערדעט מיטן באַנק־מענעדזשער. עס איז אַ שווערער ענין. אויב די באַנק וועט געבן די הלוואה, און יוסף וועט קענען קויפן אַ גרעסערע דירה, וועט ער דאַרפן אַרבעטן אפשר ביז אַכציק יאָר כדי אָפּצוצאָלן דעם חוב.

...גרויסער האַר! דו ווייסט אַז דיין קנעכט האָט אַכט קינדער און דאָס ווייב איז שוואַנגער...

שטיי אויף, סון. איך ווייס אַלץ. דו דאַרפסט בויען און האָסט נישט קיין האָלץ. זאָג, ביסט שולדיק פאַר שטייערן? חלילה, דורכלויכטנדער! דאָס צאָלן שטייערן היט איך ווי אַן אויג אין קאָפּ! נאָר איצט האָב איך נישט קיין געלט, און נישט גענוג רייז...

דעם פירשטנס פנים האָט זיך פאַרוואָלקנט. דו דאַרפסט נישט הונגערן, מיינע אונטערטאַנער הונגערן נישט! — איך נעם נישט אַוועק ביי קיינעם דאָס לעצטע... אַרבעט מער, וועסטו האָבן אויף רייז און אויף האָלץ. איך פרעג ביי דיר נאָר וויפל האָלץ האָסטו אַליין אָנצוהייבן בויען. אויב ס'וועט דיר צופעלן, וועל איך דיר באָרגן. נאָר וויסן דאַרפסטו, אַז דו וועסט מוזן צוריקצאָלן מיט צינזן... אויך דאָס דאַרפסטו געדענקען, אַז פון נייע הייזער צאָלט מען אַ ספּעציעלן שטייער. איך וועל עס גלייך פאַרשרייבן אויף דיין רעכענונג. סון האָט געשוויגן.

...נאָך האָט דער פירשט געזאָגט צו סון:

„איך וויל אַז דו זאָלסט וויסן די פירונג פון אַ מלוכה, פון מיין מלוכה. איך טאָר נישט היזיק האָבן אפילו איין יען. איך דאַרף אַלעמאָל פאַרמערן, פאַרמערן. דאַן וועט אויך דיר, מיין אונטערטאַן, זיין גוט". סון האָט געשוויגן.

„וואָס רעכנסטו צו טאָן?" — האָט דער פירשט געקוקט אויף אים מיט קאַלטן שפּאָט.

„איך ווייס נאָכנישט, גרויסער האַר. איך רעכן אַז מיינע שכנים וועלן מיר אַרויסהעלפן".

„גיי, סון, זאָלן דיך די געטער פירן".

*

פונקט ווי אין דער באַנק, האָט חיים לייב הויך אַרויסגערעדט מיט אָנגעזאַמלטן פאַרדרוס. האָט דען דער מענעדזשער נישט גערעדט צו אים מיט אַ העפלעכן שמייכל וואָס האָט קוים, קוים פאַרדעקט דעם קאַלטן באַשלוס: „איך בין סימפּאַטיש צו אייער פּראָבלעם, ליידער זענען מיינע הענט געבונדן..."

ער קאָן — האָט חיים לייב געטראַכט — וואָס איז? די באַנק פלאַצן דאָך פון דעפּאָזיטן!

נו יאָ, ס'איז גענוי ווי דעם אַלטערטימלעכן פירשטס איינשטעלונג: „איך דאַרף פאַרמערן... פאַרמערן..."

חיים לייבס געדאַנקען זענען איצט געפּלאָנטערט ווי כוואַליעס וואָס שלאָגן זיך אָן אין אַ פעלזיקן ברעג, און ווערן צעשפּריצט אָן שום פעולה. וועט ער באַקומען די הלוואה, אָדער נישט באַקומען די הלוואה... יאָ?... ניין?... יאָ?... ניין?... זיכער נישט!!

ער איז געבליבן זיצן אַן אויסגעמאַטערטער. די באַלאַנסירנדיקע כוחות, וועלכע האָבן זיך געפונען אין אים, ווי ער האָט עס גערופן „אָרדענונג אין זיך גופא" — האָבן אים איצט פאַרלאָזן. ער האָט געוואָרפן אַ בליק אויפן זייגער. ער האָט נאָך צוויי שעה ביז דער טרעפונג מיטן מענעדזשער. מעכאַניש האָט ער גענומען בלעטערן אַ צייטונג פון מיט עטלעכע טעג צוריק. די פעטע שריפט האָט מיט שטומען געשריי געליאַרעמט אויף דער ערשטער זייט, סאַמע אויבנאָן: „די אַרגענטינער האָבן דערטרונקען אַן ענגלישע קריגס־שיף!"

חיים לייב האָט אויפגעציטערט: „ווידער אַ סאַראַיעוואָ!... וועט ענגלאַנד אָנצינדן אַ דריטע וועלט־מלחמה?... וואָס זוכט ענגלאַנד אויף אַן אינדזל טויזנטער מיילן ווייט? זענען דאָרט די ענגלישע בערגער באַדראָט מצד די אַרגענטינער? מוזן דען די קינדער נעכטיקן אין בונקערס ווי די קינדער פון קרית שמונה?... וווהין גייט די וועלט?... דער פרייז פון גאָלד שטייגט צוליב פאַלקלאַנד און צוליב

י. מ. לעווין

— דערציילונג —

קהלת איז געווען גערעכט...

„וואס איז געווען דאס וועט זיין,
און וואס איז געשען דאס וועט געשען,
און נישטא קיין נייעס אונטער דער זון.
(קהלת)

חיים לייב האט זיך אויפגעוועקט פון שלאף שפעט אויפן טאג. מיט ווינקל פון אויג האט ער געזען אז ס'איז צען א זייגער. „שפעט — האט ער א טראכט געטאן — מ'דארף אויפשטיין...״

פון זיך אליין האבן זיך זיינע אויגן פארמאכט, און באלד ווידער געעפנט. נאך נישט ארויס פון שלאף האט אין חיים לייבס מוח א פיק געטאן:

„כ'האב דאך היינט עפעס צו דערלידיקן — אבער נישט געדענקט — וואס... א שטיקל צייט איז ער געלעגן א געפלעפטער. ס'איז נישט געווען חיים לייבס טבע צו פארגעסן זאכן. דורך די יארן זינט ער לעבט אליין האט ער זיך אויסגעלערנט האלטן ארדענונג ארום זיך; — ווי ער האט עס גערופן „אין זיך״...

ער האט זיך באמת אויסצומיידן עמאציאנעלע אויפברויזן, וואס זענען ביכולת אויפצוועקן ענלעכע צושטאנדן פונעם עבר, און לאזן איבער א צערודערונג אין געמיט. טיילמאל האט ער א טראכט געטאן, אז זיינע איבערגעלעבטע פארלאנגען, און אויך אנטוישונגען, וואלטן געקענט סטייען פאר א צען אירע...

„וואס האב איך היינט באדארפט טאן?״ — האט חיים לייב זיך געפרעגט צום צווייטן מאל. ער האט געפרווט צוריקגיין אין צייט צום נעכטן און ער האט זיך דערמאנט אז פארן אנטשלאפן ווערן האט ער אריינגעקוקט אין קהלת.

„א חכם דער שלמה געווען״ האט חיים לייב א שמייכל געטאן מיט א סארקאסטיש שמייכעלע. נאכן אפלעבן א לעבן פון א הוליאקע איז ער געקומען צום אויספיר, אז אלץ איז הבל הבלים... פוסטקייט... נארישקייט... אז וואס געווען וועט זיין... אז נישטא קיין נייעס אונטער דער זון, און, אז אין דער אונטערשטער שורה איז דעם מענטשנס אויפגאבע״...

חיים לייב איז מיטאמאל וואך געווארן. די אויפגאבע... זיין אויפגאבע... היינט איינס נאכמיטאג דארף ער זען דעם באנק־מענעדזשער. חיים לייבס אייניקל לאהלע קאן נישט לענגער זיין אין איין צימער מיט איר ברודער. לאהלע איז שוין מיט מזל צוועלף, און דניאל איז פערצן מיט א האלב יאר. דער אידעם איז א גוטער מאן און א גוטער טאטע, אבער א קנאפער פארדינער... ער ארבעט נאך אלץ ביי יענעם, און ווי עס זעט אויס וועט יוסף בלייבן „א מענטש ביי יענעם״ און צו אייגנס קיינמאל נישט קומען.

נאך פאר די קינדערס חתונה האט חיים לייב איבערגערעדט די זאך מיט דער טאכטער: „דבורהלע, האט ער מיט איר איינגעטעהנעט, „יוסף איז נישט קיין אונטערנעמערישער טיפ... דו וועסט דיין גאנץ לעבן אים מוזן העלפן שלעפן דעם וואגן... איר ענטפער איז געווען א קורצער: „טאטע, דו ביסט יא אן אונטערנעמערישער מענטש?... זע דיינע פריינד — זיי זענען געקומען גלייך מיט דיר, און האבן דערגרייכט ווער מער, ווער ווייניקער. וואס האסטו באוויזן אויפצוטאן?... צווייטנס, האט דבורה צוגעגעבן מיט א שטילערן טאן: „איך האב יוספן ליב״...

חיים לייבס שווערע אויגנלעדלעך האבן פארדעקט די פייכט געווארענע אויגן. זיין אייגן לעבן האט זיך א שטעל געטאן פאר אים אין דמיון. איצט האט ער בעסער פארשטאנען זיין טאכטער ווי מיט יארן פריער. ווידער איז אים געקומען אויפן געדאנק קהלת מיט דעם ציטאט: „נישטא קיין נייעס״... און אויך „און אט זענען די טרערן פון די באדריקטע, און נישטא ווער זאל זיי טרייסטן — און אויף דער זייט פון די באדריקער — איז די מאכט!...״

חיים לייבס מויל האט זיך אויסגעקרימט אין א ביטערער גרימאסע. ס'שטימט! ער געדענקט ווי נעכטן די ערשטע וועלט־מלחמה, וואס האט איינמאל פאר אלעמאל

אין א דאקומענט אבער נאר א דאקומענטן־פעלשער וועט „ציטירן״ א זאך, וואס איז „לא היה ולא נברא״. איך נעם אן אז גילבערט האט מסתמא נישט געלעזן די באריכטן פון דער קאנפערענץ אין דעם „אויסטראליען דזשואיש העראלד״. אבער ער האט שטודירט די אפיציעלע דאקומענטן פון דער קאנפערענץ (פראפ. מ.גילבערט פון אקספארד איז דער מחבר פון דרייסיק ביכער, אפיציעלער ביאגראף פון טשערטשיל — דריי בענדער און א ערך 10 בענדער דאקומענטן).

מיין פריינד פאטקין מעג זיין אנטוישט אין דעם אויסטראלישן דעלעגאט אבער דאס איז נישט דאס ערשטע מאל, וואס א פאליטיקער רעדט איין זאך אלס דער אורח כבוד אויף א יידישער פארזאמלונג און א צווייטע זאך אויף אן אינטערנאציאנאלער קאנפערענץ... איך וועל אבער צוגעבן צום זכות פון אויסטראליע, אז פרעצעדענטעל האט זי באשלאסן אויפצונעמען מער פליטים, ווי די פאראייניקטע שטאטן, אבער אלע צוזאמען, איז דאס ליידער געווען גאר ווינציק.

דער צווייטער טייל פון דעם בריוו איז נישט געווענדעט קעגן מיין ארטיקל. אדרבא, אויפן סמך פון מיינע אויספירונגען ווענדעט זיך בן ציון פאטקין צו די יידן מיט אזעלכע פראגן: „וואס האבן מיר געלערנט פון אלע פאגראמען״? „פארוואס פאקט מען זיך נישט עולה צו זיין״? א.א.וו.

ס'איז דער ווונטש פון א שרייבער צו סטימולירן אזא אפרוף פון זיין ארטיקל. פריינד פאטקין א יישר כח.

מ. פערשטענדיק

קער, מיניסטער אָדער וועלכער עס איז אַנדערער וועט זאָגן. וויכטיק איז, וואָס וועלן יידן טאָן!"

ווען נישט די 650.000 יידן אין די שטעט און שטעטלעך פון ארץ ישראל און בפרט אין די מושבים און קיבוצים וועלכע האָבן פאַרטריבן זיבן אַראַבישע אַרמייען אויסערגעוויינלעך באַוואָפנט פון די ארץ ישראל גרענעצן אין די יאָרן 1948 וואָלטן מיר קיין מדינת ישראל היינט נישט געהאַט.

„די וויכטיקייט איז נישט אין דעם וואָס דזשאָרדזש כאַבאַש האָט זיך לעצטנס אויסגעדריקט, אָדער נאָרמאַן פּאָדהאָרעץ און פּראָפ. נועם כאָמסקי אין די פּאַראייניקטע שטאַטן האָבן געשריבן". וויכטיק איז וויפל אַמעריקאַנער, אייראָפּעייער, אויסטראַליער און פון אַנדערע מערב־לענדער, יונגע יידן פאָרן זיך צו באַזעצן (אויף עליה) אין ישראל און נישט נאָר אויף אַ באַזוך פון אַ מאָנאַט אָדער צוויי אָדער אַפילו אויף אַ יאָר אין וועלכן עס איז מכון. מען קומט צוריק, מען האָט חתונה, מען בויט אַ שיין הויז און מען גייט אויף זיצונגען פון קהילה־ראַטן, ציוניסטישע זיצונגען, פאַרזאַמלונגען וכדו'.

ד"ר פערשטענדיק רעכנט אויס „די צאָל יידישע קרבנות אין די לעצטע צייטן... די קינדער אין קינדער־גאָרטנס... אַטאַקעס אויף סינאַגאָגעס אין בריסל, פּאַריז און אין רוים, אויף די יידישע רעסטאָראַנען אין בערלין און פּאַריז, מוז מען פעסטשטעלן אַז די... „לינקע" פּאָגראָמשטשיקעס האָבן אויסגעהרגעט מער יידן ווי די פינצטערע „רעכטע" פּאָגראָמשטשיקעס פון 1919 ביז 1939 (איינשליסלעך פּשיטיק)..."

פרעג איך די פראַגע: פאַרוואָס פּאַקט מען זיך נישט איין, צו עולה זיין קיין ישראל ווו עס איז נישטאָ קיין אַנטיסעמיטיזם און אַז מען באַקומט אַ מכה דאָרטן, גיט מען צוויי און אַפילו דריי מכות צוריק?

עס איז באַוווּסט אַז ווו עס זענען סעמיטן וועלן זיין אַנטיסעמיטן; איז צוליב וואָס געבן די אַנטיסעמיטן אַ מעגלעכקייט צו ווערן דערהרגעט חרוד דיז און צום לעצטנס פרעג איך ד"ר פערשטענדיק: „ווען וועלן מיר יידן לעבן אויף פּרינציפּן וועלכע יידן אַליין פּריידיקן? אויב נישט מיר — דער אַלטער דור, איז, לכל הפחות זאָלן מיר ווירקן אויף אונדזערע קינדער און אייניקלעך!" ווו און וואָס איז דער אמת פון אונדזער באַוווּסטזיין?

---

*) מאַרטין גילבערט האָט אַ פּנים נישט געלעזן די אויסטראַלישע צייטונגען, יידישע און נישט־יידישע, פון יענע צייטן. בפרט דעם מעלבורנעם טעגלעכן „העראַלד" און דעם „אויסטראַליען דזשואיש העראַלד"". דעריבער האָט ער פאַרקאָכט אַ קאַשע פון פאַרשידענע גרופּקעס און אַלס רעזולטאַט איז אַרויסגעקומען אַ מיש־מאַש.

איך וועל זיין צופרידן צו ווייזן ד"ר פערשטענדיק מיינע אַרכיוון און די פריער־דערמאָנטע צייטונגען בכדי ער זאָל אַליין זען דעם אמת.

און אָן ענטפער...

חשובער רעדאַקטאָר,

דערלויבט מיר צו קאָמענטירן דעם אינהאַלטסרייכן בריוו פון מיין חשובן פריינד בן־ציון פּאַטקין.

דער ערשטער טייל פון דעם בריוו שאַפט דעם איינדרוק, אַז די „עוויאַן קאָנפערענץ" איז געווען אַ דערפאָלג. „די פאַראייניקטע שטאַטן האָבן געעפנט די טירן. אויסטראַליע האָט באַשלאָסן אַריינצונעמען 15000 אין משך פון דריי יאָר"...

וועגן דער „עוויאַן קאָנפערענץ" (יולי 1938) שרייבט דער „קעמברידזש היסטאָריקער": „פּאַקטיש האָט די קאָנפערענץ זיך אַרויסגעוויזן אַלס אַ געלעגנהייט פאַר אַ סעריע פון דעפּרעסירנדיקע רעדעס אין וועלכע די דעלעגאַטן פון איין לאַנד נאָכן אַנדערן האָבן דעמאָנסטרירט זייער אומפעאיקייט צו אַבסאָרבירן באַדייטנדיקע צאָלן פון אימיגראַנטן, טראָץ דער טיפסטער סימפּאַטיע און גרויסצוגיקייט פאַר די פּליטים" (בערנאַרד וואַסערשטיין „בריטיין ענד די דזשוס אין יוראָפּ 1939־1945" זייט 9).

אין אַ מעמאָראַנדום פונעם סעקרעטאַר פון דער אַמעריקאַנער אַמבאַסאַדע אין לאָנדאָן, (נאָוועמבער 1938) לייענט זיך: „ס'איז לייכט אָפּצופּטרן דעם גאַנצן פּראָבלעם זאָגנדיק: „קיינער וויל נישט מער קיין יידן". דאָס איז בלי ספק אמת. אָבער דער פּראָבלעם עקזיסטירט"...

די פאַראייניקטע שטאַטן האָבן נישט „געעפנט די טירן"... זיי האָבן זיך פאַרפליכטעט אויפצונעמען די פּליטים (יידן און נישט־יידן), נאָר אין ראַמען פון דער קוואָטע פאַר דייטשלאַנד און עסטרייך 27.270 נפשות אַ יאָר. (קוים אַ פערטל פון דער אַלגעמיינער קוואָטע־צאָל פּלאַנירט יערלעך נאָך אַן איבעררייס פון פינף יאָר, צוליב דער דעפּרעסיע).

לויט מאַרטין גילבערט וואָלט עס געדויערט 20 יאָר צו אַבסאָרבירן די פּליטים פון דייטשלאַנד און עסטרייך.

אין לעצטן טאָג פון דער קאָנפערענץ זענען אָנגענומען געוואָרן צוויי רעזאָלוציעס. איינע האָט פעסטגעשטעלט, אַז די „אַזיליום"־לענדער זענען נישט גרייט צו נעמען אויף זיך די פינאַנסיעלע פאַרפליכטונג פאַר דער „נישט פרייוויליקע עמיגראַציע". די צווייטע רעזאָלוציע האָט אויסגעדריקט „סימפּאַטיע פאַר די פּליטים".

צומאָרגנס האָט גאָלדע מייערסאָן (מאיר) אין אַן אינטערוויו מיט אַ שווייצאַרישער צייטונג קאָמענטירט: „איין אידעאַל פון וועלכן איך טראַכט, איין זאַך, וואָס איך וויל זען, איידער איך שטאַרב איז, אַז מיין פאָלק זאָל מער נישט באַדאַרפן אויסדרוקן פון סימפּאַטיע".

דאָס איז געווען דער „דערפאָלג" פון דער „עוויאַן קאָנפערענץ"...

וואָס שייך דער ראָל פון אויסטראַלישן דעלעגאַט. מאַרטין גילבערט האָט נישט „פאַרקאָכט אַ קאַשע".

מיין טייערער פריינד בן־ציון, וואָס האָט דאָקומענטירט אין זיין לעצטן בוך דעם טרויעריקן „דונירא"־אינצידענט, ווייסט, אַז אַ דאָקומענטן־פאָרשער קאָן אַמאָל נכשל ווערן און אַרויסלאָזן, אָדער פאַרזען אַ וויכטיקן זאַץ

בן־ציון פּאַטקין

עטלעכע באַמערקונגען

טייערע פריינד,

אין שייכות מיט דעם אַרטיקל פון מיין פריינד ד״ר מ. פערשטענדיק, „אונדזער שטעטל ברענט״, (מעלבורנער בלעטער, נר. 5 ־ 34), וויל איך מאַכן אייניקע באַמערקונגען און האָף איר וועט זיי פּאַרעפנטלעכן.

בלי ספק, ד״ר פערשטענדיק שרייבט אַלע מאָל אינטערעסאַנט און וויסנשאַפטלעך. אַזוי אויך דער אופן פון דערמאָנטן אַרטיקל. אָבער ווי מען זאָגט, אַז נאָר די וועלכע טוען גאָרנישט מאַכן נישט קיין פעלערן, וויל איך טאַקע אָנווייזן אייניקע זייער וויכטיקע טעותן אין זיין אַרטיקל.

1) וועגן עוויאַן קאָנפערענץ. די פּאַראייניקטע שטאַטן זענען נישט געווען קיין מיטגליד פון דער פעלקער־ליגע און דעריבער זענען זיי נישט געווען פאַרטראָטן אין איר פּליטים־קאָמיסיע. האָט פּרעזידענט פרענקלין רוזוועלט איינגעלאַדן פאָרשטייער פון פאַרשידענע אַמעריקאַנער און אייראָפּעאישע לענדער ווי אויך אויסטראַליע צו אַ קאָנפערענץ, בכדי צו געפינען וועגן — צו העלפן פּליטים פון דייטשלאַנד און עסטרייך, בפרט יידישע פּליטים, וויל זייער צאָל איז געווען די גרעסטע.

פּרעזידענט רוזוועלטס ספּעציעלער שליח — מר. מיראָן טיילאָר איז געווען דער פאָרזיצער פון דער קאָנפערענץ, וועלכע איז פאָרגעקומען אין עוויאַן, אין פראַנקרייך, פון דאַנען דער נאָמען „עוויאַן־קאָנפערענץ״.

2) די וויכטיקסטע רעזולטאַטן פון דער קאָנפערענץ זענען געווען: א. נאָך אַ פינף יאָר איבעררייס, האָבן די פּאַראייניקטע שטאַטן געעפנט אירע טויערן פאַר פּליטים פון דייטשלאַנד, עסטרייך און טשעכאָסלאָוואַקיע; ב) אויסטראַליע האָט באַשלאָסן אַריינצונעמען 15000 פּליטים אין משך פון דריי יאָר (בערך 4000 זענען אַריינגעפאָרן אין פּעריאָד פון די יאָרן 40־1938) און אייניקע פון די דרום אַמעריקאַנער לענדער זענען אויך געווען גרייט אַריינצונעמען אַ געוויסע צאָל פּליטים.

3) דער אויסטראַליער דעלעגאַט צו דער קאָנפערענץ איז געווען מר. טאָמאַס וויט, אין יענעם יאָר דער מיניסטער פון צאָל־אַמט (קאַסטאָמס) וועלכער איז אויך געווען פאַראַנטוואָרטלעך פאַר אַרויסגעבן אימיגראַציע און טוריסטן וויזעס. מר. וויט איז געווען אַ פריינד פון יידן. מיט אַ יאָר פריער איז ער געווען דער אורח כבוד פון דער 6־טער אויסטראַלישער ציוניסטישער קאָנפערענץ. אין זיין רעדע האָט ער גערעדט שאַרף וועגן דעם פּליטים פּראָבלעם און וועגן זייער אימיגראַציע קיין ארץ ישראל, אויסטראַליע און אַנדערע לענדער. דעריבער איז נישט ריכטיק צו זאָגן אין זיין נאָמען: „היות אויסטראַליע האָט נישט קיין ראַסן פּראָבלעם, איז זי נישט וויליק צו אימפּאָרטירן אַזאַ פּראָבלעם״ *).

ד״ר פערשטענדיק ציטירט פיל שרייבער און דערציילט — אַלס אילוסטראַציע — וועגן די פאַרשידענע פּאָגראָמען און געשעענישן פון בר־כוכבאס צייטן ביז להבדול די נאַציס י״ש. אָבער עס איז אַ טעות צו זאָגן אַז „ווען די גרויזאַמקייט פון די גאַז־אויוונס איז אַנטפּלעקט געוואָרן — נישט נאָר 6 מיליאָן יידן, נאָר אויך מיליאָנען מענטשן פון אַנדערע נאַציאָנאַליטעטן — איז צו די ברייטע מאַסן דערגאַנגען דאָס באַוווּסטזיין, צו וואָס רעליגיעזע און ראַסן שנאה קאָן דערפירן״.

ד״ר פערשטענדיק שרייבט ווייטער: „פאַר די יידן אין דער מערב־וועלט האָט זיך אָנגעהויבן אַ נייע תקופה, אַ גאָלדענע תקופה...״.

אויב ד״ר פערשטענדיק ווייזט אָן אויף דער אַנטשטייאונג פון מדינת ישראל, ווייס איך נישט אויב די מיליאָנען יידן אין די מערב־לענדער האָבן די אויסערגעוויינלעכע געשעעניש אויפגענומען מיט עפּעס אַנדערש ווי זינגען לידער, טאַנצן און קאָנגראַטולירן איינער דעם צווייטן. עס זענען געווען צופרידן די שארית הפליטה און יידן פון אַראַבישע לענדער וועלכע זענען עולה געווען קיין ישראל און הונדערטער טויזנטער, אפילו, מיט דער צייט מיליאָנען.

אָבער פיל פון דער שארית הפליטה זענען געפאָרן אין אַנדערע מערב לענדער, נישט אין מדינת ישראל, ווי אויך פיל יידן פון צפון אַפריקע, האָבן זיך באַזעצט אין פראַנקרייך און נישט אין דער יידישער מדינה.

די פראַגע איז: „וואָס האָבן מיר געלערנט פון אַלע פּאָגראָמען זינט חורבן בית שני ביז היינט?״ עס דערמאָנט זיך דער באַרימטער געשפּרעך צווישן ד״ר חיים וויצמאַן ז״ל און חיים נחמן ביאַליק ז״ל אין אָנהויב פון די 1920־ער יאָרן:

ווייצמאַן: „זאָג מיר, חיים נחמן, וואָס פאַר אַן ענטפער זאָל איך געבן לאָיד־דזשאָרדזשן וועלכער באַקלאָגט זיך און טענהט: ווו זענען די הונדערטער טויזנטער יידן וועלכע וועלן לויפן קיין פּאַלעסטינע ווי נאָר מיר וועלן פּראָקלאַמירן די באַלפור דעקלאַראַציע? דערווייל פאָרן אַריין נאָר אייניקע הונדערטער חלוצים. אויב די יידן וועלן נישט קומען מאַסנווייז, באַלד היינט, נישט מאָרגן, וועלן מיר און איר האָבן צרות! וואָס זאָל איך אים ענטפערן ?״

ביאַליק: „חיים, זאָג אונדזער פריינד לאָיד־דזשאָרדזש אַז דאָס יידישע פאָלק איז אַ קליינע אָבער אַ פּאַסקודנע...״

דוד בן־גוריון איז געווען אַ חכם און אַ מאָדערנער נביא. ער האָט שטענדיק געזאָגט: „עס איז נישט וויכטיק וואָס דער אָדער יענער גוי, שרייבער, דיפּלאָמאַט, דענ־

ווערן אונטערשטיצט פון פאַרשידענע אַראַבישע רעגירונגען, ווי אויך פון דער פּ.ל.אָ. די נעאָ־נאַציס געהערן צום טעראָריסטישן אינטערנאַציאָנאַל וועלכער ווערט אָנגעפירט דורך אַ לאַנד וועלכע טראָגט די מיטפאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַרן אויסברוך פון דער צווייטער וועלט־מלחמה.

אָ.נ.ר., די אײַזערנע גוואַרדיע, און אַנדערע נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטישע גרופּן האָבן אָנגעוואָרפן אַ מורא אויף ייִדן און ליבעראַלע עלעמענטן.

אין דער צײַט זענען אַנטשטאַנען פאַרשידענע אָפּאָזיציעס אין דער פּוילישער קאָמוניסטישער פּאַרטיי. יעדע פּאָר וואָכן האָט מען אַרויסגערופן קיין מאָסקווע די פירער. מען אַרעסטירט זיי גלייך און מ׳פּייניקט זיי. 263 אַלטע קאָמוניסטישע טוער זענען פאַרנאַרט געוואָרן קיין רוסלאַנד און מען האָט זיי דאָרטן דערמאָרדעט.

אין דער זעלבער צײַט ווערט אויך אויסגעמאָרדעט דער צענטראַלער אַקטיוו פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי. ביזן הײַנטיקן טאָג איז שווער אויפצוקלערן צי דאָס איז געווען אַ געמיינזאַמע אַקציע פון דער געשטאַפּאָ, אין פאַרשטענדיקונג מיט דער גע.פּע.אוּ. אָדער דאָס איז געווען אַ צופאַל.

מיטן אומברענגען די פירער פון דער ק.פּ.פּ. איז געקומען פון מאָסקווע אַ צוויטער אורטייל — ליקווידירן די ק.פּ.פּ. געשען איז עס אין יאָר 1938. אין דער צײַט זענען אין די פּוילישע תּפיסות ווי אין קאַרטוז־בערעזע געזעסן טויזנטער פּאַרטיי־מיטגלידער: ייִדן, ווײַסרוסן, אוקראַינער. פאַר די אַרעסטירטע איז דאָס פאַנאַנדערלאָזן די פּאַרטיי און ליקווידירן דעם מ.אָ.פּ.ר. געווען אַ קאַטאַסטראָפע, ווײַל דערמיט איז אָפּגעשטעלט געוואָרן די הילף פאַר פּאָליטישע אַרעסטירטע. די אמתע סיבה פון פאַנאַנדערלאָזן די ק.פּ.פּ. איז געווען די געהיימע אונטערהאַנדלונגען צווישן קאָמוניסטישן רוסלאַנד און פאַשיסטישן דײַטשלאַנד, וועגן אײַנטיילן צווישן זיך פּוילן. אין אַזאַ סיטואַציע האָט מאָסקווע נישט באַדאַרפט מער האָבן קיין קאָמוניסטישע באַוועגונג, וועלכע האָט איר געקאָנט שאַטן אין אירע פּלענער. ס׳האָט לאַנג נישט געדויערט ווי דער פּלאַן פון פאַנאַנדערטיילן פּוילן איז געוואָרן פאַרווירקלעכט.

צו ערשט איז געקומען אַ האַנדלס־אָפּמאַך צווישן רוסלאַנד און דײַטשלאַנד. אַן אָפּמאַך וועגן ליפערן סטראַטעגישע רוי־שטאָפן פאַר דער מיליטערישער אינדוסטרי. עטלעכע טעג שפּעטער — דעם 23טן אויגוסט 1939 איז אונטערגעשריבן געוואָרן דער ריבענטראָפּ־מאָלאָטאָוו „ניט אָנגריף־פּאַקט״. אַ טאָג שפּעטער האָבן די סאָוויעטן אַרויסגעוואָרפן די פאָרשטייער פון פראַנקרייך און ענגלאַנד — וועלכע האָבן פאַרהאַנדלט מיט רוסלאַנד וועגן שאַפן אַן אַנטי־היטלעריסטן פראָנט. דער פאַרראַט האָט געקאָסט דער וועלט אַ ים מיט בלוט, מיט מיליאָנען קרבנות. די אײראָפּעישע ייִדן האָבן באַצאָלט דעם העכסטן פּרײַז.

דעם ערשטן סעפּטעמבער זענען די היטלעריסטישע אַרמייען באַפאַלן פּוילן. דעם 17טן סעפּטעמבער זענען די סאָוויעטן אַרײַנגעדרונגען קיין מזרח־פּוילן. זיי האָבן געערדעט און געשריבן, אַז זיי זענען געקומען אַלס באַפרײַער און גענומען הונדערט טויזנט פּוילישע סאָלדאַטן און אָפיצירן — צווישן זיי פיל ייִדן — אין געפאַנגענשאַפט. נישט בעסער האָט אויסגעזען דער גורל פון דער ציווילער באַפעלקערונג, וועלכע איז אַנטלאָזן פון היטלעריזם. די „באַפרײַער״ זענען געווען די וועלכע האָבן אַרײַנגעזעצט אַ מעסער אין רוקן פון דער קעמפנדיקער פּוילישער אַרמיי. ווען נישט דער איבערפאַל וואָלט פּוילן, וואַרשײַנלעך, אָפּגעשלעפּט דעם קריג ביז ווינטער. דעמאָלט, קאָן זײַן, וואָלטן די ענגלענדער, פראַנצויזן און די אַנדערע פעלקער פון אײראָפּע געשאַפן אַ געמיינזאַמען פראָנט קעגן היטלעריזם.

אין פּוילן האָבן די נאַציס אָנגעטראָפן אויף אַ גינסטיקן באָדן — דאָס פּוילישע פאָלק איז געווען אין זײַן גרעסטער מערהייט אַנטיסעמיטיש געשטימט. די באַציאונגען צווישן ייִדן און פּאָלאַקן זענען געווען פאַרפּוילטע, עטלעכע טעג נאָך דער קאַפּיטולאַציע פון דער פּוילישער אַרמיי, קומען אָן קיין פּוילן די אויסראָטונגס־אײַנהייטן פון נאַציזם. זיי טרעטן גלייך צו דורך פאַרשידענע וועגן פּײַניקן און אויסראָטן די ייִדישע באַפעלקערונג. עס הייבט זיך אָן דאָס אַנטלויפן אין די סאָוויעטיש־באַזעצטע געביטן פון פּוילן.

די דײַטשע קריגס־מאַשין האָט געליטן גרויסע פאַרלוסטן אין מענטשן און מאַטעריאַלן אין דער צײַט פון דער פּויליש־דײַטשער מלחמה. דאָ קומען די סאָוויעטן צו הילף די נאַציס. ס׳ווערן שנעל אויסגעבעסערט די באַנליניעס, די שאָסייען און ס׳הייבן אָן פליסן ריזיקע מאַסן מאַטעריאַלן, רוי־שטאָפן, קאָרן און ווייץ פון רוסלאַנד קיין דײַטשלאַנד. די דײַטשע קריגס־אינדוסטריע הייבט גלייך אָן אַרבעטן אויף דער גאַנצער פּאַרע. מיט די רוסישע רוי־שטאָפן גרייט זיך דײַטשלאַנד אײַננעמען אײראָפּע.

אין פּוילן הייבט זיך אָן אַ געיעג נאָך יונגע מענטשן — אַלס שקלאַפן־אַרבעטער אין דער דײַטשער קריגס־אינדוסטריע און אין דער לאַנדווירטשאַפט.

אין יאָר 1940 אַנטשטייט אין פּוילן אַן אײַנהייטלעכע אונטערערדישע באַוועגונג צו וועלכע עס געהערן די פּ.פּ.ס., כאַדעקעס, פּויערים־פּאַרטיי און אַנדערע גרופּירונגען. ייִדישע אָרגאַניזאַציעס ווערן נישט אַרײַנגענומען. די פּוילישע דעלעגאַטור אָנערקענט נישט די פּוילישע ייִדן אַלס בירגער פון דעם לאַנד. ס׳ערשטע מאָל אין דער פּוילישע געשיכטע, ווערן ייִדן נישט אָנגענומען אין דער אַנטי־היטלעריסטישער באַוועגונג. ביז איצט האָבן ייִדן צוזאַמען געקעמפט אין די פּוילישע אויפשטאַנדן קעגן צאַריזם און אַנדערע אונטערדריקער.

אין אַזאַ לאַגע זענען ייִדן געצוווּנגען אַליין שאַפן אונטערערדישע אָרגאַניזאַציעס פון די פריערדיקע פּאַרטייען: „בונד״, ציוניסטן, קאָמוניסטן און רעליגיעזע גרופּן. מיט דער צײַט אַנטשטייט אַן אײַנהייטלעכע אונטערערדישע באַוועגונג אין עטלעכע שטעט פון פּוילן.

אין מאַי 1945 האָט דער נאַציזם אויפגעהערט צו עקזיסטירן. די רעשטלעך נאַציסטן וועלכע זענען אַנטלאָפן אין אַנדערע לענדער האָבן ווײַטער פאָרגעזעצט זייער טעטיקייט. ווען מערב־דײַטשלאַנד איז נאָך דער עוואַקואַציע פון די פיר גרויסמאַכטן געוואָרן אַ זעלבשטענדיקע מדינה, האָט דער נאַציזם ווידער אויפגעלעבט און איז הײַנט אַ כוח. די קינדער פון די אומגעקומענע נאַציס

ו. יאַבלאָנסקי

צום 50סטן יאָרטאָג פון אַ טראַגישער דאַטע

אין דער פעדעראַלער דייטשער רעפּובליק איז דאָס יאָר אָפּגעצייכנט געוואָרן דער 50־סטער יאָרטאָג פון היטלערס קומען צו דער מאַכט. מזרח־דייטשלאַנד האָט דורכגעפירט מיליטערישע מאַרשן, כדי צו דעמאָנסטרירן זייער כוח.

טראָץ דעם געפינען זיך אין די רייען פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי היינט־צו־טאָג געוועזענע נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטן, וועלכע פאַרנעמען גאָר וויכטיקע אַמטן אין דער אַדמיניסטראַציע. אין מזרח־דייטשלאַנד איז ביזן היינטיקן טאָג נישט פאָרגעקומען קיין איין פּראָצעס קעגן נאַצי־פאַרברעכער.

★

ס׳איז באַקאַנט, אַז דער היטלעריזם האָט פון 1939 ביז 1945 אומגעבראַכט 50 מיליאָן מענטשן, צווישן זיי זעקס מיליאָן ייִדן. ביזן קומען צו דער מאַכט האָט דער נאַציאָנאַל־סאָציאַליזם אויך נישט ווייניק קרבנות אויף זיין געוויסן. נאָר די צאָל איז דערווייל אומבאַקאַנט.

דער נאַציאָנאַל־סאָציאַליזם האָט זיך באַזירט אויף מוסאָליניס פאַשיזם, וועלכער איז געבוירן געוואָרן אין יאָר 1922. פון דער צייט, ביזן דעראָבערן די מאַכט אין 1933, האָבן נאָך די אַרבעטער־פּאַרטייען אין דייטשלאַנד זיך אַנטקעגנגעשטעלט דער נאַצי־באַוועגונג. נאָכן דעראָבערן די מאַכט, מיט דער מיטהילף פון די בירגערלעכע פּאַרטייען, ביזן אויסברוך פון דער צווייטער וועלט־מלחמה, האָט דער היטלעריזם ביי זיך אין לאַנד און שפּעטער, ווען ער איז אריינגעדרונגען קיין עסטרייך, טשעכיע, קלייפּעדע, געמאָרדעט און געפּייניקט ייִדן, סאָציאַליסטן און אפילו קאַטאָליקן.

ווער זענען געווען די אונטערשטיצער פון נאַציאָנאַל־סאָציאַליזם? אין דער ערשטער רייע: די אייגנטימער פון די גרויסע קריגס־פאַבריקן, די פינאַנס־וועלט, וועלכע האָט אָפּערירט מיט די אינטערנאַציאָנאַלע פינאַנס־געזעלשאַפטן.

דער פאַטאַלער אָפּמאַך צווישן די סאָוויעטן און דייטשלאַנד אין ראַפּאַלאָ, אין יאָר 1923, האָט צווישן אַנדערע געהאַט אַ געהיימען פּונקט וועגן דערלויבן דער ווייַמאַרער רעפּובליק — וועלכע האָט אין געהיים פּראָדוצירט געווער, אויספּרוּוון עס אין סאָוויעט־רוסלאַנד. שוין אין 1923 קומען פאָר געמיינזאַמע מאַנעווערס צווישן דיביידע לענדער, אויף דער סאָוויעטישער טעריטאָריע. זינט פּיאָטער דעם גרויסנס צייטן, האָבן די רוסן, דורך פאַרשידענע וועגן געזוכט די צוזאַמענאַרבעט מיט קייזערלעכן דייטשלאַנד; מיט די פירער פון דער ווייַמאַרער רעפּובליק און שפּעטער — מיטן נאַציאָנאַל־סאָציאַליזם.

אין די קריטישע טעג פון 1932 ווען די היטלעריסטישע באַנדעס האָבן אין טאָג־טעגלעכע קאַמפן מיטן דייטשן אַרבעטער־קלאַס געשלאָגן און געמאָרדעט אַרבעטער־טוער איז פלוצלונג פון קאָמינטערן געקומען דער רוף — צו באַקעמפן די דייטשע „סאָציאַל־פאַשיסטן” — די דייטשע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע.

מיט דער טאַקטיק פון קאָמינטערן איז דורכגעבראָכן געוואָרן דער אייניהייטס־פראָנט צווישן די פּאַרטייען.

די שפּאַלטונג אין די רייען פון אַרבעטער־קלאַס האָט פאַרגרעסערט די שאַנסן פון די היטלעריסטן לעגאַל צו געווינען די וואַלן, און דעראָבערן די מאַכט אין יאָר 1933.

די עפענונג פון רייכסטאַג איז פאָרגעקומען אונטערן פאָרזיץ פון קלאַראַ צעטקין, וועלכע איז ספּעציעל געקומען פון מאָסקווע (זי איז געווען די עלטסטע אויסגעוויילטע דעפּוטאַטין). נאָכן אונטערצינדן דעם רייכסטאַג דורך אַ האָלענדישן פּראָוואָקאַטאָר וואַן דע לובע, האָבן זיך אָנגעהויבן אַרעסטן פון אַרבעטער־טוער, זשורנאַליסטן און ייִדן. אַ סך זענען באַלד געוואָרן דערמאָרדעט. טייל האָט מען אינטערנירט אין די קאָנצענטראַציע־לאַגערן פון זאַקסענהויזן און דאַכאַו. צווישן די אינטערנירטע האָבן זיך געפונען אַלע סאָציאַליסטישע און קאָמוניסטישע דעפּוטאַטן מיט ערנסט טעלמאַן אין דער שפּיץ. אין אַלע אייראָפּעישע קאָמוניסטישע פּאַרטייען איז געקומען צום אויסדרוק דער פּראָטעסט קעגן דער שענדלעכער האַנדלונג פון קאָמינטערן, צוליבן צעברעכן דעם אייניהייטס־פראָנט.

פון דעם מאָמענט דאַטירט זיך די ערנסטע אָפּאָזיציעס אין די רייען פון די מאָנאָליטישע קאָמוניסטישע פּאַרטייען. דער נאַציאָנאַל־סאָציאַליזם הייבט אָן אויסשפּרייטן זיינע איינפלוסן אין פאַרשידענע לענדער פון אייראָפּע — ווי: עסטרייך, טשעכיע, רומעניע, ליטע און אויך פוילן.

הייט, וואָס זעט נישט פאַר זיך קיין אויסוועג.

געוויס — מיליאָנען מענטשן דעמאָנסטרירן קעגן דער פּראָדוקציע פון אַטאָמיש געווער — צום באַדויערן איז עס אַן איינזייטיקע דעמאָנסטראַציע, ווייל אין די טאָטאַליטאַרע לענדער דעמאָנסטרירט מען נישט. די דאָזיקע דעמאָנסטראַציעס פאַרשווערן אָבער די אַנטוואָפענונגס אונטערהאַנדלונגען, ווייל אַ דאַנק זייער דרוק, האָפן די סאָוויעטן, וועט זיי געלינגען אַרויסצובאַקומען בעסערע באַדינגונגען און קאָנצעסיעס.

דער שווער־פּונקט אין גאַנצן קאָמפּלעקס פראַגן ליגט אין דעם אומצוטרוי צווישן פעלקער און לענדער. וואָרעם אַלע צדדים פאַרשטייען, אַז מען מוז באַגרענעצן די באַוואָפענונג. די צרה באַשטייט אָבער אין דעם נישט געטרויען אַז די אָפּמאַכן וועלן אָפּגעהיט ווערן. און איינעם אַזאַ באַווייז האָבן מיר דאָך שוין: דער אָפּמאַך וועגן מענטשנרעכט צווישן מערב און מזרח. אַן אָפּמאַך, וועלכער איז באַלד געבוירן געוואָרן ווי אַ קריפּל און האַלט אויף זיינע פאַרקריפּלטע באַגריפן, ווייל יעדער פאַרשטייט מענטשנרעכט, ווי אַזוי עס פּאַסט זיך אַריין אין זיין רעזשים.

שלום ג.

צווישן זײַן און נישט זײַן

די טעכנאָלאָגיע וואָס שפּאַנט מיט שנעלע טריט אין דער ריכטונג אויפצובויען אַ מעכטיקן קריגס־אַרסענאַל, מאַרשירט אונטער דער לאָזונג פון ... שלום.

אין אָט דעם כסדרדיקן געיעג נאָכן שלום, האָט מען דערווייל אויפגעשטעלט אַן אַטאָמישן פּאָטענציאַל, פאַרנוצנדיק דערביי צוויי־פינפטל פון די בודזשעטן, וואָס ווערן אין דער וועלט אויסגעגעבן אויף וויסנשאַפטלעכע פאָרשונגען. דער דאָזיקער נוקלעאַר פּאָטענציאַל איז בכוח צוויי מאָל חרוב צו מאַכן די וועלט. (כאָטש ציניקער פרעגן: צו וואָס צוויי מאָל, וועט דאָך נאָכן ערשטן מאָל סיי ווי גאָרנישט איבערבלייבן חרוב צו מאַכן ...) גלויבן מיר די וויסנשאַפטלער אויפן וואָרט, ווייל טאָמער חלילה וועלן זיי זיך איינשפּאַרן און דווקא וועלן עס דערוויזן, קאָן אַמאָל נישט בלייבן קיינער זאָל עדות זאָגן, ווי ווייט דער עקספּערימענט איז געלונגען ...

די אומזיכערקייט מיטן מאָרגן, שטערט דעם נאָרמאַלן גאַנג פון לעבן. אַ מענטש, וואָס קאָן נישט פּלאַנירן זיין לעבן אויף אַ ווייטער מעטע — ווערט אַפּהענטיק, פּעסימיסטיש און פאַרלירט יעדע שעפערישע איניציאַטיוו וועלכע איז נויטיק פאַר דער אַנטוויקלונג פון אידייען, צי דאָס איז אויפן וויסנשאַפטלעכן געביט (מעדיצין, טעכנאָלאָגיע פון טאָג־טעגלעכן לעבן) אָדער פּריוואַטע אונטערנעמערישקייט.

די אומזיכערקייט מיטן מאָרגן, די טרויעריקע נביאות פון דעם, אויף וואָס מיר קאָנען זיך ריכטן, אויב ... שטעלט אונטער אַ פראַגע־צייכן די עלעמענטאַרסטע באַדערפענישן און די נאַטירלעכסטע פאַרלאַנגען:

— האָט דער מענטש אַ רעכט אויפצושטעלן א פאַמיליע, אָדער נישט?

— וויפיל צייט איז אים, דעם מענטש נאָך פאַרבליבן?

די דאָזיקע פראַגן טראָגן שוין אין זיך די עלעמענטן פון דעסטרוקציע פון אָרגאַניזירטער געזעלשאַפט, און עס ווערט אַ באַדערפעניש פון לעבן מיטן טאָג. היינט.

ביי טייל ווערט דאָס לעבן מיטן היינט אידענטיפיצירט מיט הפקר און דער רעזולטאַט: די באַוואָפנטע, טעראָריסטישע באַנדעס וועלכע בושעווען מיט אָדער אָן „אידעאָלאָגישע עטיקעטן״.

דערווייל טוען וויסנשאַפטלער, מיליטערישע סטראַטעגן און פילאָסאָפן ס'זייעריקע. דיסקוטירן וועלכע אַטאָמישע קראַפט איז פאַר אַ מדינה נויטיק צו פאַרמאָגן, כדי דאָס קעגנערישע לאַנד (דער עווענטועלער שונא) זאָל מורא האָבן זיך באַנוצן מיטן אַטאָמישן כוח, וויסנדיק וועגן די קאָנסעקווענצן וועלכע אַזאַ טאַט קאָן ברענגען.

נאָך דעם, ווי אַלע מלוכות וועלכע פאַרמאָגן אַטאָמיש געווער האָבן אָפּגעגעבן פייערלעכע דעקלאַראַציעס, ספּעציעל אַמעריקע און רוסלאַנד, אַז זיי וועלן נישט זיין די ערשטע זיך מיט דעם געווער צו באַנוצן — האָט זיך ערשט אָנגעהויבן די סטראַטעגישע דיסקוסיע וועגן דער צווייטער רונדע.

דאָס הייסט — אַז נאָך דעם, ווי איין לאַנד האָט פאָרט נישט אויסגעהאַלטן און געלאָזט אין גאַנג אירע אַטאָמיש אויסגעשטאַטע ראַקעטן, כדי צו פאַרניכטן אַ צווייט לאַנד און די טעכנישע איינריכטונגען וועלכע דאָס לאַנד פאַרמאָגט — דאַרף דאָס צווייטע לאַנד פּלאַנירן איר מיליטערישע קאַפּאַציטעט צו אַזאַ מדרגה, אַז זי זאָל פאָרט זיין בכוח ענטפערן מיט אַ קעגן־אָנגריף.

דאָס פאַרמאָגן אַזאַ קאַפּאַציטעט דאַרף ערשט זיין די ריכטיקע סיבה, צוליב וועלכער סיזאָל אויסגעמיטן ווערן דער ערשטער אָנגריף.

אין מיטן פון אָט דעם טעאָרעטישן קאָפּ־שווינדל, (ווו אין קאָן שטייט אונדזער זיין — אָדער נישט זיין) קומען אַרויס פאַראַנטוואָרטלעכע מיליטער־לייט מיט דער מיינונג, אַז דאָס פּראָדוצירן ראַקעטן וועלכע קאָנען טראָגן די אַטאָמישע באָמבע איבער קאָנטינענטן, צום ווייטסטן ווינקל פון דער ערד, ווערט נישט געמאַכט אויפן פאַרלאַנג פון מיליטער־לייט, ווי אַ מיליטערישע נויטווענדיקייט, נאָר אונטערן דרוק פון טעכניקער, וואָס פּראָדוצירן די דאָזיקע פאַרניכטונגס מכשירים.

מיר האָבן תמיד געגלויבט, אַז טעכניקער און וויסנשאַפטלער געפינען זיך אונטערן דרוק פון פּאָליטיקער — און אין פּאָליטיק קומען אַמביציעס: פּערזענלעכע נאַציאָנאַלע. פאַר לאָגיק איז נישטאָ קיין סענטימענטן. און דאָ האָבן מיר גאָר דערזען אַ קאַפּויער בילד, וואָס וועט אונדז אפשר באַווירקן איבערצוטראָגן אונדזערע סימפּאַטיעס און דרך־ארץ פון די וויסנשאַפטלער צו די פּאָליטיקער ...

אַ חוץ אַלעמען: די מיליטערישע בודזשעטן, וואָס דאַרפן באַצאָלן פאַר דער פּראָדוקציע פון אינסטאַלירן און אָפּהיטן די דאָזיקע ווייט־שיסנדיקע ראַקעטן — דערגייען אין די מיליאַרדן דאָלאַרן. זיי ווערן אָפּגעשפּאָרט פון די באַדערפענישן פון דער באַפעלקערונג, ווו מען נויטיקט זיך אין זיי אַממערסטן.

דאָס נאַטירלעכסטע — רעקאָמענדירן פאַכלייט וואָס וויסן מיט וואָס דער ענין שמעקט — איז צו פאַרניכטן דעם גאַנצן זאַפּאַס פון אַטאָמישן וואָפן און — פּטור.

אין דעם זעלבן אָטעם גיבן זיי אָבער צו (אַביסל פאַרשעמט), אַז דאָס איז אַן אוטאָפּיע; אַז אין יאָר 1928 האָט אַ קאָנפערענץ פון 62 לענדער אונטערגעשריבן אַן אָפּמאַך וואָס פאַרווערט מלחמה.

דעם אָפּמאַך אויפצוצווינגען אויף די פעלקער, זיי זאָלן אים אָפּהיטן, האָט מען איבערגעלאָזט פאַר דער מאָראַלישער פאַראַנטוואָרטלעכקייט און געוויסן פון דער עפנטלעכער מיינונג.

אַזוי שנעל אָבער ווי מ'האָט דעם אָפּמאַך פייערלעך אונטערגעשריבן — אַזוי שנעל האָט מען אין אים פאַרגעסן.

די היינטיקע דעקלאַראַציעס וועגן „נישט באַנוצן זיך דער ערשטער״ וועלן אַזוי לאַנג אָפּגעהיט ווערן, ווי לאַנג עס וועט זיך לוינען די, וועלכע האָבן אַזעלכע דעקלאַראַציעס אָפּגעגעבן.

אין אָט דעם פאַרכישופטן ראָד באַוועגט זיך אַ מענטש־

הענט ליגט דער כוח פון אַרויסרופן מלחמות; אַראָפּוואַרפן רעגירונגען; מאַכן אַ קריזיס.

האָט אָבער לעצטנס אַ טרויער איינגעהילט די ייִדן האַסער. פרעגט איר פאַרוואָס? פשוט. ווייל אַלץ וואָס זיי האָבן געדרשנט און אויסגעטראַכט אויף ייִדן, וואָס אָנבאַלאַנגט געלט, איז אויף אַ פּאַראַדאָקסאַלן אופן רעאַליזירט געוואָרן דורך די אַראַבער.

דאָס זענען דאָך די אַראַבער וועלכע שאַלטן און פּראַלן היינט מיט דער וועלט־ווירטשאַפט. דאָס זענען די אַראַבער, וועלכע העכערן יעדן „מאָנטיק און דאָנערשטיק" די פּרייזן פון אויל און פאַרגרעסערן דורך דעם די אינפלאַציע און דערמיט די אַרבעטסלאָזיקייט. דאָס זענען דאָך זיי, די אַראַבער, וועלכע באָרגן היינט אַזוינע סומעס פון וועלכע קיין שום ייִדישער באַנקיר האָט אַפילו נישט געקאָנט טרוימען. זיי צווינגען קאָמפּאַניעס און רעגירונגען אָנצונעמען אַ באָיקאָט אויף ייִדן. קיינמאָל אין דער געשיכטע איז נישט געווען אַזאַ קאָנצענטראַציע פון געלט אין די הענט פון אַזאַ קליין הייפל מענטשן: אַ נעץ פון האָטעלן, קאָנצערנען פון אויטאָס; פלי־געזעלשאַפטן; אינוועסטירונגען אין גאַנצע לאַנד־קוואַרטאַלן, ים־ברעגן און אפילו גאַנצע דערפער.

ווי אומגלויבלעך דאָס זאָל נישט קלינגען, בלייבט עס דאָך אַ פאַקט וועלכער לערנט: — אַז די אַלע וועלכע האָבן מכלומרשט אַזוי געציטערט פאַר דעם ייִדישן קאַפּיטאַל, ווייל דורך דעם קענען זיי (ייִדן) נאָך באַהערשן די גאַנצע וועלט — זיצן איצט אַזוי רואיק און זענען אינגאַנצן גלייכגילטיק צו דעם וואָס אַראַביש געלט מאַכט מיט דער וועלט.

מען קען דעריבער מיט זיכערקייט זאָגן, אַז אויך דער אַלט־נייער פינאַנס־אַרגומענט ווערט לחלוטין אָפּגעפרעגט, פון לעבן גופא, פאַר אַלעמענס אויגן.

פרעגן מיר דעריבער: אויב נישט די מעשה לבנון און אויך נישט דער אַמאָליקער אויסגעשריי וועגן די ייִדישע ראָטשילדס און אָפּענהיימערס, איז וווּ ליגט פאָרט די סיבה פון דעם מאָדערנעם אַנטיסעמיטיזם?

★

ס'לאָזט זיך טראַכטן, אַז דער לעצטער אויסברוך פון אַנטיסעמיטיזם דרינגט פשוט פון דעם, וואָס די וועלט קען נישט — און וויל נישט — טאָלערירן אַ שטאַרקן ייִד. מען איז געוווינט געווען צו קוקן אויף דעם ייִד ווי אַ שוואַכלינג, אַ שלימזל, ווען עס קומט צו פיזישן כוח, ספּעציעל אין פּוילישן מיליטער... אַ צעקראַכנקייט — וואָס איז דער אָביעקט פון חוזק.

די פעלקער פון דער וועלט האָבן זיך אַזוי איינגעלעבט מיט דעם געדאַנק, אַז מען קען דעם ייִד טראַקטירן לויט יעדן פאַרלאַנג און געשמאַק — אַז זיי קענען איינפאַך נישט פאַרדייען דעם געדאַנק, אַז זיי האָבן מער נישט די מעגלעכקייט פון זען דעם אויסגעשפּעטן ייִד — נאָר זיי מוזן (נעבעך) זיך מודה זיין, אַז אַ נייער ייִד איז דאָ אויף דער וועלט: — אַ ייִד וועלכער קען זיך אַריינזעצן אין אַ טאַנק; פליען אַזוי הויך, אַז די סאָוויעטן מוזן קנייטשן דעם שטערן און קענען נעבעך (דערווייל) נישט דערגיין דעם סוד...

זיי, די אַדללייט, קענען נישט פאַרגעסן דאָס וואָס ס'איז לחלוטין נישט ווערט צו געדענקען. אָבער פאַר אונדז איז דאָס געדענקען אַ געבאָט און דאַרף ווערן אַ דעוויז.

נעמט, למשל, פעלקער ווי ענגלאַנד, פראַנקרייך און דייטשלאַנד. פאַר זיי איז דאָך דער געפייניקטער, דער פאַרברענטער, דער פאַרטריבענער און באַרויבטער ייִד געווען אַ טאָג־טעגלעכע וויזיע; אַז דער ייִד דאַרף זיין גרייט אויסצוקויפן זיין לעבן, וואָס איז געהאָנגען אויף אַ האָר, איז פאַר די פעלקער געווען אַ נאָרמאַלע דערשיינונג.

די ענגלענדער, וועלכע זענען געקומען קיין ישראל צוזאַמען מיט די פראַנצויזן און דייטשן אין די צייטן פון די קרייץ־צוגלער האָבן אין ישראל געטאָן מיט דעם קליינעם הייפל ייִדן פונקט אַזוי ווי זיי זענען געוווינט געווען צו מאַכן פון דעם ייִד אַלץ וואָס זייערע הערצער האָט פאַרגלוסט. די אור־אייניקלעך פון די אַלטע קרייץ־צוגלער געדענקען נאָך אַלץ גוט די צייטן ווען מען האָט נישט דערלויבט די ייִדן צו וווינען אין ירושלים — און היינט דאַרפן זיי גאָר אונטערהאַנדלען מיט די פאָרשטייער פון דער ייִדישער רעגירונג, וועגן די רעכט אויף זייערע הייליקע ערטער.

וועגן דער קאַטוילישע קירכע, וואָס איר צענטער איז אין רוים, דאַרף מען באַשטימט נישט פאַרלירן קיין סך ווערטער.

ס'זענען געווען צייטן, אַז ווי נאָר אַ ייִד האָט זיך פאַרבלאָנדזשעט און איז אַדורכגעגאַנגען אַ קבר, אונטערן אויפזיכט פון דער קירכע אין דער אַלטער שטאָט (ירושלים) זענען זיינע ביינער צעטרייבערט געוואָרן.

יאָ, דער וואַטיקאַן האָט נאָך נישט פאַרגעסן די צייט ווען מען האָט די אומגליקלעכע ייִדן פאַרפייניקט אין די קעלערן פון דער אינקוויזיציע — דעריבער איז אים אַזוי שווער צו זיין איינשטימיק מיט אַ שטאַרקן ייִד, וועלכער קען געבן אַ שטאַרקן קלאַפּ, ווען דאָס איז נויטווענדיק. ס'זעט עפּעס אויס, אַז דער וועלט לייגט זיך גאָר נישט אויפן שכל, אַז דער ייִד פון היינט — איז נישט דער ייִד פון נעכטן.

קומען זיי צו אונדז און פרעגן ציניש: „היתכן: מילא, די אַראַבער זענען אַ פּרימיטיוו פאָלק אָן בילדונג, איז וואָס קען מען פון זיי דערוואַרטן, אָבער איר, דאָס פאָלק פון תנ"ך, פון די נביאים, איר פאַרגיסט גאָר בלוט?"

די מיינונג, אַז דעם פיינד איז אַלץ דערלויבט — און אונדז איז אַלץ פאַרווערט — איז געבויט אויף דער אויסגעוועפּטער טעאָריע פון אונטערשטעלן די צווייטע באַק. מיר ייִדן האָבן קיינמאָל נישט אָנגענומען די טעאָריע.

דאַרפן מיר זיך דעריבער גאַנץ ווייניק רעכענען מיט דעם, וואָס די וועלט קען אונדז נישט מוחל זיין די „זינד" פון זיין אַ שטאַרקער ייִד.

אונדזער אויפגאַבע איז צו טאָן אַלץ, מיר זאָלן בלייבן שטאַרק סיי אַלס אַ ייִד און סיי אַלס אַ פאָלק.

א. זילבער

מאָדערנער אַנטיסעמיטיזם

אַנטיסעמיטיזם איז כמעט אַזוי אַלט ווי דאָס יידישע פאָלק. וועגן אים איז שוין אַזוי פיל געשריבן געוואָרן — סיי פאַר — און סיי קעגן — אַז מען קען דאָ ריזיקירן צו פּאַראַפראַזירן די ווערטער פון אקדמות (געלייענט אין יום־טוב פון שבועות): „ווען אַלע הימלען וואָלטן געווען פּאַרמעט און אַלע וואַסערן טינט וואָלט מען אויך נישט געקענט אָנשרייבן די סודות פון דער תורה".

ווער קאָן זיך אונטערנעמען (אַפילו מיט אַ קאָמפּיוטער) אויסצורעכענען דאָס אַלץ, וואָס די אַנטיסעמיטן האָבן וועגן אונדז אריינגעלערנט און ארויסגעלערנט.

ס'איז נישט מעגלעך און נישט כדאי.

דאָך, אַז ווען מען וואָלט געטיילט מעדאַלן פאַר אַנטיסעמיטישע פּראָפּאַגאַנדע — קומט אונדז עפּעס אויס וואָלט דאָס יאָר 1982 זיך זיכער כשר פאַרדינט אַזאַ אויסצייכענונג.

ווי אַ לאַווע־אויסגוס האָט דער יידנהאָס אַרומגעכאַפּט כמעט די גאַנצע וועלט. און כאָטש ביטער געטראָפן פון דער יידן־פאַרברעכערישער שנאה האָבן מיר דאָך באַוווּנדערט מיט וויפל אַנטשלאָסנקייט זיי האָבן דאָס געטאָן און טוען ווייטער זייער עקלדיקע אַרבעט.

דער געדאַנק הערט נישט אויף צו פּייניקן! פון וואַנען ווידער אַ מאָל אַזאַ אַנטשיידענע זאָאָלאָגישע שנאה צו אונדזער פאָלק? צי זענען זיי ביי דער מיינונג, אַז דער אשמדאי האָט נאָך צו ווייניק פאַרצוקט פון אונדזער פאָלק ? !

דו פרעגסט און זוכסט אַן ענטפער. אָבער קיין תשובה איז נישטאָ. סיידן מען זאָל אָננעמען פאַר אַן ענטפער דעם אַלטן כלל: „ס'איז באַקאַנט אַז עשו האָט פיינט יעקבן".

דאָס וואָלט, אָבער, קוים געווען אַ פאַרענטפערונג און בשום אופן נישט קיין ענטפער.

זיך אין פוילן אַלס טייל פון וואַרשעווער פּאַקט. די פּוילישע קאָמוניסטן האָבן צוריקגעשטעלט די ציווילע אָרדענונג און זיי האָבן קיינעם נישט געהרגעט...

דער קאָרעספּאָנדענט האָט אים געפרעגט וועגן זיין מיינונג בנוגע דער מיליטערישער הילף פאַר עטיאָפּיע קעגן עריטרעאַ, וווּ עס זענען געהרגעט געוואָרן טויזנטער ציווילע מענטשן. אויך דאָס האָט נישט געמאַכט קיין איינדרוק אויף דעם שרייבער וואָטען, הגם דער קאָרעספּאָנדענט באַמערקט, אַז ער איז געזעסן אויפן עק פון דער שטול.

ביי אונדזערע אינטעלעקטואַלן הייסט דאָס — אַ וואַרעמער הומאַניסט...

זאָגן אַנדערע: ס'איז די מעשה לבנון, וואָס האָט ווי אַ ווולקאַן־אויסברוך געגעבן די מעגלעכקייט צו דער אַנטפּלעקונג פון אַזאַ אומפריינדשאַפט. אומזין! דאָס קען לייכט אָפּגעפרעגט ווערן פון יעטוועדן בר־דעת. ווער ווייסט דאָך נישט וויפל קרבנות פון לבנונער פאָלק האָט איינגעשלונגען דער סירישער „מולך", דער אַראַפאַטישער „מולך" און די פאַרשידענע רעליגיעזע גרופּן מיט אַ שאַשטיל. בלוט איז געווען ביליקער ווי וואַסער און קיינער האָט נישט רעאַגירט.

אפילו דער פּויפּסט אַליין, וועלכער איז לעצטנס געוואָרן אַ „פליענדער האָלענדער" צו מאַכן שלום אין פאַרשידענע לענדער — איז אַלע יאָרן שטילער פון וואַסער, זייענדיק אַן עדות, ווי זיינע הייליקע קריסטן שעכטן און ווערן גרענעצלאָז געשאָכטן. און ווידער אַמאָל שאַ־שטיל. מען הערט נישט די שטים פון וואַטיקאַן.

זיי, די אַלע מכלומרשטע בני רחמנים ווייסן גאַנץ גוט, אַז ישראל האָט נאָר געוואָלט (און געמוזט) אָפּהאַקן דעם קאָפּ פון דער אַראַפאַט־שלאַנג, וועלכער טוט טאָג־איין — טאָג־אויס באַדראָען דאָס לעבן פון אונדזער פאָלק און מדינה. — און דאָ האָט זיך מיט איינמאָל אויפגעהויבן דער הילך־געשריי.

ניין. נישט די רחמנות־געפילן צום לבנונער פאָלק האָט אַרויסגערופן דעם האָס קעגן אונדז.

די לבנונער באַפעלקערונג גייט זיי אָן ווי אַ הונט די לינקע פּאה.

איז ווו דען קענען מיר זוכן די מאָטיוון פאַר די לעצטע, ביז גאָר שאַרפע אַרויסטרעטונגען קעגן יידן?

אין די גאָר אַלטע „גוטע צייטן" איז דער אלף און תו (תוו) פון די אַנטיסעמיטן געווען, אַז יידן האָבן אַ ספּעציעלע באַציאונג צו געלט: — געלט האָבן זיי ליב, מער פון אַלץ.

אין דעם מיטאָס וועגן יידן און געלט שפּילט די מעשה מיט דעם עגל־הזהב (גאָלדן קאַלב) אַן ערשטראַנגיקע ראָל. דער ייד, דאָס „ווייסט" יעדער אַנטיסעמיט איז נאָר פאַראינטערעסירט אין געלט. מיט אַרבעט שעמט ער זיך נעבעך. און ווייל דאָס איז געווען דער צענטראַלער פּונקט אין זייער לעבן — טענהן די יידן־האַסער — האָבן זיי זיך באַמיט צו זיין די בעסטע אויף דעם געביט: זיי זענען קרעדיט־אָרגאַניזאַטאָרן, זיי (די יידן) זענען דאָס די וועלכע נעמען אַ ביז גאָר הויכן פּראָצענט פאַר דעם געלט וואָס זיי באָרגן די גראַפן און דעם פאָלק. אין די אויגן פון די אַנטיסעמיטן קען מען אַלע שלעכטע שטריכן, וועלכע זענען פאַרבונדן מיט געלט, געפינען נאָר ביי יידן: קאַרגשאַפט; נישט פאַרגינערישקייט; גייציקייט; אָפּנאַרעריי. אַלס אַזאַ ווערט דער ייד פאַרגעשטעלט אין זייער ליטעראַטור; אַלס אַזאַ זעט מען אים אויף די בינעברעטער. ווער געדענקט דאָס נישט די טיפּן: — פייגין (אָליווער טוויסט) אָדער שיילאָק?

נענטער צו אונדזער צייט האָבן די יידנפרעסער גאָר געזען די אָפּענהיימערס; די ראָטשילדס; די וואַרבורגס. זיי — די יידישע גבירים — האָבן די שונאי ישראל געטענהט, האָבן דעם שליסל צו דער וועלט; אין זייערע

אָבער דער „עידזש״ ווערט ווייטער קריטיקירט פון אַנדערע יידישע מענטשן. אין סאַמע מיטן פון דער לבנון־מלחמה האָט דער „עידזש״ אָפּגעדרוקט אַ „בריוו אין רע־דאַקציע (דעם 15־טן אויגוסט 1982), וועלכער שרייבט זיך אונטער: סעקרעטאַר פון פּאַלעסטינער אַרבעטער־יוניאָן צענטראַל־קאָמיטעט. אין דערמאָנטן בריוו זאָגט מר. ט. שער, „אַז די פינפטע קאָנפערענץ פון די ציוניסטן אין לאָנדאָן, אין 1901, האָט באַשלאָסן אויסצוראָטן די גאַנצע פּאַלעסטינער ראַסע...״

אויף דערויף האָט מר. בן־ציון פּאַטקין אַריינגעשיקט אַ בריוו אין רעדאַקציע פון „עידזש״, ווו ער בעט אַז מר. טאָני שער זאָל אים אָנרופן די קוועלע פון זיין בייז־וויליקער אינפאָרמאַציע וועגן אַ ציוניסטישער קאָנפערענץ אין 1901 און איר כלומרשטער רעזאָלוציע וועגן אויסראָטן די פּאַלעסטינער ראַסע.

דער „עידזש״ האָבן בן־ציון פּאַטקינס בריוו נישט אָפּגעדרוקט און ער האָט אים שפּעטער אַריינגעשיקט אין „קוואַדראַנט״ און איז געוואָרן אָפּגעדרוקט אין יאַנ.־פעב. נומער 1983. אין זיין בריוו פּאַראורטיילט ער שוין די חוצפּהדיקע אַרויסטרעטונג פון ברענדאַן מאָלאָנעי, פאַר־גלייכנדיק אים צו אַ שיכורן פּאָליציאַנט אין צאַרישן רוס־לאַנד, וועלכער טענהט: „וואָס איר געמיינע יידן זאָלט נישט טאָן — זייט איר אַלע זשידי...״ (אַ באַלידיקנדיקער אויסדרוק אין רוסיש).

אַן אַנדערער יידישער זשורנאַליסט, מאַרק בראַהאַם פון סידנעי (ער האָט אַ מאָל געשריבן אָפּט אין „די אוי־סטראַליען דזשואיש העראַלד״) שרייבט אויך אַ בריוו אין זעלבן נומער „קוואַדראַנט״ וועגן דער בריוו אין רע־דאַקציע פּאָליטיק פון „עידזש״. ער דערמאָנט, אַז אין שיי־כות מיט דער אויספאָרשונג וועגן דער אַנטי־יידישער ראַדיאָ־סטאַציע „דריי־סי־אַר״ (אָקט. 1978) האָט ער אַריינגעשיקט דריי בריוו אין רעדאַקציע פון „עידזש״, וועלכן זיי האָבן זיך אָפּגעזאָגט צו דרוקן.

ווי מיר קענען זעען, איז די דאָזיקע צייטונג גאַנץ איבערקלייבעריש וואָס שייך איר כלומרשט „אָביעקטיווע אינפאָרמאַציע...״

די יודאַ וואָטען קאָנטראָווערסיע

אין „קוואַדראַנט״ האָט זיך אַנטוויקלט אַ שאַרפע קאָנטראָווערסיע אַרום דעם באַקאַנטן שרייבער יודאַ וואָ־טען. מיר ווילן זיך נישט אַריינלאָזן אין פּרטים וואָס דער אָדער יענער שרייבער האָט געשריבן, אין גרונט גענומען באַשטייט די פראַגע אין דעם: צי קען אַ קאָמוניסטישער שרייבער זיין אַ הומאַניסט, בעת ער פּרידיקט יושר אין דער קאַפּיטאַליסטישער וועלט און אין דער זעלבער צייט אַקצעפּטירט ער, און פאַרענטפערט, די ברוטאַלע מעשים אין די קאָמוניסטישע לענדער.

אין פאַרטיידיקונג פון יודאַ וואָטען איז געקומען די באַקאַנטע אויסטראַלישע שרייבערין (פון יידישער אָפּשטאַ־מונג) נענסי קיסינג. אַ געוויסע צייט האָט זי פאַרנומען דעם חשובן אַמט פון פאָרזיצערין פון דעם אויסטראַ־לישן ליטעראַטור־קאָמיטעט, אַ מלוכהש־סובסידירטע אָרגאַניזאַציע צו פאַרטיילן אונטערשטיצונג פאַר אוי־סטראַלישע שרייבער.

זי שרייבט:

„דער מענטשלעכער שכל אַרבעט אָפט אויף אַ צעשפּאָלטענעם אופן. אונדזער גרונט־סכיזאָפרעניע אַרבעט אויף אַזאַ אופן, אַז טייל מענטשן קענען באַגיין אָדער פאַרטיידיקן גרויליקע מעשים און גלייכצייטיק טוען און שאַפן גוטע זאַכן, וואָס שאַפן פאַר זיי דוירערהאַפטע אָנערקענונג...״

„דערפאַר דאַרף מען נישט זיין איבערראַשט, ווען יודאַ וואָטען קען אונטערשטיצן שרעקלעכע האַנדלונגען, און פון דער אַנדערער זייט איז ער אַן אָנגעזעענער און וואַרעמער באַוווּנדערטער שריי־בער פון אַ הויכער מאָראַלישער ווערט; זיין דער־ציילערישער אופן איז זייער גוט און ער האָט גע־שפּילט אַ גרויסע ראָל ביים אינטערפּרעטירן אַ טייל פון אויסטראַליעס רייכער אימיגראַנטישער קולטור פאַר דער אויסטראַלישער געזעלשאַפט. עס איז אויך נישט סתירהדיק אין דעם זין, וואָס וואָטען איז אַן איידעלער און גוטער מענטש, און אַ פריינד וועל־כער ווערט הויך געשאַצט מצד מענטשן וועלכע זענען מיט אים פּאָליטיש נישט מסכים... עס איז איין זאַך נישט ליב צו האָבן וואָטענס פּאָליטיק און אַן אַנדערע זאַך צו זאָגן, אַז ער איז אַן „אימפּעראַ־טאָר אָן קליידער״, אָדער אַ מענטש וואָס פאַרשטייט נישט די מאָראַלישע באַדייטונג פון פאַקטן בכלל״ (ווערטער פון מאַרטין קריגער).

נענסי קיסינג קריטיקירט אויך דעם „קוואַדראַנט״ צוליב אַ קאָרעספּאָנדענץ פון ניו־יאָרק, פון איינעם מייקל לעווין, און וועלכער ער קריטיקירט שאַרף דעם פּען־קלוב צוליבי זיינע כלומרשט אַפּאָליטישע, אָדער אָפּאָרטוניסטישע האַנדלונגען.

יודאַ וואָטען האָט לעצטנס אַרויסגעגעבן אַ ניי בוך א״נ „סצענעס פון רעוואָלוציאָנערן לעבן״. פון אַן אינטער־וויו אין „עידזש״ ווילן מיר בלויז אַרויסנעמען איניקע פון יודאַ וואָטענס געדאַנקען.

— ער וועט נישט אויפהערן צו אַקצעפּטירן סאָוויעט־רוסלאַנד, אפילו אין איר באַציאונג צו יידן אין רוסלאַנד; ס׳קען זיין אַז טייל יידן, וועלכע האָבן פאַרלאָזט רוסלאַנד, זענען געווען ציוניסטיש געשטימט און דאָס האָט נאַטיר־לעך זיי אַוועקגעשטעלט אין אַ קאָנפליקט מיט דער פּאָ־ליטיק פון דער סאָוויעט־רעגירונג. אָבער דו וועסט ווערן איבערראַשט פון דער צאָל יידן אין הויכע פּאָזיציע דאָרטן היינט־צו־טאָג...

— אונגאַרן איז געווען אַ קאָנטער־רעוואָלוציע און די אונגאַרישע קאָמוניסטישע פּאַרטיי האָט באַדאַרפט האָבן די הילף פון סאָוויעט־רוסלאַנד כדי זי אונטערצודריקן; דאָס זעלבע איז ריכטיק לגבי טשעכאָסלאָוואַקיע און פּוילן. די רויטע אַרמיי איז נישט פאַרמישט אין די געשעענישן וואָס שייך „סאָלידאַריטעט״ און סאָוויעט־רוסלאַנד געפינט

הערשל באַכראַך

יידישע ענינים אין דער אויסטראַלישער פּרעסע

דער אויסטראַלישער ליטעראַרישער מאָנאַטלעכער זשורנאַל „קוואַדראַנט“ איז, ווי באַקאַנט, קאָנסעקווענט אַנטי־קאָמוניסטיש און אין דער זעלבער צייט פּראָ־ישראל און אַנטי־אַנטיסעמיטיש. ווייזט אויס, אַז אין היינטיקע צייטן גייען די דאָזיקע זאַכן צוזאַמען, און פאַרקערט — וואָס מער איינער איז כלומרשט לינק, אַלץ מער איז ער אַנטי־ישראל און מער איינגעשטעלט צו אַנטיסעמיטישע געדאַנקען און אַרויסטרעטונגען.

עס איז נישט שווער צו פאַרשטיין, אַז דער קוואַל פון דער דאָזיקער משונהדיקער איינשטעלונג קומט פון סאָוויעט־רוסלאַנד און פון די קאָמוניסטישע קרייזן אומעטום. אַזוי לאַנג ווי זייער שטעלונג וועט זיך נישט ענדערן, וועלן נישט־קאָמוניסטישע לינקע זיין אויסגעשטעלט אויף אָט דעם העסלעכן אַנטיסעמיטישן דרוק, וואָס איז ספּעציעל געקומען צום אויסדרוק אין דער לעצטער לבנון־מלחמה.

אין „קוואַדראַנט“ פון נאָוועמבער 1982 האָט זיך באַוויזן אַ גרעסערע אָפּהאַנדלונג א״נ „די מעדיא ווערסוס ישראל“, אָנגעשריבן פון פּראָפעסאָר וו. ד. רובינשטיין, פון אוניווערסיטעט אין דזשילאָנג. ער באַווייזט, און קריטיקירט, סיי די פּרעסע און סיי די טעלעוויזיע, וועלכע האָט אַרויסגעוויזן אַן עקסטרעמע איינזייטיקייט קעגן ישראל בעת דער מלחמה קעגן די פּ.ל.אָ. אין לבנון. דאָס כסדרדיקע איבערחזרן די בילדער פון די איינגעפאַלענע וואוינונגס־הייזער און די ציווילע קרבנות פון פרויען און קינדער באַטראַכט פּראָפ. רובינשטיין, און מיט רעכט, אַלס בייזוויליקייט, וועלכע גרענעצט זיך אָפּט מיט „נאָרמאַלן“ אַנטיסעמיטיזם. רובינשטיין באַשולדיקט כמעט אַלע טעלעוויזיע־סטאַציעס און פון דער פּרעסע טיילט ער אויס באַזונדערס דעם „עידזש“, וועלכער האָט סיי אין די אינפאָרמאַטיווע ידיעות און סיי אין די לייט־אַרטיקלען אַרויסגעוויזן אַ בולטע אַנטי־ישראל שטעלונג.

ווי ס׳איז געווען פאָראויסצוזען, האָט דער „עידזש“ אַריינגעשיקט אַן ענטפער — „אַ בריוו אין רעדאַקציע“ — אונטערגעשריבן פון ברענדאַן מאַלאָנעי, פאַרטרעטנדיקער רעדאַקטאָר פון דער אויסלענדישער אָפּטיילונג פון „עידזש“ („קוואַדראַנט“, דעצ. 1982). דאָס קורצע בריוועלע און זיין אינהאַלט האָט בולט באַוויזן, אַז רובינשטיין האָט אין זיין קריטיק לגבי דעם „עידזש“ געטראָפן אין פּינטל אַריין. אָט איז דאָס בריוועלע:

> „איך גראַטולירן אייך פאַרן געפינען אַזאַ נייעם גלענצנדיקן סאַטיריקער אין דער פּערזאָן פון וו. ד. רובינשטיין. זיין אָפּמשלען אַ באַנומענעם ייִד („אָפּסעסד דזשו“), וועלכער לייענט די צייטונגען בעת דער אינוואַזיע פון לבנון און געפינט אין אַז זייערע אינפאָרמאַציעס דעקן זיך נישט מיט זיין מיינונג וועגן געשעענישן איז מייסטערהאַפט. ביטע דרוקט מער זיינע אַרבעטן...“

דאַכט זיך, אַז אַ מער בייזוויליקע רעאַקציע אויף רובינשטיינס גוט דאָקומענטירטן אַרטיקל, דאַרף מען נישט זוכן. עס איז גלאַט אַ חוצפּהדיקער אָנפאַל פון אַ באַנומענעם שונא־ישראל.

אין אַרט אין דעם דערמאָנטן אַרטיקל פון רובינשטיינען וויל איך אָבער ריכטיק שטעלן. בעת ער רעדט וועגן דער אַנטי־מלחמה דעמאָנסטראַציע אין תל־אביב, רופט ער אָן די ציפער פון פופציק טויזנט. דאָס איז, מילד גערעדט, קינדיש, בעת מיר האָבן אַלע געזען אויף דער טעלעוויזיע, און געלייענט אין דער ישראל־פּרעסע, וועגן ציפערן וועלכע רעדן וועגן העכער דריי הונדערט טויזנט. אַקאַדעמיקער דאַרפן זיך זיכער האַלטן נענטער צום אמת...

אַנאָנסן, די ליטעראַטור וואָס זיי האָבן פאַרשפּרייט, האָבן באַוויזן דאָס פאַרקערטע.

★

אַ נאָרמאַל פאַלק משפּט די פאַראַנטוואָרטלעכקייט פון דער אָנפירערשאַפט אין אַ יורידישער אויספאָרשונגס קאָמיסיע און די לעצטע אינסטאַנץ זענען די ווילער, די „דזשורי“. די „געשוווירענע ריכטער“ גיבן אַרויס זייער אורטייל מיט אַ מערהייט שטימען ביי די וואַלן.

סטיפן וויס און די אַנדערע פּראָמינענטע אָנפירער פון דער „עסטאַבלישמענט“ זענען נישט אויסגעווילט געוואָרן דירעקט דורך די אַמעריקאַנער יידישע מאַסן (5 מיליאָנען) און זענען נישט פאַראַנטוואָרטלעך לגבי די מאַסן. די זענען געווען אָנפירער, ווייל זיי זענען געווען פּראָמינענט, געהאַט אָפענע טירן צום פּרעזידענט, מיניסטאָרן, סענאַטאָרן, מאָדערנע שתדלנים.

היות אָבער זיי האָבן אויף זיך גענומען די ראָל אַלס רעפּרעזענטאַנטן פון די פינף מיליאָן אַמעריקאַנער יידן, מוז אַ געזעלשאַפטלעכע קאָמיסיע פון די אָביעקטיווסטע און פּראָמינענטסטע פערזענלעכקייטן, אויספאָרשן זייער ראָל אין די קריטישע צייטן.

עס איז נישט אַ פראַגע פון משפּטן און באַשטראָפן די דאָזיקע אָנפירער. די זענען שוין אַלע אויפן עולם האמת בײם בית דין של מעלה.

נאָך אַזאַ אויספאָרשונג וועט אַ היסטאָריקער אין זיין באַשולדיקונג מער נישט אידענטיפיצירן די נישט געווילטע אָנפירער מיט די פינף מיליאָנען אַמעריקאַנער יידן.

די אויספאָרשונג פון די „פיינלעכע פראַגן“ קאָן זיך נישט שטיצן בלויז אויף א נדבה פון א יחיד, אַ געוויסנעם קאָצעטלער. דאָס איז אַ נאַציאָנאַלע פליכט. אין קאָן שטייט דער כבוד פון די פינף מיליאָן אַמעריקאַנער יידן פון יענע קריטישע צייטן, ווי אויך די געשטאַלטונג פון נאַציאָנאַלער אחריות פון אַ יידישער אָנפירערשאַפט אין דער צוקונפט.

פאַר דעם שטייער אַמט (אינטערנעל רעווענין סערוויס). בעת דער אויספאָרשונג האָבן די מנהיגים אינספּירירט אַרטיקלען אין דער „וואַשינגטאָן פּאָסט“, וואָס האָבן באַשולדיקט די גרופּע אין שווינדלערייען. טראָץ דעם וואָס דער „אינטערנעל רעווענין סערוויס“ האָט באַפרייט די גרופּע פון אַ יעדן חשד און טראָץ דעם וואָס די „וואַשינגטאָן פּאָסט“ האָט פאַרעפנטלעכט אַן אַרטיקל אין וועלכן די צייטונג האָט צוריקגעצויגן די פאַרלוימדונגען און זיך אַנטשולדיקט, — האָבן די מנהיגים צירקולירט די פריערדיקע אַרטיקלען, וואָס האָבן אַנטהאַלטן די פאַרלוימדונגען און גלייכצייטיק געמאַכט באַמיאונגען צו דעפּאָרטירן בערגסאָן־קוקן. דאָס איז זיי נישט געלונגען, אין אַ דעקלאַסיפיצירטן מעמאָראַנדום פון סטייט דעפּאַרטמענט האָט ד״ר גאָלדמאַן ציטירט ראַביי וויס, אַז „בערגסאָן איז אַ שונא פון די יידן גליך מיט היטלערן, ווייל זיינע אַקטיוויטעטן פאַראורזאַכן אַנטיסעמיטיזם“.

★

40 יאָר שפּעטער. צי דאַרפן מיר זיך בכלל קימערן מיט דער מלחמה פון די לייבן פון אַמעריקאַנער יידישן „עסטאַבלישמענט“ קעגן אַ גרופּע יוגנטלעכע אַקטיוויסטן?

אָבער לאָמיר באַטראַכטן דעם סך הכל פון דעם בילאַנס, וואָס שטעלן מיט זיך פאָר די פעלערן און דערגרייכונגען פון די ביידע צדדים און פון דעם דריטן צד — די טויטע יידן, וואָס האָבן געקאָנט געראַטעוועט ווערן.

אויף דער קרעדיט זייט פון העלפן און ראַטעווען יידן אין אייראָפּע אין דער קריטישער צייט האָט דער יידישער „עסטאַבלישמענט“ אין אַמעריקע צו פאַרצייכענען — זעראָ. גאָרנישט. וואָס שייך די בערגסאָן גרופּע, שטעלן פעסט געשיכטע פאָרשער אַז דער „וואָר רעפיודזשי באָרד“ איז געשאַפן געוואָרן אַ דאַנק דער בערגסאָן גרופּע.

אין צוזאַמענאַרבעט מיט דער בערגסאָן גרופּע האָט הענרי מאָרגענטוי (אַן אָפענער מיטאַרבעטער פון דער גרופּע) איבערגעגעבן רוזוועלטן (16־טן יאַנואַר 1944) אַ „פערזענלעכן ראַפּאָרט“, וואָס איז פאַקטיש געווען אַן אַלאַרמירנדיקער באַשולדיקונגס־אַקט קעגן סטייט דעפּאַרטמענט. אַן אָנגעשטעלטער פון סטייט דעפּאַרטמענט וואָס האָט אין געהיים צוגעשטעלט אַ צאָל מאַטעריאַלן, האָט זיך לעצטנס אויסגעדריקט, אַז דער ראַפּאָרט איז געווען דינאַמיט. דער קלוגער רוזוועלט האָט אין אויגנבליק פאַרשטאַנען די סיטואַציע.

דער אַנטיסעמיטישער געהילף סעקרעטאַר פון סטייט דעפּאַרטמענט ברעקענרידזש לאָנג איז גלייך באַזייטיקט געוואָרן פון די יידישע ענינים. דער פּרעזידענט האָט אָנגענומען דעם פאָרשלאַג פון מאָרגענטוי און אין אַ פּרעזידענטן־דעקרעט עטאַבלירט דעם „וואָר רעפיודזשי באָרד“ אַלס אַן אומאָפּהענגיקע אַגענץ דירעקט אונטער דעם פּרעזידענט.

אָט דער „וואָר רעפיודזשי באָרד“ האָט אָפּגעראַטעוועט מער ווי הונדערט טויזנט יידן. גענוג צו דערמאָנען, אַז ראַול וואַלענבערג פון דער שוועדישער דיפּלאָמאַטישער מיסיע אין בודאַפּעשט, איז אין דער אמתן געווען איינער פון דעם באָרדס שליחים...

דאָס איז פאַרצייכנט אויף דער קרעדיט זייט פונעם בילאַנס צום זכות פון דער בערגסאָן־גרופּע.

דער דריטער צד, די טויטע יידן טענהן, אויב ס'איז געווען מעגלעך אויפצושטעלן אַן אַפּאַראַט און ראַטעווען מער ווי הונדערט טויזנט יידן, וויפיל הונדערטער טויזנטער וואָלטן געראַטעוועט געוואָרן, ווען...?

דער דאָזיקער דריטער צד, די טויטע יידן זענען היינט פאַרטראָטן דורך געשיכטע־פאָרשער: „די אָרגאַניזירטע אַמעריקאַנער יידן האָבן אויך אַ חלק אין דער שולד פאַר דעם טויט פון זייערע זעקס מיליאָן ברידער“. „קעמפנדיק קעגן די אַקטיוויטעטן פון דעם „עמערדזשענסי קאָמיטעט“ (בערגסאָן־גרופּע — מ.פ.), אַנשטאָט אַרבעטן און ווירקן לויט דער בערגסאָן רעטונגס־פילאָסאָפיע, האָבן די אָרגאַניזירטע אַמעריקאַנער יידן פאַרפאַסט אַ וויכטיקן שאַנס צו צווינגען די פאַראייניקטע שטאַטן פון אַמעריקע צו אינטערווענירן אין דעם האָלאָקאָסט“. (ס. ע. „דזשערנאַל אָף קאָנטעמפּאָרערי היסטאָרי“ אַפּריל 1980).

★

קיינער באַשולדיקט נישט סטיפן וויס, ד״ר גאָלדמאַן און די אַנדערערע פון דער אָנפירשאַפט, אַז זיי זענען געווען פאַררעטער חס וחלילה. אַ פאַררעטער אַרבעט קעגן די אינטערעסן פון זיין פאָלק במזיד, ציל־באַוווּסט מיט דעטערמינאַציע.

די באַשולדיקונג קעגן די דאָזיקע יידישע פירער איז, אַז זיי האָבן געהאַנדלט קעגן די אינטערעסן פון זייערע יידישע ברידער אין אַן עת צרה — בשוגג.

אָבער די שגגה איז נישט געווען אַזוי אומשולדיק. זייער אויפפירונג איז געווען אַ רעפלעקס פון זייער מענטאַליטעט. זיי זענען געווען איבערצייגט, אַז זיי זענען אוממעכטיק צו העלפן. פונקט ווי איינער וואָס קאָן נישט שווימען שטייט פאַרגליווערט, אוממעכטיק צו ראַטעווען אַ טרינקענדיקן.

אָבער גאַנץ אַנדערש איז ווען איינער נעמט אויף זיך די ראָל פון אַ וועכטער ביי שטורמישע וואַסערן און קאָן נישט שווימען אָדער האָט נישט דעם קוראַזש צו ראַטעווען...

די באַשולדיקונג באַהויפּטעט אַז הונדערטער טויזנטער יידן האָבן געקאָנט געראַטעוועט ווערן.

די אַפּאָלאָגיסטן פאַר דער דעמאָלטיקער אָנפירערשאַפט באַהויפּטן אַז סטיפן וויס און זיינע געהילפן זענען געווען באַהערשט פון פחד, אַז דאָס פאַרעפנטלעכן די גרויזאַמע טאַטן פון די נאַציס וועט פאַרשפּרייטן דעם אַנטיסעמיטיזם אין אַמעריקע. ווען די אַמעריקאַנער וועלן זיך דערוויסן, וואָס די נאַציס טוען מיט די יידן, וועלן זיי אפשר טאָן דאָס זעלבע... דערפאַר האָבן זיי געשוויגן און געוואָלט פאַרטושן דעם אומגליק.

די אַקטיוויטעטן פון דער בערגסאָן גרופּע, די גרויסע

צום פונקט 2). די אַקטיוויטעטן פון די דאָזיקע מנהיגים: געשיכטע־פאָרשער באַהויפּטן, „אַז די יידישע מנהיגים אין אַמעריקע האָבן געווידמעט מער צייט אין זייערע באַמיאונגען צו אונטערגראָבן די בערגסאָן גרופּע, ווי צו באַקעמפן דעם סטייט דעפּאַרטמענט, וואָס האָט בלאָקירט די רעטונגס־אַקציעס אין די קריטישע יאָרן 1942־1945".

עס איז נישט מעגלעך צו פאַרשטיין די פּײַנלעכע און טרויעריקע ראָלע פון די יידישע מנהיגים, אַז זיך אָפּצושטעלן אויף די אַקטיוויטעטן פון דער בערגסאָן גרופּע.

דער לייטער פון דער גרופּע איז געווען דער 26־יעריקער „פּיטער בערגסאָן" (זיין ריכטיקער נאָמען: הלל קוק, אַ ברודער פון הרב אברהם יצחק קוק זצ"ל, הויפּט־רב אין פּאַלעסטינע). אין 1940 איז בערגסאָן־קוק געקומען קיין אמעריקע אַלס שליח פון א.צ.ל. אויפן פאַרלאַנג פון ז. זשאַבאָטינסקי.

דער פאַקט, אַז צוויי מיליאָן דערהרגעטע יידן האָט „זוכה" געווען אַ צוויי אינטש באַריכט אין דער „וואַשינגטאָן פּאָסט" אין 1942 (אַ מיליאָן טויטע יידן פּער אינטש) איז געוואָרן די שטויס־קראַפט, וואָס האָט באַוויגן בערגסאָן־קוק אָנצונעמען אַ ברייט פאַרצווייגטע אַקציע צו ראַטעווען די יידן, וואָס מען קאָן נאָך ראַטעווען. צוזאַמען מיט אים האָבן מיטגעאַרבעט: שמואל מערלין, ערי זשאַבאָטינסקי, בען העכט און אַנדערע האָבן געשאַפן דעם „עמערדזשענסי קאָמיטעט".

דער „עמערדזשענסי קאָמיטעט" איז אַרויס מיט פולע זייטן אַנאָנסן אין די גרעסטע אַמעריקאַנער צייטונגען, אויפגעדעקט און געשילדערט דעם שטייגנדיקן סיסטעמאַטישן מאָרד פון אַ גאַנצן פאָלק, גערופן צו רעטונגס־אַקציעס, צו ראַטעווען די הילפסלאָזע, וואָס געפינען זיך מאַכטלאָז אין די קאָרידאָרן פון אכזריותדיקן טויט.

אין רעזולטאַט פון די דאָזיקע אַנאָנסן האָט די בערגסאָן גרופּע באַקומען די אונטערשטיצונג פון אַזעלכע פּערזענלעכקייטן, ווי הערבערט הוווער, (געוועזענער פּרעזידענט פון אַמעריקע), פרוי עלעאַנאָר רוזוועלט, דער פּרעסע־מאַגנאַט וויליאַם ראַנדאָלף הערסט, הענרי מאָרגענטוי (רוזוועלטס פינאַנס מיניסטער) און צאָלרייכע פּראָמינענטע סענאַטאָרן און קאָנגרעסמענער. מער ווי א האַלבער מיליאָן יידן און נישט יידן האָבן זיך אָפּגערופן מיט געלט באַשטייערונגען.

די ווייטערדיקע אַנאָנסן האָבן אויפגעדעקט די שוועריקייטן, וואָס דער סטייט דעפּאַרטמענט מאַכט קעגן הילף און רעטונגס אַקציעס פון יידן.

די אונטערשטיצונגען וואָס די בערגסאָן גרופּע האָט באַקומען האָט ממש דערשראָקן די „עסטאַבלישמענט" אָנפירער. זיי זענען אַרויס פון זייער פּאַסיוויטעט. אָבער אָנשטאָט צו זוכן און שאַפן אַ פאַראייניקטן, געמיינזאַמען פראָנט פאַר א רעטונגס אַקציע, האָבן זיי געווידמעט זייערע אַקטיוויטעטן און ענערגיע פאַר אַן אָפענעם קאַמף קעגן דעם „עמערדזשענסי קאָמיטעט" מיטן ציל צו דיסקרעדיטירן די בערגסאָן גרופּע.

אין פעברואַר 1943 האָט די בערגסאָן גרופּע פאַרעפנטלעכט אַ פולע זייט אַנאָנס, אַז די רומענישע רעגירונג לייגט פאָר צו פאַרקויפן 10.000 יידן פאַר דריי אַ האַלבן מיליאָן דאָלאַר. 50 דאָלאַר פאַר אַ ייד".

באַלד נאָך דעם אַנאָנס האָט סטיפן ווייס אַרויסגעגעבן אַ דערקלערונג, וואָס האָט אָפּגעלייקנט, אַז אַזאַ אָפּערטע איז געמאַכט געוואָרן. די יידישע אַגענץ אין לאָנדאָן האָט געשטיצט די הכחשה פון סטיפן ווייס. ד"ר נחום גאָלדמאַן האָט געוואָרנט דעם פינאַנס מיניסטער הענרי מארגעטוי (וואָס האָט אָפן געשטיצט די בערגסאָן גרופּע) אַז דער גאַנצער ענין איז אַ שווינדל.

אַ שווינדל — אָדער אַ פרווו צו פאַרטושן דעם אמת האנט אין האַנט מיט דעם סטייט דעפּאַרטמענט?...

דער יידיש־ענגלישער היסטאָריקער בערנאַרד וואַסערשטיין שטעלט פעסט: „דער פאָרעין אָפיס האָט דערהאַלטן אַ טעלעגראַם פון דער בריטישער אַמבאַסאַדע אין אַנקאַראַ, אַז עס איז פאַראַן אַן אויסזיכט פון אן עמיגראַציע פון גרויסן מאָסשטאַב פון רומעניע, אַן ערך 10.000 יידן (23טער דעצעמבער 1942)". א. וואָלקער און ה. מ. אײַרענס פון פּליטים דעפּאַרטמענט ביים אויסערן־מיניסטעריום האָבן רעקאָמענדירט צו באַהאַנדלען דעם ענין אויף אַ פּאָזיטיוון אופן, טראָץ דעם וואָס דאָס איז קעגן די ענגלישע אינטערעסן. „מיר מוזן מסכים זיין (צו ראַטעווען די פּליטים — מ. פ.) אײדער צו ריזיקירן אַן אַנדערע „סטרומאַ". (פּראָטאָקאָלן פון וואָלקער און אײַרענס, 28־טער דעצעמבער 1942 (זע „בריטין ענד די דזשוס אָף יוראָפּ 1939־1945", זייט 179, בערנאַרד וואַסערשטיין).

ד"ר געראַהאַרד ריגנער פון יידישן וועלט־קאָנגרעס אין דער שווייץ, האָט צוגעשטעלט אין אַפּריל 1943 א פּלאַן צו דעפּאָנירן די נייטיקע געלטער אין אַ בלאָקירטער קאָנטאָ אין דער שווייץ (אגב: די רומענער האָבן אַזוי דרינגענד געוואָלט פּטור ווערן פון די יידן, אַז זיי האָבן אַראָפּגענידערט דעם פּרייז צו אַ לעכערלעכער סומע). לויט מאַרטין גילבערט האָט סטיפן ווייס געוווסט וועגן דעם ענין, ער האָט אַפילו אינטערווענירט ביי רוזוועלטן צו באַקומען א דערלויבעניש צו איבערשיקן די געלטער.

לײַדער איז פון דעם גאַנצן ענין גאָרנישט געוואָרן, ווייל דער סטייט דעפּאַרטמענט האָט סאַבאָטירט דעם פּלאַן אין משך פון גאַנצע פינף חדשים און ווען דעם 15־טן דעצעמבער 1942 האָט עס שוין געהאַלטן ביים אַרויסבאַקומען די דערלויבעניש, האָבן זיך די ענגלענדער קעגנגעשטעלט דעם פּלאַן טראָץ דער רעקאָמענדאַציע פון וואָלקער, אײַרענס און לאָרד האַליפאַקס (אַמבאַסאַדאָר אין וואַשינגטאָן). א. ראַנדאָל, דער הויפּט פון בריטישן פּליטים דעפּאַרטמענט האָט זיך אויסגעדריקט: „מיטן מאָמענט מיר עפענען די טויערן פאַר די יידן, וועט דאָס פאַראורזאַכן אַ מבול, נישט צום באַהערשן און היטלערן וועט דאָס פאַרלייכטערן".

אַט אַזעלכע דאָקומענטן פאַרענטפערן די פראַגע: שווינדל אָדער א פרווו צו פאַרשטיין דעם אמת...

אין דעם קאַמף קעגן דער בערגסאָן גרופּע האָבן זיך די מנהיגים נישט אָפּגעשטעלט פון פאַרמסרן די גרופּע

ד״ר מ. פּערשטענדיק

די פֿאַראַנטוואָרטלעכקייט פֿון אַן אָנפֿירערשאַפֿט — אין פּערספּעקטיוו

דער ניו־יאָרקער קאָרעספּאָנדענט פֿון דער טאָג־צײַטונג „די אויסטראַליען" האָט לעצטנס באַריכטעט וועגן רײַבונגען צווישן פֿאַרשידענע גרופּן פֿון אַמעריקאַנער ייִדנטום. מיט 15 חדשים צוריק איז אויפֿגעשטעלט געוואָרן אַ קאָמיסיע פֿון פּראָמינענטע פּערזענלעכקייטן, מיט דער אויפֿגאַבע צו שטודירן און פֿעסטצושטעלן די אויפֿפֿירונג פֿון דער אָנפֿירערשאַפֿט פֿון אַמעריקאַנער ייִדנטום אין דער צײַט, ווען די נאַציס זענען אָנגעגאַנגען מיט דער עקסטערמינאַציע פֿון אייראָפּעאישן ייִדנטום.

די קאָמיסיע האָט זיך איצט אויפֿגעליזט. דער פֿאָרזיצער פֿון דער קאָמיסיע אַרטור גאָלדבערג (געוו. ריכטער פֿון אַמעריקאַנער העכסטן געריכט) באַהויפּטעט, אַז דאָס איז געשען, ווײַל דער הויפּט־„ספּאָנסאָר" האָט נישט צוגעשטעלט די נייטיקע פֿאָנדן. דער „ספּאָנסאָר" דזשעק אײַזנער (אַ רײַכער ייִד, וואָס האָט איבערגעלעבט די קאָנצענטראַציע־לאַגערן) טענהט, אַז די קאָמיסיע־מיטגלידער געפֿינען זיך אונטערן דרוק פֿון געוויסע געזעלשאַפֿטלעכע גרופּן פֿון דער „עסטאַבלישמענט" זיי זאָלן איבעררײַסן די אויספֿאָרשונג.

דער גאַנצער ענין איז כמעט אומבאַקאַנט אין אויסטראַליע. גאַנץ אַנדערש איז עס אין אַמעריקע. ווען די אויספֿאָרשונגס־קאָמיסיע איז געשאַפֿן געוואָרן, האָט די „ניו־יאָרק טײַמס" געווידמעט דעם ענין די שפּאַלטן פֿון דער ערשטער זײַט באַטאָנענדיק, אַז זי וועט פֿאָרשן אָפֿיציעל „פּײַנלעכע פֿראַגן". די קאָמיסיע איז באַשטאַנען פֿון 16 פּראָמינענטע פּערזענלעכקייטן, צווישן זיי ראַביי אַרטור הערצבערג, דזשייקאָב דזשאַוויץ, א. ריבאַקאָוו, ד״ר סיימאָר פֿינגער (געוו. אַמבאַסאַדאָר צו דער יו־ען).

די איניציאַטיוו איז געקומען פֿון דזשעק אײַזנער, דעם געוו. קאַצעטלער, וואָס האָט באַשטימט אַ גרעסערע סומע געלט, כּדי אויסצופֿאָרשן די אַקטיוויטעטן און פּאַסיוויטעטן פֿון די ייִדישע מנהיגים אין דער צײַט פֿון דער שואה, מיט איין וואָרט, אַ משפּט איבער ראַביי סטיפֿען וויס, אבא הלל סילווער און ד״ר נחום גאָלדמאַן.

אין די ראַמען פֿון דעם אַרטיקל וויל איך אָנצייכענען די קאָנטורן פֿון דער „פּײַנלעכער פֿראַגע": 1) די פּאַסיוויטעט, וואָס זעט אויס, ווי אַ קאָלאַבאָראַציע מיט דעם סטייט דעפּאַרטמענט און דעם ווײַסן הויז, מיטן ציל צו פֿאַרשווײַגן די עקסטערמינאַציע פֿון מיליאָנען ייִדן אין אייראָפּע. 2) די אַקטיוויטעטן קעגן די גרופּן אָדער יחידים וואָס האָבן געפּרוווט צו מאָביליזירן די ייִדישע און אַמעריקאַנער עפֿנטלעכע מיינונג מיטן ציל צו ראַטעווען הונדערטער טויזנטער ייִדן, זיי האָבן געגלייבט, אַז מען קאָן ראַטעווען.

צום פּונקט 1). עס איז באַוווּסט אַז אין די אָפּטיילונגען פֿון סטייט דעפּאַרטמענט, וואָס האָבן געהאַט אַ שייכות מיט ייִדן, האָבן געהערשט אויסגעשפּראָכענע אַנטיסעמיטן, די אָפּטיילונג פֿאַרן מיטלען מזרח איז געווען אונטער דער לייטונג פֿון וואַלאַס מאַריי. ער, זײַנע אַסיסטענטן, די אַמבאַסאַדאָרן, קאָנסולן האָבן געוואָרנט רוזוועלטן, אַז אויב מ'וועט צולאָזן צו דער אַנטשטייאונג פֿון אַ ייִדישער מדינה וועט דאָס זײַן אַ מאַרקסיסטישע מדינה... ממילא טאָר מען נישט דריקן אויף ענגלאַנד אַרײַנצולאָזן די פּליטים קיין פּאַלעסטינע.

דער געהילף סעקרעטאַר פֿון סטייט דעפּאַרטמענט איז געווען ברעקענרידזש לאָנג (געוו. אַמבאַסאַדאָר אין איטאַליע). ער האָט אָפֿן געפּרײַדיקט זײַן באַגײַסטערונג פֿאַר פֿאַשיזם, „בעסער נאַציזם, ווי קאָמוניזם". אָט דער מר. לאָנג האָט פֿאַרוואַלטעט מיט די ענינים פֿון „ראַטעווען" ייִדישע פּליטים...

אין דער צווייטער העלפֿט פֿון 1942 האָבן די ייִדישע מנהיגים און דער סטייט דעפּאַרטמענט גענוי געוווּסט וועגן דער שטײַגנדיקער מאַסן־פֿאַרניכטונג פֿון די ייִדן אין אייראָפּע. עס איז געווען דער הימל־שרײַענדיקער אויספֿירלעכער באַריכט פֿון „בונד" פֿון 22־טן מאַי 1942, אַרויסגעשמוגלט פֿון פּוילן, צו דער פּוילישער רעגירונג אין לאָנדאָן. צאָלרײַכע ראַפּאָרטן פֿון ריטשאַרד ליכטהיים (פֿאָרשטייער פֿון דער ייִדישער אַגענץ אין דער שווייץ). אַ ראַפּאָרט פֿון ד״ר גערהאַרד ריגנער (פֿאָרשטייער פֿון ייִדישן וועלט קאָנגרעס אין דער שווייץ). דער דאָזיקער ראַפּאָרט איז איבערגעשיקט געוואָרן דורך די אַמעריקאַנער און ענגלישע דיפּלאָמאַטישע קאַנאַלן. געווען ווײַטערדיקע ראַפּאָרטן פֿון פֿאַרשידענע קוועלן פֿון אַלע עקן אייראָפּע.

היטלערס טויט־מאַשינען האָבן פֿאַרשלונגען צענדליקער טויזנטער ייִדן טעגלעך, וואָס איז געווען די רעאַקציע אין אַמעריקע? קוים אַ צוויי אינטש נאָטיץ פֿאַרשטעקט אינעווייניק אין דער „וואַשינגטאָן פּאָסט" (צווישן באַנאַלע ידיעות), האָט באַריכטעט אַז צוויי מיליאָנען ייִדן זענען פֿאַרניכטעט געוואָרן...

אָט דאָס איז די באַשולדיקונג אין קאָלאַבאָראַציע, די קאָנספּיראַציע פֿון די ייִדישע מנהיגים מיט דעם סטייט דעפּאַרטמענט צו שווײַגן און פֿאַרטושן דעם גרויזאַמען אומגליק, וואָס איז באַפֿאַלן די אייראָפּעאישע ייִדן.

פּאַרטיי שטיצט דעם געדאַנק פֿון צוריקציִען זיך צו די גרענעצן פֿון פֿאַרן יאָר 1967, לטובֿת אַ שלום־אָפּמאַך.

פֿון דעם אַלעם איז שווער צו פֿאָרויסזען, ווי אַזוי כּוסיין וועט זיך אַן עצה געבן מיט דער נײַער ראָל, וואָס מען צווינגט אים צו שפּילן, און ווי ווײַט זײַנע „פֿאַרבינדעטע" וועלן אים לאָזן געניסן פֿון די דערפֿאָלגן .. אויב אַזעלכע וועלן זײַן.

מ. א.

מעלבורנער בלעטער

ליטעראַריש־געזעלשאַפטלעכע אויסגאַבע

"KADIMAH", 7 Selwyn Street, Elsternwick, Victoria, 3185, Australia. :אדרעס פון רעדאַקציע

פעברואַר־מערץ 1983 נומער 1 (35) מעלבורן — אויסטראַליע

א „נייער" פּאָליטישער שטערן

פון צווישן די וואָלקנס אויפן פּאָליטישן הימל פון מיטעלן מזרח האָט זיך אַדורכגעריסן אַ „נייער" שטערן: דער קעניג פון ירדן, כוסיין.

אויב מען קאָן נעמען פאַר אַ ביישפּיל אַ מדינה און איר הערשער וואָס עקזיסטירן אויף בלויז צופאַלן — איז עס די האַשעמיטן מדינה — אַ קינסטלעכער פּראָדוקט פון דער בריטישער קאָלאָניאַלער סטראַטעגיע אין די צוואַנציקער יאָרן — געצילט צו פאַרזיכערן ענגלאַנדס העגעמאָניע אין מיטעלן מזרח.

פון עטלעכע אַטענטאַט־פּרוּוון איז קעניג כוסיין אַרויס גאַנץ, אַזוי איז אויך אַרויס פּאָליטיש אומבאַשעדיקט די ירדן־מדינה, נאָכן פּרוּוו פון דער פּ.ל.אָ. צו עטאַבלירן אַ „מלוכה אין אַ מלוכה", ווי עס איז שפּעטער געשען אין לבנון.

געפינענדיק זיך אין צענטער פון מיטעלן מזרח — האָט זיך כוסיין באַמיט מען זאָל אים און זײַנע אַמביציעס וואָס ווייניקער אָנזען, כאָטש ער האָט פאַרשטאַנען אויסצונוצן די ראָל פון אַ באַלאַנסירנדיקן כוח. במילא האָט ער גענאָסן פון אַמעריקאַנער און ענגלישער אונטערשטיצונג פון איין זײַט, און שטילערהייט — אויך פון מדינת ישראל.

ווען דער ראַפינירטער פּאָליטיקער סאַדאַט האָט געשלאָסן דעם שלום אָפּמאַך מיט ישראל, האָט כוסיין זיך געהאַלטן פונדערווײַטנס. ער האָט וואַרשײַנלעך גאָרנישט געהאַט צו געווינען און צופיל — צו פאַרלירן.

אויפן פּאָליטישן האָריזאָנט האָט זײַן שטערן גענומען שײַנען, נישט פון זײַן אייגענער איניציאַטיוו, נאָר אין אָפּשײַן פון אַנדערע פּאָליטישע קאָנסטעלאַציעס.

שטייענדיק מיט איין פוס אין קומענדיקן וואַל־קאַמף פאַר דער פּרעזידענטן־שטול (1984) מוז פּרעזידענט רעיגען קומען צום אַמעריקאַנער וויילער מיט אַ ספּעקטאַקולערן אויפטו (ווייל די אַמעריקאַנער ווערן נאָך אַלץ פאַרכישופט פון די דיסני־לאַנד ספּעקטאַקלען) און דאָס קאָן ער באַשטימט נישט דערגרייכן אין אַ קורצער צײַט: נישט אין די אַנטוואָפענונגס־אונטערהאַנדלונגען מיט רוסלאַנד; נישט אין די באַציאונגען מיט כינע, ווו דער פאַרמאָא־אינדזל איז אַ ביין — נישט אויסצושפּייען און נישט אַראָפּצושלינגען. בלייבט דער מיטעלער מזרח, ווו רעיגען האָט די נויטיקע מיטלען אויסצוקוועטשן פון ישראל דעם פּאַספּאָר אַדאַנק וועלכן זיין ציפערבלאַט וועט נעמען שײַנען, און די וויילער וועלן פאַרבלענדט ווערן.

פון דער אַנדערער זײַט האָט יאַסער אַראַפאַט, דער אָפּגעקומענער פירער פון דער פּ.ל.אָ. אָנגעהאָנגען אויף כוסיינען זײַנע האָפענונגען פון אײַנהאַלטן די פירער־פּאָזיציע, באַדיי דורך אַ פעדעראַציע מיט ירדן, אַבי אַ שטיקל באָדן אונטער די פיס.

די צוויי כוחות שטופּן כוסיינען אַרויס ווי דעם בליץ־אָפּלייטער פון די שטורעמס אין מיטעלן מזרח.

עס איז פאַרשטענדלעך, אַז ישראל האָט וויכטיקערע זאָרגן, דווקא אין דעם מאָמענט. דאָס זענען: די לבנון־אינוואַזיע, וואָס האָט זיך אויסגעלאָזט ווי דער אַמאָליקער בערן־יאָגד. — איך האַלט נישט דעם בער — דער בער האַלט מיך... און די מאָדערנע קעגן־לופט־אָנגריף ראַקעטן פון טיפּ „סאַם־5", וועלכע די סאָוויעטן נעמען אײַנשטעלן אין סיריע. די דאָזיקע ראַקעטן קאָנען דערגרייכן אַ הייך פון 29 קמ. אין דיאַמעטער פון 250 קמ. און ווערן באַטראַכט ווי דאָס בעסטע סטראַטעגיש געווער אין סאָוויעטישן אַרסענאַל.

אויב דאָס בויען ישובים אין מדבר סיני, ווי ימית, וואָס האָט לכתחילה אויסגעזען ווי דאָס אַרײַנרוקן אַ שטעקן אין אַ מוראַשניק — כדי אויפצורודערן די עגיפּטער און זיי באַוועגן צום טיש פון פאַרהאַנדלען — טראָגט דאָס בויען ישובים אין די געביטן פון שומרון, יהודה און עזה — אַ פּערמאַנענטקייט וועלכע ישראל וועט מיטן גוטן ווילן נישט פאַרלאָזן.

(אויך דאָס צעשטערן ימית האָט נישט געהערט צו די פּאָליטישע קלוגשאַפטן פון דער רעגירונג. מען האָט די שטאָט געקאָנט פאַרקויפן, און אַ שטאָט איז פאָרט אַ שטאָט — ווי די זאַך מאַכט זיך...)

צו די דאָזיקע אויספירן קאָן מען לײַכט קומען, ווען מיר נעמען אין באַטראַכט, אַז די הסתדרות בוי־געזעלשאַפט „חברת עובדים" און אַנדערע בוי־צווײַגן, פאַרנעמען זיך מיטן הײַיאָר־בוי אויף די פאַרנומענע געביטן; פון דער רעדע, וואָס יצחק ראַבין האָט געהאַלטן אין דעם ישוב „אפרת" אויפן מערב־ברעג („דזשערוזאַלעם פּאָסט", 15 יאַנואַר ה"י.) ס'איז אַ פאַלשער אײַנדרוק, אַז די אַרבעטער־

Jewish Cultural Centre and National Library "KADIMAH"

7 Selwyn Street, Elsternwick 3185
Telephone 523 9817

Dear Sir/Madam,

I have the honour, by direction of the Board of Directors of the "Kadimah", to request your attendance at the

71st ANNUAL GENERAL MEETING

of the above Society, to be held on Sunday, 20th March 1983 at 8 p.m. sharp, in the new "Kadimah" building, 7 Selwyn Street, Elsternwick.

Yours faithfully
M. AJZENBUD
Hon. Secretary

BUSINESS:

1. Confirmation of Minutes of the previous Annual Meeting.
2. Reception and Adoption of Annual Report and Balance Sheet.
3. Election of Board of Management.
4. Any other business that may occur.

NOTE: Written nominations for Directors of the Board of Management should be lodged at the office of the "Kadimah", 7 Selwyn Street, Elsternwick, not later than Wednesday, 16th March 1983 by 5 p.m.

M. AJZENBUD
Hon. Secretary

ייִדישער קולטור־צענטער און נאַציאָנאַלע ביבליאָטעק „קדימה"

7 סעלווין סטריט, עלסטערנוויק, טעל. 523 9817

חשובער פריינד,

לויט די אינסטרוקציעס פון קאָמיטעט האָב איך דעם כבוד צו פאַרבעטן איך

אויף דער 71־טער

יערלעכער אַלגעמיינער פאַרזאַמלונג

פון „קדימה"

די פאַרזאַמלונג קומט פאָר זונטיק, דעם 20טן מערץ 1983, 8 אָוונט אין לעאָ פינק־זאַל פון „קדימה, 7 סעלווין גאַס, עלסטערנוויק.

מיט דרך־ארץ
מ. אייזענבוד
ערן־סעקרעטאַר

טאָג־אָרדנונג:

1) איבערלייענען און באַשטעטיקן דעם פּראָטאָקאָל פון דער לעצטער יערלעכער אַלגעמיינער פאַרזאַמלונג;
2) באַשטעטיקן דעם יערלעכן באַריכט פון די געלט־רעכענונגען;
3) אויסוּוילן אַ נייעם קאָמיטעט;
4) אַנדערע ענינים וואָס וועלן עווענטועל אַרויס־געבראַכט ווערן.

באַמערקונג:

שריפטלעכע נאָמינאַציעס פון קאַנדידאַטן צום קאָמיטעט דאַרפן אַריינגעטראָגן ווערן אין סעקרעטאַריאַט פון „קדימה", 7 סעלווין גאַס, עלסטענוויק, נישט שפּעטער ווי ביז מיטוואָך, דעם 16טן מערץ 1983, 5 נאָך מיטאָג.

ISSN 0155-0128

מעלבורנער בלעטער

אינהאַלט:

מ. א. — אַ „נייער" פּאָליטישער שטערן 1
ד"ר מ. פּערשטענדיק — די פאַראַנטוואָרטלעכקייט פון אַן אַנפירערשאַפט
— אין פערספעקטיוו 2
הערשל באַכראַך — יידישע ענינים אין דער אויסטראַלישער פּרעסע . . . 5
א. זילבער — מאָדערנער אַנטיסעמיטיזם 7
שלום ג. — צווישן זיין און נישט זיין 9
וו. יאַבלאָנסקי — צום 50-טן יאָרטאָג פון אַ טראַגישער דאַטע 10
בן-ציון פּאַטקין — עטלעכע באַמערקונגען 12
ד"ר מ. פּערשטענדיק — און אַן ענטפער 13
י. מ. לעווין — קהלת איז געווען גערעכט (דערציילונג) 14
מ. אייזענבוד — עלנט און אַליין (רעצענזיע) 16
ג. ביאַלילעוו — אַלטער מאַן ביים פענצטער (בילד) 18
א. פּשעדבאָרסקי — צוויי לידער 19
מגר בן-ציון פעלדשוה — שאָפּענהויער און ניטשע 19
רחל בעקער — דאָס קרעמל אויף קינג דזשאָרדזש גאַס... 21
מעם — פאַרבייגייענדיק 22
ש. בענעט — לאָקאַלע קאָמענטאַרן 24
מעלבורנער קולטור-כראָניק 25
71-טער טעטיקייטס-באַריכט פון „קדימה" 26

פּרייז פון נומער $1.50

אַרויסגעגעבן דורך דער „קדימה" אין מעלבורן, אויסטראַליע

מעלבורן נר. 1 (35) פעברואַר-מערץ 1983